

Б Р А К Ъ Т

НЕ САМО ДА ОЦЕЛЯВА, НО И ДА ПРОЦЪФТЯВА

ОТ

Чарлз Суиндъл

Практични съвети как да направите по-здрав вашия брак

Съдържание

Посвещение, благодарности и признателност	стр. 2
Въведение	3
Глава 1 Това не е семейството на дядо ти	3
Глава 2 Да се върнем обратно при целта	11
Глава 3 Симфония на оцеляването в „А“ миньор	21
Глава 4 Практични съвети за заздравяване на брака	27
Глава 5 Най-важното лепило, което всяка семейна двойка трябва да употребява	34
Глава 6 От какво се нуждае семейството, за да процъфтява?	41
Глава 7 Признаците за опасна ерозия на брака	48
Глава 8 Оставайте млади, докато семейството ви остарява	55

Посвещение

Синтия, това е за теб. Сега, след като повече от 50 години сме заедно в това пътуване и споделяме по равно скърбите и борбите, както и постиженията и удоволствията, моята привързаност към теб е по-силна от всякога, моето уважение към теб е по-голямо от всякога и моята обич към теб е по-дълбока от всякога.

Благодарност и признателност

Всеки брак, който е продължил толкова дълго като нашия, включва в себе си и много други хора, които са изиграли значителна роля в живота и на двамата ни. Първо, Синтия и аз имаме родители, Лесли и Лорейн Паркър, и Ърл и Ловъл Суиндъл, на които трябва да благодарим за техният дълъг брачен живот. Докато бяхме отглеждани в семействата си, ние наблюдавахме примерите и нещата, които държаха заедно родителите ни. И до ден днешен жена ми и аз често си спомняме много от тези качества и с благодарност потвърждаваме какво силно влияние са оказали те върху нас. Колко сме благодарни на нашите верни родители, които и четиримата сега са с Господа.

Влияние върху нас оказаха и нашите вече пораснали деца и техните семейства. Ние научихме много уроци и възприехме много полезни мисли от четирите си деца и от техните брачни партньори. Обичта ни към всеки от тях е безгранична.

Освен това ние имахме учители, наставници, колеги и чудесни приятели, които ни помагаша много през всичките тези години. Те са толкова много, че имената им не могат да бъдат споменати тук.

Тяхното окуражение и тяхната вяра в нас са ни помагали, когато товарът върху нас ни се струваше непоносим, както и в случаите, когато сме се радвали и сме празнували.

Накрая, на моята невеста от 51 години, на майката на нашите деца, на моят верен и предан партньор в служението, на тази, която ме познава и разбира, и все още ме обича повече от всеки друг на земята – какво повече бих могъл да кажа? Моето сърдечно благодаря за всичко!

Въведение

Двама много млади хора се ожениха на 18.06.1955. Той току-що беше навършил 20 години, а тя беше само на 18 години. Само 7 дни след първата им любовна среща той беше убеден, че тя е „жената на мечтите му“ и поради това я попита дали ще се омъжи за него. Въпреки, че тогава тя беше само на 16 години и беше ученичка в 11-ти гимназиален клас, момичето му каза „Да.“ След малко повече от 18 месеца те се ожениха и започнаха пътуването си, което щеше да продължи повече от 50 години. А какво пътуване беше това! Четири оженени деца, които сега са на възраст между 35 и 45 години, и десет внуци на възраст от 7 до 20 години сега са част от семейството им.

По онова време, в първите години след сватбата им, кой въобще си е представял, че ще им се случат толкова много неща. Кой е можел да си представи всички хора, с които те се срещнаха и всички удивителни неща, които щяха да изживеят през този 51-годишен период? Факт е, че тези двама човека останаха заедно и най-удивителното от всички други неща е, че всичко това се дължи единствено на Божията милост! Сега вече сте се досетили, че аз и жена ми сме тези двама души.

Когато поглеждаме назад към тези дълги години на съвместния ни брачен живот, който продължава и сега, аз и Синтия често въздъхваме, и понякога се усмихваме. Противно на общоприетото мнение, ние не сме живели защитени от суровите житейски ветрове. А за да бъдат нещата още по-предизвикателни, с нито един от нас не е лесно да се живее. Истината е, че нашият брак буквално беше пълен с крайности: от оцеляването до процъфтяването. Но добрата новина е, че ние успяхме да стигнем толкова далеч! По-голямата част от това се случи, защото ние намерихме някои от нещата, които направиха брака ни да работи и ги прилагаме толкова често, колкото беше възможно.

Струва ми се, че някои от нещата, които ние научихме си заслужава да бъдат споделени с другите хора и това е целта на тази малка книга. Ще бъда благодарен, ако тя се окаже полезна за вас. Моля ви да споделяте с други хора това, което сте прочели в нея. Ще съжалявам, ако тя не ви помага. Запазете това за себе си. Аз мразя за си мисля, че съм допринесъл за влошаването на състоянието на един слаб брак.

Глава 1

Това не е семейството на дядо ти

Представете си за момент, че вие сте съвременният Рип ван Уинкл (*Коментар: Рип ван Уинкл е герой от роман на американския писател Вашингтон Ървинг, публикуван през 1819. В романа се описва периода преди и след войната за независимостта на САЩ през 1776. Рип ван Уинкл бил холандски заселник в САЩ, който се наслаждавал на живота в едно село, далече от града, но обичал градския живот и децата. Той не обичал тежката работа и поради това постоянно бил жертва на натякванията на жена си, че фермата е в пълен безпорядък. Веднъж през зимата Рип отишъл с кучето си в планината и там срещнал един непознат човек, който бил облечен с стари холандски дрехи, който носел малка бъчвичка на рамо и се нуждаел от помощ. Рип тръгнал с него и двамата стигнали до една пещера, в която Рип открил група брадясали мъже, облечени в богато украсени холандски дрехи, които играли някаква игра. Рип се присъединил към тях, без да ги попита кои са те, но те знаели името му. Дали му да пие от питието, което пиели те и той скоро заспал. Когато се събудил, установил шокиращи промени. Прикладът на пушката му бил изгнил, а цевта ѝ била ръждясала. Оказало се, че има дълга брада, а кучето му е изчезнало. Рип се върнал в селото си, но се оказало, че там живеят непознати хора. Установил, че жена му отдавна е умряла, а приятелите му или са били убити във войната, или са отишли да живеят на друго място. Рип се оказал в беда, когато казал, че е верен поданик на английския крал Джордж III, защото не знаел нищо за Американската война за независимостта. С изненада установил, че има и друг човек с неговото име, който се оказал неговия син, който сега бил възрастен мъж. Рип научил, че според слуховете хората, с които се срещнал в планината били моряци от един холандски кораб, който изчезнал преди много години. Научил, че е бил около 20 години извън селото си, но неговата история развълнувала съеляните му, а вече възрастната му дъщеря го взела у дома си за да се грижи за него. Д.Пр.) и се наслаждавате на относително нормален живот през средата на 1960-те заедно с брачния си партньор и с деца до 10-годишна възраст. Животът е добър, но въпреки това една трудно доловима тревога нарушава спокойствието ви. След вълненията, свързани с убийството на президента Кенеди (*Коментар: през есента**

на 1963. Д.Пр.) Вашингтон се върна към обичайните си препирни с Линдън Джонсън като 36-ти президент на САЩ. В момента отношенията с Куба и СССР са спокойни, но изглежда, че нарастват тревогите, свързани с напрежението в Югоизточна Азия.

Вие се тревожите, защото децата ви слушат песните на Бийч Бойс, след като един мъж, известен просто като Елвис, представи пред публиката една съвършено различна музика. Въртеливите движения на ханша му и предизвикателните му маймунджилъци отнеха дотогавашната невинност на телевизията, но вие търпеливо понесохте песните на Смутърс Бръдърс и се научихте на изтърпяват дразнещият и безцветен хумор на предаването „Засмей се, в края на краищата.“

За вас все още думата „уйд“ е плевел, който пречи на цветята ви да цъфтят с по-големи цветове (*Коментар: Сега тази дума означава „канабис.“ Д.Пр.*); думата „пот“ е саксия, в която отглеждате подправки за готвене (*Коментар: Сега тази дума означава „марихуана.“ Д.Пр.*); думата „мишка“ означава досаден гризач (*Коментар: Сега означава устройство за управление на компютъра. Д.Пр.*); думата „кока“ е безалкохолна напитка (*Коментар: Сега означава „кокаин.“ Д.Пр.*), а думата „гей“ означава весел, щастлив (*Коментар: Сега означава „хомосексуалист.“ Д.Пр.*). Аборт, кръвосмешение, хомосексуализъм и презерватив са думи, които вие никога не бихте чули да се произнасят от църковния амвон и много рядко бихте чули да се произнасят публично. „Битниците“ вече са станали „хипита“, но вие ги виждате само по телевизията и знаете, че обикновено живеят в комуни някъде между Санта Крус и Портланд или може би в района на Кейп Код на Атлантическия бряг.

През по-голямата част от времето си вие живеете в дома си и във вашата тиха околност. Това е безопасно място. Всяка съботна сутрин децата ви излизат навън с велосипедите си и освен на обяд, не ги виждате докато не се стъмни. Вие не се тревожите, защото другите родители ви помагат да ги наглеждате в случай на някоя неприятност, колкото и рядко да се случва тя.

Живота е добър. Не е перфектен, но е добър. Прост. Стабилен. Управляем. Тогава...вие лягате да си подремнете след обяда. Когато се събудите, установявате, че сте спали 40 години. Децата ви сега са на 45-50 години, а вашият съпруг или съпруга ви е напуснала, защото е решил(а), че вие вероятно никога няма да задоволите неговите или нейните лични потребности и разводът изглежда като единствената логична алтернатива за осигуряване на дълготрайно щастие. И вашият брачен партньор си е намерил друг(а). Вашата и околните къщи са съборени и на тяхно място са построени високи жилищни блокове, охолството е заменило простотата и сигурността на вашият стар жилищен район. Вие искате да изследвате света, който се е появил на мястото на зелената морави и горички, които се намираха около вашия малък двор. Но се намръщвате, когато разбирате, че вече не е безопасно да правите това.

Но и стоенето в апартаментата не е много по-добро решение. Върху библиотеката във вашия кабинет има порнография, поради това вие не стоите там. Телевизора разполага с 10 пъти повече канали, отколкото използвате, а списъка на програмите се отпечатан на 4 страници и там са включени новините, спортните предавания и специални шоу-предаванията, които са късно вечерта. Вие гледате с ококорени очи филмите, защото женените двойки спят в двойни легла, но сега героите си лягат с различни партньори само в рамките на един епизод. Всъщност, ежедневно всеки следобед вие можете да видите повечето от детайлите, който се случват между чаршафите.

В светът, намиращ се отвъд обкръжението ви, молитвата все повече се счита за незаконно занимание, а абортването се поощрява. Църквите от основните деноминации извършват все повече и повече бракосъчетания на еднородни партньори. Ако изречете гласно възраженията си, основавайки се на текстовете от Библията, вие веднага ще бъдете обвинен, че говорите с „езика на омразата“ и ще бъдете наречен „човекомразец.“ Децата се хранят с неприкрити сексуални сцени и с брутално насилие, а в това време социолозите размишляват за повишаващия се брой на кръвопролитията и за секса между юношите и девойките в училищата. Обществото решава да се справи с тези неща чрез поставяне на метални детектори на входа на училищата и чрез раздаване на презервативи на учащите се.

Да казваме, че нещата са се променили, означава да демонстрираме възмутително неразбиране ситуацията. В края на 1960-те Теологичната семинария в Далас беше домакин на тридневен курс от лекции на швейцарският теолог д-р Францис Шейфър. Седях и слушах като омагьосан този необикновен съвременен пророк, облечен в поло с висока яка и с цветно декорирани къси панталони за голф, който беше колоритен образ по онова време. Той ни даваше примери от изкуството и литературата, така както са се появявали в човешката история, за да ни отведе до мястото, до което се намирахме тогава. Той даже се осмели да направи няколко шокиращи предсказания за неща, които предстоеше да

се случат. Никога няма да забравя последното му предсказание: „Някой ден ще се събудим и ще установим, че Америка, такава каквато я познавахме, е изчезнала.“ Въпреки, че сега вече е мъртъв, Шейфър продължава да говори. Колко прав беше той!

Това не е семейството на дядо ти

Въздействието върху семейството не беше слабо. Представите за ролите на членовете на семейството станаха зацапани и неясни, и ние трудно ги различаваме. Мъжественият баща, който играе ролята на духовен лидер в семейството, сега е длъжен да прави това, като се извинява. Колкото и нежен и чувствителен да е неговия подход, нашата култура ще го обвини, че е патриархален и авторитарен деспот. Женствената майка, която се наслаждава на ролята си да се грижи и да подкрепя, ще разочарова света, който я наблюдава. Въпреки изпълнената ѝ с достойнство жертвоготовна сила, твърде много хора ще оставят в нея странното усещане, че има нещо, което тя трябва да докаже. Нещо повече, в нашата култура на неясните очертания децата се превърнаха в център на дома. Всичко в къщи задължително трябва да се върти около техните желания и нужди. Но даже сега, когато погледнете към домовете, в които децата са най-щастливи, вие ще видите, че тяхното добруване се основава върху трайният и най-важен съюз между техните мама и тате. В това отношение няма никаква промяна.

Но аз не упреквам реформаторите, които твърдят, че децата трябва да са на първо място в семейството. Нека да погледнем фактите. За много хора домът вече не е безопасно място. Джеймс Петерсън и Питър Ким, авторите на книгата „Денят, в който Америка каза истината“ несъмнено са прави, когато казват, че Америка е страната с най-голямо насилие в целия свят и че домът е фокуса на това насилие. Историите за насилие над съпругите и децата станаха толкова обичайни, че ние изгубихме способността си да се възмущаваме от тях.

Мъжете се страхуват да бъдат мъже. Жените се срамуват да бъдат жени. Децата не са сигурни кой командва в къщи. Домове, които се превърнаха в бойни полета. И всичко това е толкова нестабилно, толкова временно. Трябва да признаем, че някои неща са по-добре, отколкото преди 40 години, но много други са се влошили. Можем да спорим безкрайно за всяко нещо, но трябва да имаме съгласие по една неизбежна истина: това не е семейството на дядо ти.

Една полезна гледна точка

Сега искам да ви уверя, че тази глава няма да ви отведе там, където вие предполагате, затова въвръте с мен. Често пъти политиците-консерватори започват речите си така, както аз избрах да започна тази книга. Те бълват статистически данни и сочат тревожните тенденции за влошаване на положението, за да привлекат вниманието на изплашените избиратели и след това да обещаят някакво политическо решение. Аз подкрепям много от тях и се надявам, че те ще окажат позитивно влияние там, където работят. Други реформатори на обществото порицават съвременните технологии и смятат, че те са заплаха за семействата. Това, което казвам в тази книга е целенасочено и откровено, но то няма за цел да бъде ексцентрично или старомодно. Аз не искам да се връщаме към недалечното минало, харесвам удобствата и насладите на сегашното време и ако мога, не бих се върнал назад.

Пиша това не като политик или изследовател на обществото, а като съпруг, баща и дядо, като пастор и надявам се, като ваш приятел. Желанието ми е на накарам всеки от четящите тези страници, независимо дали е млад или стар, дали е консерватор или либерал, дали е оптимист или песимист, да започне този откровен оглед на брака и семейството от една и съща изходна позиция, имайки предвид следната проста истина: „Светът се променя и ще продължава да се променя.“

Знам, че това не е голямо откритие, но ако не забравяме тази истина, това ще ни помогне в три важни направления. Първо, тази истина изтръгва от здраво стиснатите ни ръце безплодната и обезсърчаваща надежда, че винаги можем да се върнем към миналото. Второ, тази истина ни предупреждава за факта, че както ние, така и нещата около нас се променят. Трето, тази истина ни приканва да погледнем към нещо, което е постоянно и непроменящо се.

Посрещнете бъдещето

Ние не можем да разрешим съвременните проблеми на обществото чрез връщане към миналото. Бягането към сигурността на познатото е разбираема реакция, но Бог ни е призовал да живеем с вяра. А вярата изисква да посрещаме непознатото и в същото време изцяло да вярваме в Него. Нещо повече,

придържането към добрите стари дни не позволява на старите поколения да обучават младите поколения. Младите семейства имат нужда от перспектива и окуражение, за да им помогнем да се справят в сегашните условия, където обсъжданията оформят бъдещето – бъдеще, в което всички ние ще участваме.

Изследвайте себе си

От опит съм установил, както и вие, че начинът на мисленето ми се променя успоредно с промените на обществото. Когато за пръв път се сблъскам с голямо зло, ние естествено реагираме чрез шок и възмущение. Спомням си студената вълна, която премина по гръбнака ми, когато прочетох за майка, която удавила децата си, като вкарала колата си в едно езеро. Бях възмутен от майката, която удави децата си във ваната в банята. Но после, когато прочетох за още няколко подобни истории, аз забелязах, че всеки път ставах все по-незаинтересован и безчувствен отколкото предния път. Установих, че постепенно изминах пътя от шока през незаинтересоваността и накрая стигнах до апатията. Трябва да призная, че в моментите, когато не съм нащрек, аз неизбежно се плъзгам към пасивното приемане на нещата, които знам, че са лоши. Това, което в миналото ме караше да се срамувам, сега ме изненадва, но рядко ме шокира. Искане ми се да можех да кажа, че все още се изненадвам, когато чуя за вярващи мъж и жена, които живеят заедно, без да са се оженили. Аз не приемам това и не мога да го извиня. Църквата ни трябва да извърши дисциплиниращо действие, ако има наши членове, които живеят по този начин, но аз не съм толкова разтревожен от това, както бях по-рано. В това отношение решението ми да се придържам към казаното в Библията си остава толкова твърдо както винаги, но съвсем не съм благодарен на културата ни, която се придвижи от незаинтересоваността към пълното приемане на този, както и на много други грехове. Неколцина много влиятелни лидери на популярната култура използват този хлъзгав наклон, за да напредват в изпълнението на личните си планове.

В едно интервю пред хомосексуалното списание „Адвокат“ през 1991, шоу-звездата Мадона отговори на въпрос за провокативните образи, които използва във видео клипове си и в сценичните си изпълнения, и за влиянието, което те могат да окажат върху юношите и девойките в Америка. В отговора си тя каза, че младите хора асимилират необичайните, объркващи половете образи на много нива. Тя очаквала, че някой хора на съзнателното си ниво наистина ще бъдат възмутени, но несъзнателно ще бъдат възбудени и предизвикани от гледането на мъже, които танцуват с жена, облечена само с дамско бельо. Други хора може би ще бъдат забавлявани от иронията, което ще им помогне да преодолеят страха си от това, което е забранено. В заключение тя каза, че чрез повторението на епизодите в представленията ѝ, провокативните моменти в тях постепенно ще бъдат възприемани от зрителите като по-малко провокативни и странни, и че те ще се превърнат в по-нормални.

Не позволявайте да бъдете измамвани! Това е нещо повече от безобидно забавление и е нещо повече от „артистично изразяване.“ Това е съзнателен и целенасочен опит да се избутат нашите морални граници отвъд установените им места. Спрете се и позволете на тази мисъл да влезе в съзнанието ви.

Роберт Луис, пастор в Литъл Рок, Арканзас, е написал следните много проникателни думи в книгата си „Истинските семейни ценности“: „Християнското семейство наблюдава, докато управляващите вземат решения, които противоречат на всичко, което то знае, че е истина.“

Упоени от корумпираната култура, много семейства са загубили способността си да правят разлика между доброто и злото. Границата на нашия морал стана трудно различима. Вечер децата ни седят до нас на дивана и попиват мненията, оценките, ценностите и образите на безбожното общество. Нашето мълчание и пасивност са смъртоносно опасни за децата ни. А след всичко това ние имаме безочията да се удивляваме на тяхната липса на духовни влечения и чувства, и на склонността им да правят компромиси с морала. Ако вие сте като повечето вярващи, твърде вероятно е вашата съвест да е станала по-малко чувствителна. Понякога може би установявате, че повторно в мислите си се връщате към някои истини, за които знаете че са написани в Библията, но се чудите, дали те са валидни за днешния свят. Внимавайте! Пазете се! Вие усещате дърпането на силата на тежестта и не сте далече от безпомощното си плъзване до компромиса с морала. Повярвайте ми - и аз съм бил в тази ситуация. Никой не е имунизиран.

Търсете истината.

По време на всички разговори за промяна трябва да фокусираме вниманието си в някои непроменени истини – в неща, които не се променили.

Първо, сърцевината на човечността не се е променила. Всички ние по рождението си, по природата си и според шанса, който имаме, сме вътрешно покварени, което означава, че сме изцяло опорочени. Това не означава, че в нас няма нищо добро. В нас има добри неща, но всяко добро нещо в нас е било превърнато в зло. Това се отнася за всичко. Без изкупителната сила на Христос ние не можем да спрем собственото си пропадане надолу в морално отношение. Единствено силата на Светия Дух, която работи вътре в нас, може да направи това.

Второ, желанието на Бога за хората Му не се е променило. Бог е свят, справедлив и чист. В Библията Той ни казва да бъдем такива, какъвто е Той, следователно Той очаква хората Му да бъдат святи, справедливи и чисти. Да не са превзети, старомодни и раздражителни, а да са святи, справедливи и чисти. Ние знаем, че това е възможно, защото Той никога няма да ни възложи някаква работа, която ние не можем да изпълним. Нещо повече, Той е обещал на хората, които са Негови, че Той ще ни промени чрез силата Си. Това не се е променило и ние можем да уповаваме на тази истина.

Трето, Бог продължава да е верен, състрадателен и милостив, и иска ние също да сме верни, състрадателни и милостиви. Ние можем да се противопоставяме на всяко нещо, което очевидно е погрешно и несъмнено противоречи на казаното в Библията и в същото време без никаква нотка на противопоставяне да обичаме хората, които живеят по друг начин. Да, ние можем да разгласяваме истината на Библията и в същото време да проявяваме искрен интерес и желание да подобрим живота на другите хора. Всъщност, точно това е същината на служението на Христос тук на земята. Но не очаквайте никакви медали за това. Точно така, както Исус беше разпънат на кръста, така и вие трябва да очаквате в най-добрия случай хладен отговор, а в най-лошия случай – да бъдете неприкрито преследвани. Но знайте, че ако правите това правилно, животът на много хора ще бъдат повлияни за да отидат при Господа. Божията святост не се е променила, нито пък Неговата милост.

Четвърто, както е показано в Библията, Божията истина остава непроменена. Докато популярните медии поставят под въпрос традиционните представи и понижават чувствителността на моралните ни усещания, докато съдилищата променят представите ни за истината, за да ги приспособят към един променящ се стандарт за морала, ние можем да уповаваме на Библията, която отразява Божия разум, който е извора на цялата истина. Всичко друго може да ни подведе, но както винаги, ние можем да уповаваме на Библията.

Ще обобщя по следния начин всичко, което казах до тук:

Светът се променя,
и ще продължи да се променя,
но Бог никога не се променя;
поради това ние сме в безопасност, когато се държим здраво за Него.

Надежда за семейството изобщо и специално за вашето семейство.

Целта ни в тази книга не е да възстановим една отминала епоха, а да оставим свързани със съвременността, но без да правим компромис с привързаността си към истината на Божието Слово. Това е било правилно както когато Моисей е писал Второзаконие, така и сега. Промяната не е ново нещо. Сигурно е, че има неща, които се променят със смяната на поколенията и даже в рамките на едно поколение нищо не остава непроменено. Спомнете си годините, през които сте израсли в семейството си. Не ви ли се струва, че родителите ви винаги са се справяли с някаква голяма промяна в живота си? Раждане на ново дете в семейството или изненадваща смърт. Смяна на работата. Смяна на местожителството, смяна на училището на детето, смяна на колата, ново ниво на доходите. Както казвам в моята книга „Преминаване през трудните периоди,“ тези неща винаги са важни!

Събитията, описани във Второзаконие са се случили след много промени. И на израелтяните им предстояло да се изправят пред още повече промени. Когато голям глад опустошавал Обещаната земя, синовете на Яков се установили да живеят в Египет. Но когато неплодородните години в Обещаната земя свършили, израелтяните останали да живеят в този много плодороден район на Египет. И както често се случва, благоденствието се изродило в робство и израелтяните вече не могли да напуснат Египет, даже ако пожелали. След като живели 430 години в Египет, Бог ги освободил от робството им, като им дал Моисей да им бъде водач. Какви огромни промени!

Моисей извел от Египет този народ, който е наброявал около 2 мил. души, за да завладеят земята, която Бог им бил дал чрез обещанието си към техния праotec Авраам. Но когато пристигнали на

границата и им предстояло да започнат за я завладяват, воювайки срещу жителите на тази земя, израелтяните не повярвали на Господа. Вместо да завладеят земята, която Той им обещал, че ще им даде, те гласували да се върнат в робството. За да накаже невярващото поколение, Бог принудил народа да се скита из пустинята, докато децата им пораснат достатъчно големи, за да извършат завладяването на Обещаната земя. Огромни промени са се извършили по време на тези трудни десетилетия.

След 40 години скитане, най-накрая народа бил готов да влезе в земята. Моисей, които тогава бил на 120 години, стигнал до края на живота си. Второзаконие ни представя последните му думи към народа на Израел. Като почитан прапрадядо на смъртното си легло, Моисей събрал семейството около себе си и отново им разказал най-важните си уроци. Отгук произлиза и името на тази книга – Второзаконие. Тя е преразказ на Божия закон с разбираеми и приложими думи.

Моисей е разбирал, че това е повратен момент в живота на народа на Израел. Те щели да влязат в градове, които не са създали и да живеят в домове, които не са строили. Щели да ядат плодовете на дървета, които не са засаждали и да пият вода от кладенци, които не са изкопали. Хората на Бога щели да се наслаждават на стил на живот, който се отличавал с такова богатство и благоденствие, че имало опасност да забравят, че техният Бог е велик. Думите на Моисей започват с една проста истина: „*Слушай, Израелю! Господ е нашия Бог, Господ е единствен!*” (Втор. 6:4 – мой превод)

Така започва един откъс, който евреите наричат „шема.“ Това име произлиза от първата дума във Втор.6:4 - „слушай“ и това е заповед. Слушай! Чуй тази основополагаща истина: Бог е твоят господар, Той е единственият ти господар. Той е абсолютно неповторим и не съществува друг Бог. Тази фундаментална истина естествено ни отвежда до най-важната заповед: „*Ти трябва да обичаш Господа, твоят Бог с цялото си сърце, с цялата си душа и с всичката си сила.*“ (Втор.6:5 – мой превод)

Казано с други думи: „Не си оставяй никакви резерви. Обичай Бога с всичко, което си и с всичко, което имаш.“ Тази истина и тази заповед имат за цел да обвържат всеки човек с лична връзка с Бога. Освен това, всеки човек е длъжен да предава тази истина на своя брачен партньор и на членовете на семейството си и по този начин да позволява на тази истина да просмуче всяка съставна част от живота им. „*Ти трябва да ги* (тук „ги“ са заповедите на Бога) *преподаваш старателно на децата си и трябва да им говориш, когато седиш в дома си и когато вървиш по пътя, когато си лягаш и когато ставаши от сън.*“ (Втор.6:7 – мой превод)

В този стих думата „преподавам“ е превод на еврейската дума, която означава „подострям, наточвам, наострям“ и буквално означава „повтарям.“ Когато острим нож или брадва с камък, металното острие се подостря чрез многократно повтарящи се движения, докато режещия ръб стане остър. Глаголът е във форма, която означава полагане на усилие „учи децата си на тази истина постоянно, като им говориш за нея и я прилагаш в живота си пред тях.“ Това е много повече от семейно произнасяне на молитви или от произнасяне на молитва преди хранене. Страстната привързаност към Бога означава да позволяваме на всеки аспект от живота у дома, като се започне от оженените мъж и жена, а след като се родят децата, от родителите.

Ст. 10 обяснява защо Моисей е поучавал израелтяните на тази истина с такова страстна старание. „*Когато Господ, твоят Бог те въведе в земята, за която Той се е заклел на бащите ти, на Авраам, Исаак и Яков, и ти даде големи и великолепни градове, които ти не си изградил, и къщи, пълни с всякакви добри неща, които ти не си донесъл, и подземни резервоари за вода, които ти не си изкопал, лозя и маслинени дървета, които ти не си насадил, и ти ядеш и се наситиш, тогава внимавай да не забравиш твоя Господ, който те изведе от Египетската земя, от дома на робството...И така, Господ ни заповяда да изпълняваме всичките тези постановления, да се боим от Господа нашия Бог, за да ни бъде винаги добре и за нашето оцеляване, както е и днес.*“ (Втор.6:10-12, 24 – мой превод)

Моисей е бил видимият знак за Божието присъствие по време на извеждането на народа на Израел от Египет и по време на 40-годишното им скитане в пустинята. Като пророк той е бил говорителят на Господа, който е съобщавал на израелтяните Божиите постановления. Той е водил израелтяните в битките, той е организирил богослуженията им, той е създал начина, по който те са били управлявани и ръководени. Подобно на баща, той се е застъпвал за тях, обучавал ги е, наказвал ги е и ги е хранел в тяхната връзка с Господа. Той ги е превел през много промени. А сега, като баща, който изпраща детето си да живее в света, Моисей им пожелавал да уповават на това, което имат – лично да притежават и да изпълняват Божия закон.

Моисей им казал: „Аз напускам този свят, но тези закони остават да действат. Запомнете следното: те са ви дадени за вашето добруване и са ви нужни за вашето оцеляване. Ако ги пренебрегвате и не се съобразявате с тях, вие се излагате на опасност! Ако това се случи, вие ще възприемете културата на езичниците и начина на живот на ханаанците така, както сухата гъба поема водата, и ще изчезнете като народ в рамките на едно поколение.“ Същото се отнася и за нас. Исус заменил Закона на Моисей. Ние вече не отиваме при Бога чрез една система от правила и жертвоприношения в храма. Но принципите на Божието Слово не са по-маловажни и задължителни, нито пък са пълни с по-малко обич.

Когато един специалист по Закона на Моисей попитал Исус коя заповед е най-важната, Исус отговорил: „*Първата е: „Слушай, Израелю: Господ, нашия Бог, е единствен Господ; и ти трябва да обикнеш Господа твоя Бог с цялото си сърце, с цялата си душа, с всичкия си ум и с всичката си сила.*“ (Марк 12:29-30 – мой превод) В постоянно променящия се свят това остава постоянно. Когато усещаме, че дърпането на гравитацията ни води към неизбежно морално падение, ние можем здраво да се държим за тази котва. Връзката ни с Господа е важна не само за нашето добруване, но и е съдбоносно важна за нашето оцеляване. Вашият брак и вашето семейство продължават да са най-добрите начини, които гарантират добруването и оцеляването на бъдещите поколения.

Четири здрави принципи и приложения, които са лишени от глупости

Казаното до тук ме отвежда до някои принципи, които са верни и вечни. Те ще ни подготвят за следващите глави от тази книга. Първо мислете за вашия брак и след това – за вашето семейство.

Да се събудим!

Самодоволството ни прави слепи за реалността. Когато сме носени пасивно от течението на културата ни, когато вървим по пътя на най-малкото съпротивление, тогава не успяваме да забележим нарастващото разстояние между нас и Господа. Колко е лесно да започнем да се заблуждаваме, че това, което е грешно е нещо несъществуващо и маловажно и да станем безразлични към него, да започнем да го търпим и да го приемаме и най-накрая – да го прегърнем. Събудете се! Внимавайте къде се намирате в отношението си с Господа и избирайте да фокусирате наистина вниманието си в Него.

Няма време за дремване. Ако сте само двамата с брачния си партньор и нямате деца, стойте будни и бъдете нащрек по отношение на трудно доловимите предложения на компромисите. А ако имате малки деца, които живеят при вас, бъдете активен и откривайте как средата, в която живеят децата ви може да им влияе. Ако децата ви са юноши, инвестирайте време, за да гледате телевизионните програми, които гледат те и слушайте песните и музиката, които те харесват. Може би ще трябва да се намесите, но още по-добре е, ако можете да разберете посланията, които те получават, с цел светът около тях да не е единственият глас, който чуват децата ви. Не се оставяйте да бъдете излъган от безгрижието на децата си. Вие не можете да накарате света да млъкне, нито пък трябва да се опитвате да го правите. Когато са объркани и им предстои някаква промяна, децата ви са жадни да получат указания и напътствия. Единственото, което искат децата ви, е да не се съобразят с вашия съвет и намеса.

Но истината е, че за тях вашите думи са много по-важни, отколкото те искат да си признаят. Те може да свиват рамене и да дават видим израз, че не вярват на думите ви, но те ви чуват какво казвате.

Слушайте внимателно!

Знанието ни прави свободни. Врагът на душите ни се моли ние да сме незнаещи. Дотогава, докато Сатаната, управителят на този свят, може да ви държи в незнание, той може да ви заблуждава със суеверие или страх. Той ще изкривява теологията ви за да ви заставя да търсите погрешни решения. Последствията от това плаване по течението са унищожителни! Духовният ви живот ще бъде доминиран от неувереност и рисковани ситуации. Вие няма да знаете кой сте и накъде вървите.

Исус е казал какво означава да бъдем Негови ученици: „*Ако продължавате да спазвате учението Ми, тогава вие наистина сте Мои ученици. Тогава ще познаете истината и истината ще ви направи свободни.*“ (Йоан 8:31-32 – мой превод) Когато израствате в познанието си за Божието Слово, това ви прави способни да мислите ясно и да гледате реално на света. Изучавайте Библията. Четете я ежедневно. Запомняйте наизуст важни откъси от нея. Когато се посветих на това упражнение, аз бях

удивен от начина, по който се изостри способността ми да разпознавам, което ми помагаше много по-добре да се справям с рутинните изпитания.

Бъдете смели!

Ние трябва да сме като хората от племето на Исахар. За тях в Библията се казва: „*От Исахар имаше 200 водачи и всичките им роднини под тяхна заповед – те разбираха времената и знаеха какво трябва да прави Израел.*“ (1Лет.12:32 – мой превод)

Нашата култура ни призовава да действаме смело. А когато можем да гледаме на нещата от гледната точка на Бога и когато преценяваме света от тази гледна точка, ние усещаме вътре в себе си една Божия, свръхестествена смелост, която ни прави способни да заемем позиция и да бъдем различни. Нужна е мъдрост, за да правим това, без постъпката ни да изглежда емоционална или осъждаща. Въпреки, че искаме нашата различна позиция да бъде привлекателна, поведението ни ще бъде неприемливо и осмивано от другите хора. Но независимо от това, ние трябва да защитаваме публично Божията гледна точка. Подкрепяйте мъжете и жените, които работят в обществени учреждения, за които знаете, че са християни. Поддържайте законите, които защитават традиционния брак и семейството, такива, каквито първоначално Бог ги е създал. Борете се срещу всяко нещо, което ще отдалечи обществото ни от духовните принципи, които Бог ни е дал за нашето добруване и за нашето оцеляване. Гледайте на себе си като на съвременен син или дъщеря на Исахар.

Гледайте към Бога!

Бог ни обича безусловно. Това е добра новина, която често трябва да си припомним. Сега, когато четете тази книга, може би отношенията ви с брачния ви партньор са обтегнати или семейството ви изживява период на голяма мъка, страх или съмнение. Може би напрежението във вашия брак заплашва да го разруши. Или може би напрежение, идващо отвън разрушава връзката ви и поставя интимните ви отношения на голямо изпитание. Може би сте взели лоши или трагични решения, които са поставили брака ви в опасност. Каквато и да е ситуацията, пред каквото и изпитание да сте поставен, Бог ви обича безусловно. И иска вашият брак не само да оцелява, но и да процъфтява. Гледайте към Бога! Призовавайте Го. Обърнете се сега към Него. Поканете Го да поеме контрола над вашия брак. Когато се молите на Бога, произнасяйте името на вашия партньор и на всеки член на семейството ви, молете Господа да се намеси и да премахне преградите, които съществуват от много време.

ОБОБЩЕНИЕ

Самодоволството ни прави слепи за реалността, поради това се събудете.

Познанието ни прави свободни, поради това слушайте внимателно.

Прозорливостта ни подбужда да постъпваме смело, поради това заемайте позиция.

Бог ни обича безусловно, поради това гледайте към Бога.

Признавам, че тези 4 принципи и лишените от глупости приложения могат да изглеждат прекалено опростени когато ги четете, но ви уверявам, че това не е така. Всеки от тези принципи се опитва да превърне някоя трудно разбираема мъдрост в нещо, което лесно може да се запомни. След почти 51-годишен семеен живот аз мога искрено да ви кажа, че тези принципи са изпитани и са доказали на практика своята истинност и аз продължавам разчитам на тях. Всъщност, аз най-силно ви препоръчвам отново да прочетете тази глава и да запомните наизуст тези принципи. Голяма е вероятността по време на второто прочитане да откриете, че първия път сте пропуснали да забележите някои неща.

Когато в следващите глави изследваме сцената във вашия дом много по-подробно, ние ще се държим здраво за Библията. Разбира се, аз ще се позовавам на трудно научените уроци, до които съм стигнал чрез много тежки удари и ще споделя с вас личните си заключения, до които съм достигнал през годините. Но трябва да кажа, че не аз, а Бог е автора на брака. В края на тази книга аз се надявам вие да стигнете до по-голямо разбиране на това, което казва Бог за тази тайнствена обвързаност, защото по-ясно ще разбирате казаното в Библията. Убеден съм в силата на Библията да промени вашия брак, вашето семейство и даже цялото ни общество със своята истина.

Труин Лутцер илюстрира по следния начин силата, която Библията има да променя културата:

„През 18 век Англия е била в толкова тъжно състояние на упадък, че заседанията на Парламента е трябвало да бъдат прекратявани по средата на деня, защото много от членовете му са били пияни почти до безсъзнание. Децата били изоставяни да умират от глад и липсата на грижи, и неморалността била необузdana. Познанието за Бога почти напълно изчезнало. За щастие, Бог обърнал тази тенденция чрез проповядването на Джон Уесли и Джордж Уайтфийлд. Някои историци вярват, че това съживление е спасило Англия от кървавата съдба на Франция, която била разкъсана от стихийна революция.“ Англия започнала да се плъзга по склона на моралния упадък, но Бог се намесил. Той използвал смелостта на няколко верни мъже и жени, които казали: „Ние ще гледаме към Бога и Той ще ни даде насоката и силата.“ Ние можем да бъдем като тях. Нека това да започне с вашия брак и с вашето семейство.

Глава 2

Да се върнем обратно при целта

През 1947 д-р Карл Цимерман, професор по социология в Харвардския университет публикува една книга, озаглавена „Семейство и цивилизация.“ В тази много професионална творба той въведе една безпогрешна взаимовръзка между здравината на семейството и здравината на културата. Както зъбите на едно зъбно колело съвпадат със зъбите на друго колело, така и начинът на мислене и манталитета, които подкопават и разрушават семейството, с течение на времето ще разрушат и нацията.

Д-р Цимерман установил 3 вида семейства, последният от които нарекъл „насипен“, защото се състои от несвързани помежду си съставни части. След внимателно изучаване на най-великите империи в човешката история той установил, че народ, който се състои предимно от семейства от „насипен“ вид, много рядко избягва изчезването си като нация. Според мен неговото описание на този вид семейство е свръхестествено пророчество: „Насипният вид семейство се появява като продължение на идеите за свобода на личността...По този начин човека е оставян все повече и повече сам, за да прави това, което си поиска. В началото свободата се превръща в подтик към икономическа печалба...Но рано или късно смисъла на тази свобода се променя. Тъй като вече не се подчинява на никакви морални принципи, човекът променя смисъла на свободата и когато трябва да решава дали да направи нещо или не, вместо да разглежда възможността да направи това нещо само като една от възможностите, той започва да счита, че му е позволено да направи това нещо. Тъй като му липсват вътрешни или външни насоки, които да го дисциплинират, той превръща в живота си в хазарт и винаги се стреми към още по-големи печалби и изгоди. А когато дойде неизбежната трудност, той се оказва сам в своето нещастие и иска да прехвърли своята трудност и нещастие, за да бъдат те понасяни от другите хора. Логически последователно такъв човек постоянно помага за изграждането на институции, които да „излекуват“ неговото нещастие. Такъв човек е готов да последва всеки пророк (а те почти без изключение са фалшиви), който се появи и предложи „сигурно лекарство“ за болестта на социалната система.“

Следователно, ние сме очевидци на странната аномалия на тези „насипни“ хора, които изглежда, че са дали всичко, за да имат „тази свобода“, но се оказва, че са хората, които създават най-насилническите и кръвожадни диктатури. Вижте 6-те характерни черти, които според Цимерман са типични за изчезващите нации. Повечето от тези характерни черти са валидни и за брака.

- Увеличаване на броя и лесното и бързо извършване на „безпричинни“ разводи. (Теорията за виновната и невинната страна се превръща в чиста измислица.)
- Премахване на истинското значение на брачната церемония.
- Появата на теории, според които „съжителството“ без брак ще разреши проблемите на обществото. В някои от разновидностите на това „съжителство“ двамата партньори се договарят просто да са приятели, да нямат деца, всеки от тях да има финансова самостоятелност, да нямат общи финансови средства и да се разделят по взаимно съгласие.

- Отказ на много хора, които са сключили брак в миналото да поддържат традициите, а други хора отказват да изпълняват семейните си задължения. (В древна Гърция и в Римската империя майките отказвали да стоят у дома и да се грижат за децата си.)
- Нарушаване на повечето забрани, свързани с изневярата и прелюбодействието.
- Всеобщо приемане на всякакви форми на сексуални извращения.

Когато в началото започнах подготовката за написването на тази книга, аз обещав на Господа, че няма да се превърна в пророк на гибелта и на меланхолията, а ще направя точно обратното – ще се старая да бъда окуражаващ. Обещавам същото и пред вас. Но в началото трябва да видим реалността такава, каквата е. В предишната глава отправих призива „да се събудим.“ Всяка от 6-те тенденции, за които говори Цимерман не само продължават да съществуват, но и да се усилват. С тъга наблюдавам, че начинът на живот и поведението на хората в нашите църкви не са по-добри отколкото на невярващите. Статистическите данни за разводите и изневерите са същите както за хората, които твърдят, че са християни, така и за нехристияните. Признавам, че изтръпвам, когато се огледам какво става около мен. За щастие, ние имаме надежда поради две важни причини.

Първо, Бог работи чрез малцинството – чрез остатъка. Остатъкът е група от хора на Бога, които живеят сред безбожно общество. Мнозинството от хората могат да отхвърлят Божията гледна точка за брака, но чрез примера на вярното малцинство Бог може да реши да преобърне тази тенденция. Той е правил това в миналото и то – много пъти.

Второ, лошите решения, вземани в миналото не са пречка за вземането на добри решения в бъдещето. Запомнете: никога не е късно да започнем да вършим това, което е правилно. Вие може да сте направили голяма каша в този брак, в следващия брак и даже в поредица от няколко брака. Не позволявайте на това да ви попречи в сегашната ситуация, в която сте – независимо от това дали сте женен или сте сам – да станете подвластен на Божията милост. Никога не е късно да започнем отново! Същото е валидно и за всяко общество; ние можем да се издигнем над провалите от миналото, като изберем да тръгнем по Божия, а не по нашия път.

Искам да видите надежда в тези страници, въпреки че нашата култура се отдалечи много от истината и ние си позволихме да бъдем повлечени заедно с нея. Библейската надежда няма да дойде чрез пренебрегване на проблемите, а чрез вярата, че Бог е по-голям от всеки проблем. Нито една заплаха не е по-голяма от Него. Бог не може да бъде изненадан от нищо. Никой грях не е твърде голям за Неговата сила и за Неговата милост. Нашата отговорност е да направим реална оценка на поведението си, на начина си на мислене и на изборите, които правим и да ги сравним с казаното в Библията, а след това да се покаем заради извършването на онези неща, за които трябва да се покаем.

Интересно е да знаем, че основната дума за обозначаване на греха в Новия Завет е *hamartia*, чийто буквален превод означава „пропускане на целта.“ Ако искаме да изживеем цялата радост, която Бог е предназначил лично за всеки от нас и ако се надяваме да бъдем този остатък, който води културата ни към истината, ние трябва да върнем семействата си обратно при целта – да престанем да пропускаме целта. Очевидно е, че това трябва да започне с вашия брак. Имайки предвид това, аз искам да насоча вниманието ви от историята и социологията към Божието Слово, и да го обърна от безперспективното към възвишеното.

Бракът е Божие изобретение

Битие 2 е описание на една история. Ако изследваме внимателно символите и начина, по който вдъхновеният от Бога автор е написал тази история, ние ще открием, че брака е Божие изобретение. Той е планирал това продължаващо през целия ни живот специално единство между мъжа и жената да се превърне във фундамент, върху който се изгражда семейството. Тази най-стара от всички други човешки връзки води началото си още от създаването.

За да подредим контекста на историята, обърнете внимание на нейното развитие в Бит.1:

Бог създаде светлината и обявил, че тя е „добро.“ (ст.4)

Бог създаде сушата и моретата и „видя, че беше добро.“ (ст.10)

Той даде живот на растителността и „видя, че беше добро.“ (ст.12)

Той закачи небесните тела в пространството и „*видя, че беше добро.*“ (ст.17-18)

Той създаде морските създания и птиците и „*видя, че беше добро.*“ (ст.21)

Той създаде земните животни и „*видя, че беше добро.*“ (ст.25)

Бог видя всичко, което създаде и обяви, че всичко е „*много добро.*“ (ст.31 – мой превод)

Но после, в Бит.2 се случва нещо изненадващо. Въпреки, че в описанието в Бит.1 се споменава за създаването на хората, това е направено общо и неясно. Бит.2 връща „филмовата лента“ обратно, за да ни позволи да видим създаването на човечеството на забавен кадър и с по-големи подробности. След като създал всичко на света и обявил, че то е добро, Господ създал един единствен човек и тогава, за пръв път в Библията, в Бит.2:18 Той казва: „*Не е добре.*“ Дали Бог е направил грешка, когато е създал човека? Не! „*Не е добре за човека да бъде сам.*“ Бог поставил самотния мъж в една градина, която щяла да снабдява всяка негова телесна нужда, но въпреки това оценката на Бога била, че „Човекът все още има незадоволена нужда.“ Поради това Създателят казал: „*Ще му създам подходящ помощник.*“ (Бит.2:18) Тук забележете двете думи: „помощник“ и „подходящ.“

Адам имал нужда от помощник. Почти мога да чуя „ахването“ ви, но преди да продължим, нека за кратко да се запознаем с еврейската граматика. На нас думата „помощник“ ни звучи като непривлекателна и слугинска работа. Ние си представяме човек, който има познанието и уменията да извършва работата и да постига поставената цел, а „помощникът“ просто му помага, за да свърши работата си по-лесно. Но според еврейската граматика това не е така. Думата *ezer* която превеждаме като „помощник,“ всъщност означава да доставям нещо, което е съдбоносно важно и липсва. Обикновено в Библията тази дума се отнася за Бога. Например, в Пс.30:10 се казва: „*Чуй ме, Господи и бъди милостив към мен. Господи, бъди ми помощник.*“ (мой превод) А в Пс.54:4 се казва: „*Ето, Бог е моя помощник; Господ е крепителят на душата ми.*“ (мой превод)

В представата на евреите думата „помощник“ е всичко друго, но не и унижителна и непривлекателна работа. Бог огледал Адам и преценил, че на него му липсва нещо особено важно. Човечеството било незавършено и непълноценно. Самотата на Адам не била добро нещо. От Бит.1 ние знаем, че хората трябвало да се умножат, да изпълнят земята и да я владеят. Адам е бил създаден с цел, която не би могъл да постигне сам. Песента на живота е трябвало да бъде пята като дует, в хармония, а Адам е бил само единия глас в този дует. Неговото соло нямало да е достатъчно.

Нещо повече, нужен бил не какъвто и да е, а подходящият глас. Забележете, че помощникът трябвало да бъде „подходящ,“ да бъде в хармония със своя партньор. Второто човешко същество трябвало да бъде свършено различно от всички други същества, които били създадени. Забележете какво е направил Бог след това: „*От пръст Господ Бог създаде всеки полски звяр и всяка птица в небето, и ги заведе при човека, за да види как той ще ги назове; и с каквото име човека назовеше живото създание, това беше неговото име. Човекът даде имена на всеки вид добитък, на птиците в небето и на всеки полски звяр, но не се намери подходящ помощник за Адам.*“ (мой превод) *(Мой коментар: Този текст противоречи на представата ни, че Адам е бил първобитен човек. Самото наименование на всички животни, птици и риби и всички други създания е толкова трудна работа, че даже съвременният човек не би могъл да се справи. Д.Пр.)*

Признавам, че това изглежда много странно по отношение на намирането на партньор на Адам, но си спомнете, че Бог прекрасно е знаел и разбирал всичко, което щял да направи. Това упражнение е било само в помощ на Адам...и на нас, когато четем този текст. Докато Господ докарвал всяко животно при Адам, с цел той да го наименува, Адам сигурно е забелязал, че всяко мъжко животно има своя женски двойник. В същото време Адам забелязал, че сред всички създадени животни няма подходящ другар и спътник за него. Нужно било да се извърши някакво чудо. Налагало се да бъде създадено едно напълно различно създание. И докато всички други създания били направени от пръст, обърнете внимание на многозначителното различие в следващите стихове: „*Поради това Господ приспа човека с дълбок сън и той заспа; тогава Той взе едно от ребрата му и запълни мястото му с плът. Господ Бог превърна в жена реброто, което беше взел от човека и я доведе при човека. Човекът каза: „Това е кост от моите кости и плът от моята плът; тя ще се нарече Жена, защото беше взета от Мъжа.*“ (Бит.2:21-22 – мой превод)

Внушаващият респект коментар на Матю Хенри предлага следното мнение, което според мен е много вълнуващо: „Жената е била направена от ребро на Адам; тя не е била направена от главата му, за да царува над него, нито от краката му, за да бъде тъпкана от него. Жената е била направена от средата на тялото му, за да бъде равна на него, под ръката му за да бъде предпазвана и близо до сърцето му, за да

бъде обичана...Ако мъжът е главата, тя е короната, корона на своя съпруг, корона на видимото творение. Мъжът е създаден от пречистена пръст, но жената е създадена от двойно пречистена пръст, от мъжа, който е създаден от пръст.“ Когато се събудил след операцията, Адам отворил очите си и видял жената. В еврейския текст на Библията се казва, че тогава първите му думи били: „Е, най-после!“ Тя перфектно допълвала всяка силна и слаба страна на Адам и то по начин, който бил невъзможен за всяко друго същество. Твърдението на Адам: „*Това е кост от моите кости и плът от моята плът*“ е еврейският начин да се изрази близостта, общността и интимността. По този начин Адам казва, че жената е изпълнение на всичко, което той е желал. А след като всички други създания са дефилирали преди това пред него, Адам е имал достатъчно познание! Това е величествена сцена, която е изиграна в идилична обстановка и е началото на една чудесна любовна история.

Не се втурвайте напред към Бит.3, или към змията, или греха или към Грехопадението. Не отивайте там...не бързайте. Позволете на разума ви да се концентрира за известно време в чудесния дар, който Бог е дал на първите хора: в брака, в женитбата, в хармоничното смесване на живота на двама души в девствено чиста връзка, която носи радост и пълнота и на двамата. Единствено Бог може да създаде нещо, което да е толкова чудесно. Това е нашата цел. Чисто, непотиснато, лишено от егоизъм, пълно с щастие и блаженство общение, на което се наслаждават двама души, които са създадени един за друг. Няма никакви задръжки, няма разногласия, няма неудобства, няма прегради. Просто интимност. Спрете за момент и се фокусирайте в тази картина. Представете си проблемите, които първите хора не са имали. А след това си представете как двамата са се отнасяли един към друг.

Четири важни съставни части на брака

В самия край на тази история Моисей е записал едно много показателно изречение, което поставя основите за брака, такъв, какъвто Бог първоначално го е планирал да бъде. Тези думи са толкова важни, че Исус ги използва в своето учение за брака (Мат.19:5), както и Павел (Еф.5:31). „*Поради тази причина мъжът ще напусне баща си и майка си и ще се привърже към жена си; и те ще станат една плът. А двамата, мъжът и жената бяха голи и не се срамуваха.*“ (Бит.2:24-25 – мой превод)

В тези два стиха ние намираме четири важни съставни части, които придават здравина на брака. Винаги, когато съм разговарял с семейство, което има брачни затруднения, почти без изключение съм установявал, че поне една от тези съставни части липсва или е деформирана. От друга страна, когато съм наблюдавал добър и здрав брак, там обикновено са налице и четирите съставни части. За да опростя нещата, аз съм съкратил името на всяка от тези съставни части до една единствена дума.

Отделяне

„*Поради тази причина мъжът ще напусне баща си и майка си*“ (Бит.2:24) Еврейската дума, означаваща „напускане“, много често се превежда като „изоставяне.“ Не влагайте в този смисъл нещо повече от това, което Бог е казал. Бог не приканва мъжът и жената да не уважават родителите си. Родителите не трябва да бъдат пренебрегвани, забравяни или да не се интересувате от тях. Тук думата „изоставяне“ има две важни значения. Първото значение е свързано с главната привързаност и преданост. Въпреки, че продължат да почитат и обичат родителите си, съпругата застава на първо място...както и съпругът.

Моят приятел и колега д-р Франк Майнирт обяснява добре това: „*Изоставяне*“ и „*отделяне*“ може да се усеща като предателство или измама и да е придружено с представата за известна вина. „*Как мога да обърна гръб на хората, които са ме родили, които са ме хранили, които са ме обичали и са ме предпазвали в продължение на толкова много години?*“ За щастие, истината на Библията ви позволява да се посветите изцяло на вашия нов семеен съюз, без да имате чувството за вина. *Неуспехът да направите това ще създаде напрежение във всяка връзка, която имате. Между другото, даването на превъзходство на новото си семейство не изисква от вас да обичате по-малко старото си семейство. Точно обратното – вие можете да обичате родителите си двойно повече*“

На първо място, „изоставянето“ означава, че мъжът и жената прехвърлят основната си преданост към своето семейство. Второ, „изоставянето“ на семейството, в което са били родени и отгледани е свързано със зависимостта. Мъжът и жената вече не очакват техните родители да ги подкрепят или да задоволяват нуждите им. Вместо това те започват да се грижат един за друг. Това не означава, че новото семейство не може или не трябва да приема помощ. Всъщност, за жена ми Синтия и за мен беше

особена радост да помогнем на всяко от децата ни да си купят домове, като основна част от нашето наследство към тях. Ние им предлагаме да им помогнем, но те не очакваха това от нас. Ние помагаме и правехме подаръци на децата си, но те и техните брачни партньори зависят изцяло от себе си. Единственият начин мъжът и жената наистина да имат самостоятелно и зависещо само от себе си семейство, е да се отделят от семействата на родителите си.

С удивление наблюдавам хора, които не са млади, но все още не са напуснали семейството на Мама и Тате. Въпреки че са създали свое семейство, те продължават да се държат за семейството на родителите си и са емоционално привързани към единия или към двамата от тях. Това ми напомня за една малка народна песен, която пеехме като деца. Тя се казваше „Момчето Били.“ Не мога да се въздържа и ще ви съобщя текста на тази песен:

О, къде си ходил
момче Били, момче Били?
О, къде си ходил,
очарователни Били?
Ходих да търся съпругата си,
тя е радостта на живота ми,
тя е млада
и не може да остави майка си.

Всеки куплет завършва с думите: „Тя е млада и не може да остави майка си.“ Поради това се чудех на колко години е тази съпруга. И когато прочетох до края текста на песента, аз научих отговора:

На колко години е тя,
момче Били, момче Били?
На колко години е тя,
очарователни Били?
Тя е на три по шест плюс четири по седем,
плюс двадесет и осем плюс единадесет.
Тя е млада
и не може да остави майка си.

Три пъти по шест (18), плюс четири по седем (28), плюс 28, плюс 11, сбора от тези числа е 85 години! Сърдечната приятелка на момчето Били е на възраст над осемдесет години! Откажи се от това, Били! Тя не е жената за теб. Ако тя сега не може да остави майка си, повярвай ми, тя никога няма да я остави! Тя не може да бъде добър брачен партньор. За да бъде справедлив ще кажа, че съм виждал и много мъже, които продължават да се държат за полите на майките си, както и жени, чийто сърца принадлежат на Тате. Виждал съм жени, които са толкова силно привързани към Мама, че няма никакво място за друг човек, както и мъже, които са толкова зависими от чеквата книжка на баща си, колкото са зависими и от собствените си доходи. Ако и двамата партньори в брака преднамерено и съзнателно не „изоставят“ родителите си, техният брак няма да може да преуспее.

Дълготрайност

„...и ще се привърже към жена си. (Бит.2:24) Втората съставна част е дълготрайността, която е естествено продължение на отделянето. Обърнете внимание, че всяка от четирите съставни части за които ви говоря, се изгражда върху основата на предходната част. Трябва да напуснем семейството на родителите си, за да се съединим наистина с брачния си партньор. Когато видя еврейската дума, която в разглеждания стих е преведена като „привърже,“ аз си представям лепило. Както ще видите в тази книга, дърводелците завършиха работата си в новия дом за Синтия и за мен (и той най-накрая ще бъде наш дом!). Те използваха специално лепило за да съединят едно към друго два дървени парчета и то толкова здраво и дълготрайно, че когато те бъдат претоварени, дървото по-скоро ще се разцепи или счупи, преди двете парчета да бъдат разделени в мястото на слепването.

Същата дума е използвана в оригиналният текст от Рут, когато тя обявила решимостта си да остане със свекървата си Ноемин, когато двете жени овдовели. Когато тази дума била използвана за да изобрази отношения между двама човека, тя символизира абсолютна вярност, абсолютна лоялност, безкомпромисна привързаност и любов. Това не е зависимостта на алкохолика от алкохола. Това е посветеност – две здрави, емоционално силни личности избират да се прилепят един към друг и да

останат заедно, каквото и да се случи. Исус отнесе думите от Битие още една крачка по-напред. (Той е Бог и може да направи това!) Той казал: „Следователно това, което Бог е съединил едно към друго, нека никоой човек да не го разделя.“ (Марк 10:9) Ами ако вие вече сте приключили с първия си брак? Може ви сега си мислите: „Чък, ти говориш на някой друг човек. Аз вече преминах през един брак (а може би и през няколко) и нищо не се получи. Тези твой думи идват твърде късно при мен!“ На такъв човек аз казвам: „Спри. Почакай. Ние говорим за състоянието, в което се намираш сега и къде ще отидеш отук нататък. Ние не говорим за миналото. Миналото е друга тема. Прилагай тези принципи в брака, който имаш сега. Вземи решение, че този брак ще бъде дълготраен. Бог ви е съединил; не позволявай на никоий и на нищо да те отдели от сегашния ти брачен партньор.“

Както Синтия, така и аз сме израсли в семейства, в които родителите ни се държаха здраво един за друг. И в двете семейства брака им не беше идеален; и в двете семейства имаше трудни моменти. И това е така с всички бракове! Но както нейните, така и моите родители останаха постоянно привързани и решени да изпълнят брачните си клетви и поради тях, и ние с жена ми се оказахме по-способни да останем верни на нашата брачна клетва. Вашата решимост да живеете постоянно с брачния си партньор ще се превърне в наследство, което оставяте на децата си и те ще пожънат изгоди, които вие може би няма да можете да предвидите.

Единство

„...и те ще станат една плът.“ (Бит.2:24). Третата съставна част е единството. Не еднаквост, а единство. Ева не е била създадена, за да бъде женският Адам. Тя не е била клонинг, нита пък се е предполагало тя да има по-слаба самоличност отколкото Адам. Когато избирал коя еврейска дума да използва за думата „една“, Моисей използвал *echad*, която според един много уважаван тълковен речник „поставя ударението върху единството, но в същото време признава различията в рамките на единството.“ Добър пример за това е Изх.26:6. „Ще направии петдесет златни куки и ще съединии завесите една към друга с куките, за да бъде скинията едно цяло.“ (мой превод) Тук буквално се казва: „за да бъде скинията единна.“ Думата, която Моисей използва за „една плът“ означава сложно единство. То не се постига чрез стопяването на двете самоличности, за да се получи една, а това са двама човека, които живеят и работят, съобразявайки се с общите им ценности и с общите им цели. Единството е разнообразие, което е приведено в хармония. Много ми харесва една илюстрация от книгата „Любовта като избор.“ На нея е нарисувана една фигура – мъж и жена, които се пързаят с кьнки на ледена пързалка. Двамата преплитат ръцете и краката си, въртят се и се усукват в перфектен синхрон с музиката. Движенията им са индивидуални и различни, но въпреки това са грижливо сглобени от хореографията, с цел зрителят да възприема двамата човека като едно цяло. След това внезапно те разделят пътищата си и тръгват в противоположни посоки, завъртат се в перфектна хармония и след това отново се събират заедно. Това е красива картина на двама човека, които живеят като „една плът.“

Често пъти установявам, че когато идеята за „една плът“ е погрешно прилагана, единият от партньорите доминира и управлява другия. Управляващият партньор не успява да даде на другия партньор свободата да изявява себе си. Той или тя не оставя място, където другия да упражнява и да развива дарбите и талантите си или да се наслаждава на природните сили, с които Бог го е надарил. В такива условия почти всяко несъгласие води до конфликт. В такива бракове липсва търпимост към всяко нещо, което не носи изгода или в което не участват и двамата партньори.

Самият аз почти щях да унищожа собствения си брак като последица от поведението ми през първите 10 години на съвместния ни живот. Аз очаквах Синтия да бъде женския образ на Чък. Можете ли да си представите нещо по-окаяно от човек, който се опитва да ви оформи като копие на себе си? Аз исках тя да има моите мнения и моите интереси. Исках тя да мисли за същите неща, да развива в себе си същите вкусове и да решава проблемите по начина, по който ги решавах аз. Защо? Защото това беше правилният начин да се постъпва! Никога няма да забравя една мрачна вечер в Нова Англия. Двамата се опитвахме да евангелизираме и аз бях изтощен напълно и обезсърчен, когато Синтия ми каза с насълзени очи: „Скъпи, знаеш ли, искам да престанеш да казваш публично, че ние с теб сме партньори. Това може да те кара да се чувстваш добре и да изглеждаш добре, но не е вярно.“ „Да, вярно е“ - казах аз. „Не, не е вярно“ - каза тя. „Да, вярно е“ „**Не, не е вярно!**“ След като каза това, тя излезе от стаята, качи се по стълбата, влезе в спалнята ни и затвори вратата. Аз седнах край масата в кухнята и направих болезнено искрен преглед на навиците, които си бях създал и на контрола, който упражнявах над жена

си, на почти невротичните изисквания, които настоявах тя да изпълнява. Замислих се за някои области, в които аз я държах в робска зависимост от всяка дреболия, която очаквах тя да изпълни и как моето държание към нея стана критикуващо и рязко. След като мина известно време и аз разбрах каква глупост бях направил, аз се качих по стълбата, влязох в спалнята и я заварих, че плаче. Седнах край нея на леглото и казах: „Ти си права...това трябва да се промени.“

Резултатът от това бяха 4 години, пълни с най-трудната работа, която ние двамата сме извършвали през целия си досегашен живот. Аз трябваше да се изправя срещу моето упорство и с нежеланието ми да се подчинявам. Наложих се да си отворя очите за неща, за които не исках да си призная, че правех. Но наградата беше невероятна. Аз все още съм лидер в брака ни, но позволявам много повече свобода и оставам огромно свободно пространство, за да може Синтия да бъде такава, каквато е. Малко по малко тя започна да усеща моята обич и нарастващото ми уважение към нея. Тя усещаше, че аз вярвам в нея и че съм откъм нейната страна. По време на този процес аз открих тази жена в Синтия, която преди не познавах. Жената, която изплува от нея внушаваше уважение в мен, което преди не притеждавах. Започнах да търся нови начини за да я утвърждавам и да ѝ показвам почитта и уважението си.

Когато изминаха много години, ние започнахме едно малко служение по радиото, наречено „Същността на живота.“ Бързо осъзнах, че ако това предаване има шанса да оцелее и да се развие, то трябва да бъде водено от Синтия. Аз не разполагах с нужното време, няхах наклонностите и уменията, които са нужни, за да го вода успешно. Поради това тя много благосклонно прибави това към другите си задължения като жена на пастор (една от най-тежките работи на света) и майка на 4 деца (още по-тежка работа). Когато това служение се разви и започна да расте, стана очевидно, че тя беше правилният избор. Често присъствам на събирания, където тя разказва историята на това предаване. Пределно ясно си спомням един случай, преди години, когато я чух да казва: „Между другото, най-добрата част от всичко това е, че моят съпруг е мой партньор.“ Тогава си помислих: „Колко велика е думата „партньор“!“ Това е толкова хубаво. Преди 15 години не беше вярно, че бяхме партньори, а сега колко далече бяхме стигнали. Но когато чух, че вече съм „партньор“ аз знаех, че ние сме независими личности, които работят в хармония. Ние бяхме „една плът“ и се наслаждавахме на единството и на истинското партньорство.

Интимност

„А двамата, мъжът и жената бяха голи и не се срамуваха.“ (Бит.2:25) Мъжът и жената напускат семействата на родителите си (отделяне), посвещават себе си един на друг (дълготрайност), стават едно по отношение на целта, посоката и взаимната подкрепа (единство) и се наслаждават на изключителното и привилегировано взаимно познаване (интимност). Всеки от тези елементи подготвя брака за следващия елемент. В края на краищата, интимността е това, за което копнее всяка брачна двойка. Това е велика награда за всички усилия, които инвестираме в брака си.

Мъжът и жената бяха голи и не се срамуваха. Те въобще не са си помисляли да се прикрият с нещо, защото те не се стесняваха, не се срамуваха, не се страхуваха да не им се присмоят, няхаха задръжки, няхаха чувството за неудобство, няхаха емоционални белези от рани от минали обиди или от погрешни избори, които са правилни. Представете си това! Те не познаваха болестите, уродливостта, белезите или нарушаването на функцията на органите в човешкото тяло. Всеки от тях беше изцяло фокусиран в целта да доставя наслада и удоволствие на другия. Наслаждаваха се на свободно протичащата в тях интимност в много области на тяхната връзка, която не беше потисната от егоизма. И сексуалното единение трябва да е било много по-приятно и задоволяващо от всичко, което можем да си представим.

Покойният Дж. Гранд Хауард казва следното в книгата си: „Травмата на прозрачността“: „В Бит.2:25 двамата партньори са описани като голи, но въпреки това без никакво чувство за срам. Това не означава, че те не са имали сексуални желания. Това просто означава, че те все още не са научили, че сексуалното желание може да бъде насочено към лоши резултати. Те са гледали на сексуалните си органи по същия начин, по който ние гледаме ръцете или лицето си. Те са се чувствали удобно един към друг. Между тях не е имало прегради. Те били готови, желаещи, способни и нуждаещи се да разговарят помежду си...Ето в това се е състояла прецизно балансираната комбинация от истина и прозрачност, която сега светът се бори да разбере и постигне.“

За нещастие много хора заменят интимността със секса. Винаги съм предупреждавал неженените мъже и жени да бъдат внимателни към могъщото влияние на докосването. Сексът не е интимност. Той е

проектиран от Бога да е плод на интимността. Сексът твърде лесно имитира истинската интимност и ако бъде поставен на първо място, вие скоро ще откриете, че секса е единственото нещо, което ви свързва. А интимността включва в себе си споделянето на много нива. Интимността е споделяне на време за разговори и време за мълчание, споделяне на лични истории, на преживени изпитания и разочарования, споделяне на мъки и скръб, споделяне на радост и споделяне на житейски цели. Всички тези неща са споделяни изцяло и с поемането на голям риск. Това ниво на интимност изисква между двамата партньори да има огромно доверие и готовност да открият всичките си слаби места.

Когато двойките са в състояние да се наслаждават на пълна интимност, всеки от партньорите може да изпълнява своята отговорност в брака, а отговорностите за мъжа и жената са различни. Основавайки се на продължително изучаване на Библията, вижте това, което вярвам, че са основните отговорности на всеки от партньорите. Най-важната отговорност на съпругата е да познава добре себе си и да уважава себе си толкова много, че да отладе себе си на своя съпруг без никакви задръжки.

Най-важната отговорност на съпруга е да обича своя Господ толкова дълбоко и да приема себе си толкова пълно, че да отладе себе си на своята съпруга, без да й поставя никакви условия.

Няма да губя време за да разяснявам тук тези принципи така, тъй като съм им посветил цяла глава в книгата си „Събуждането на милостта.“ Предлагам ги тук, за да ви задам някои важни и директни въпроси. Колко далече от целта сте вие? Колко ви е трудно да изпълните най-важната си отговорност във вашия брак? Ако сте като повечето от хората, вие ще трябва да признаете, че изпълнението на тази отговорност е много трудно, поне за известно време. Защо? Вижте Бит.3. Грехът унищожава всичко.

Изгубената интимност

Преди да имаме време да припаднем, представяйки си романтиката, описана в Бит.2, изкусителят внезапно се появява в Бит.3. Прочетете следващия текст без да спирате: „А двамата, мъжът и жената бяха голи и не се срамуваха. А змията беше най-хитра от всички полски зверове...“ (Бит.2:25-3:1). Изкусителят се появява на сцената със своя успокояващ и насърчителен глас, разпалва любопитството на съпругата, а след това и на съпруга, и те ядат плод от забраненото дърво. Последствието се случва бързо. Моисей разказва тази част от историята, използвайки четири скорострелни глаголи: тя взе, тя яде, тя даде, той яде. А след като бил извършен първия грех, всичко рухнало. Промените почти ще ви накарат „да ви се завие свят.“ „Тогава очите на двамата се отвориха и те разбраха, че бяха голи; и те съшиха листа от смокиня и си направиха препаски.“ (Бит.3:7 – мой превод) Преди да ядат от забранения плод, Адам и Ева не са били слепи, но след това започнали да виждат всичко по напълно различен начин. Спомняте ли си? Всичко се променило! Забележете кое е първото нещо, което те забелязали: „и те разбраха, че бяха голи.“ В Бит.2 вниманието им е било насочено изцяло извън тях и мисълта за голотата никога не е минавала в главите им. Но след като извършили грех, те се разболели от някаква неразбираема болест. Сега изчезнали невинността и интимността, описвани в Бит.2. Забелязах поне 3 промени в характера, които засегнали първия брак. И сега те заплашват брака на всеки един от нас.

Стеснителност

Първо, след Грехопадението Адам и Ева станали стеснителни и фокусирани в себе си. Вместо да се наслаждават на лишената от всякакви задръжки гола уязвимост на партньора си, те започнали да се срамуват от собствената си голота. Адам престанал да се грижи за нуждите на Ева и се фокусирал в задоволяване на собствените си нужди. И Ева направила същото.

Уединяване

Второ, всеки от тях се отдръпнал от другия. Преди греха да деформира характера им, те се наслаждавали на хармония, единство и интимност. Но след неподчинението им, техните умове се изпълнили с мрак, а волите им се насочили към личното им опазване. Голотата им в тази история била не само телесна, но и символична. Препаските, които си направили, имали за цел да прикрият голотата им не един от друг, а от Бога. Но ефекта е същият. Понеже се срамували, те прикривали емоциите си и поставили граници на доверието си един към друг.

Страх

„И при хладния ветреца чува гласа на Господа Бога, който ходеше из градината; и мъжът и жена му се скриха от присъствието на Господа Бога между градинските дървета.“ (Бит.3:8 – мой превод)

Трето, те избягали от Бога. След като извършили греха, Адам и Ева изпитвали различни емоции и възприемали света с променени възприятия. Преди виждали всичко така, както го виждал Бог: че е добро. Но точно както ги накарал да се отдръпнат един от друг, грехът освен това ги направил и да не в съгласие с техния Бог. За нещастие, в Бит.3:8 е използвана една еврейска дума, която е много трудно да бъде преведена на английски. Повечето варианти на превод на Библията създават в читателя представата, че Бог се е разхождал в градината с ръце в джобовете Си и си е подсвиркал с уста, надявайки се да се срещне с Адам и Ева, без въобще да е знаел за техния грях, до момента в който не успял да ги намери. Отчасти проблема се дължи на погрешния превод на оригиналния текст. Думата *giah*, която е преведена като „хладен,“ обикновено се превежда като „вятър.“ Но скорошни изследвания предполагат, че тази дума би трябвало да се преведе като „буря.“ Ако това е вярно, тогава текстът на този стих би трябвало да се преведе така: *„Те чуха шумът от Господа Бога, който влизаше в градината чрез вятъра на буря и мъжът и жена му се скриха от присъствието на Господа Бога между градинските дървета.“*

Какво не трябва да правим, когато сме сгрешили

Адам и Ева не само изгубили интимността помежду си, но изгубили и интимността си със своя Създател. Идването на Бога за да се срещне с Адам и Ева е било всичко друго, но не и случайно. Той е дошъл разгневен, за да се противопостави на първите хора заради тяхното неподчинение, поради което те избягали, страхувайки се от Него. Въпреки че имали основание да се страхуват от Бога, защото си позволили да нарушат заповедта Му, Адам и Ева били глупави, защото си мислели, че могат да се скрият от Него. Бог вижда всичко и знае всичко. Но въпреки това обърнете внимание, че Господ задал въпроси на Адам и Ева: *„Тогавя Господ Бог повика мъжа и му каза: „Къде си? Той отговори: „Чух шумът от Теб в градината и се изплаших, защото бях гол; и се скрих.“ А Бог каза: „Кой ти каза, че беше гол? Ял ли си от дървото, от което ти заповядах да не ядеш?“ Мъжът каза: „Жената, която ми даде, за да бъде с мен, тя ми даде от дървото и аз ядох.“ Тогавя Господ Бог каза на жената: „Какво е това, което си направила?“ А жената каза: „Змията ме измами и аз ядох.“* (Бит.3:9-13 – мой превод) Бог знае всичко. Той не е задал тези въпроси, защото не е знаел какво се е случило. Разговорът му с първите двама човека е бил акт на милост. Той не е бил длъжен да разговаря с тях. Той би могъл да ги осъди без да произнесе нито една дума, но Бог избрал открито да се противопостави на техния грях. С всеки въпрос Бог предоставял на Адам и Ева шанса да разкажат честно и откровено цялата истина, да се разкаят и да помолят за прошка. Но мъжът и жената не успели да отговорят правилно на всички въпроси, които им били зададени. Буквално само за няколко минути те станали напълно различни. Грехът незабавно взел своята такса.

В този момент ние можем да научим един важен урок от Адам и Ева. Ние никога няма да можем да възстановим тази обстановка на невинност и интимност, които са описани в Бит.2. Ние можем да се наслаждаваме на интимност, само ако отговаряме градивно тогава, когато сме сгрешили.

Откривам два отговора в срещата на Бога с Адам и Ева, които унищожават интимността. Важно е да ги изследваме, за да открием как самите ние можем да се наслаждаваме на интимността след Грехопадението, описано в Бит.3.

Лъжата

Първият унищожителен отговор след извършването на грешката е лъжата, която играе ролята на духовен и морален смокинов лист. Нека да осъзнаем факта, че когато ни се отладе шанса да избегнем обвинението за нещо, което сме направили, ние предпочитаме да излъжем, а не да кажем истината. Ние даже нарязваме истината на парченца и вземаме само онези от тях, което сме принудени, с цел да намалим до минимум вероятното наказание. „Адаме, защо се скри от Мен?“ „Изплаших се, защото бях гол?“ (Това е само част от истината и е първият шанс, който е използван за да се заобиколи и да не се каже цялата истина.) „Кой ти каза, че беше гол?“

Винаги се усмихвам, когато чета този въпрос. Бих могъл да си помисля, че прохладният бриз е накарал кожата на Адам да потръпне и това е причината той да отговори така, но както обикновено, зад въпроса на Бога се крие нещо друго. Смисълът на въпроса е следният: „Откога започна да обръщаш внимание на голотата си? От много време ти беше гол. Какво се промени?“ Тогавя Той побутнал Адам за

да се доближи малко повече до истината. „Ял ли си от дървото, от което ти заповядах да не ядеш?“ Това води до още един отговор на греха, който унищожавя интимността.

Прехвърляне на отговорността за грешката на някой друг

Вторият убиец на интимността е прехвърлянето на отговорността за грешката на някой друг. Човекът казал: „Жената, която ми даде, за да бъде с мен, тя ми даде от дървото и аз ядох.“ (Бит.3:12)

Тези думи трябва да са разбили сърцето на Ева. Мъжът, който я наричал „кост от моите кости и плът от моята плът“ я предал, за да спаси себе си. Мога да си представя как тя е променила мнението си за него. Тогава, за да спаси собствената си кожа, Ева също прехвърлила отговорността за стореното на някой друг. *Тогава Господ Бог каза на жената: „Какво е това, което си направила?“ А жената каза: „Змията ме измами и аз ядох.“* (Бит.3:13)

Възстановяване на интимността

Ясно е, че ние живеем в свят, който е деформиран от греха. Всичко, включително брака, било засегнато от избора на Адам и Ева да не се подчинят на Бога. Ако искаме да възстановим институцията на брака в нашето общество и интимността за нас самите, ние трябва да се справим съзидателно с реалността. Признавайте истината за всяка ситуация и поемайте отговорността. Каквото и да се случи, колкото и лошо можем да изглеждаме, колкото и ужасни да са последиците, отказвайте да лъжете или да прехвърляте отговорността за грешката си на някой друг човек. (*Мой коментар: Да се придържаме към правилото: „Да правим каквото трябва, пък да става каквото ще.“ Д.Пр.*)

След като грехът е бил извършен, представете си разликата във връзката на Адам и Ева, ако разговорът им с Бога беше протекъл по следния начин: „Тогава Господ Бог повика мъжа и му каза: „Къде си? И Адам отговори: „Тук съм, Господи, чакам те. Искам да ти призная нещо.“ „Моля, говори, слушам те.“ Адам започва да плаче: „Господи, аз извърших грях. Добре си спомням, че Ти ми каза, че не трябва да ям от дървото на познанието за доброто и злото, но въпреки това аз ядох. Нямам никакво оправдание. Моля те да ми простиш.“ Тогава Бог попитал: „А жената, която ти дадох да ти бъде помощник...и тя ли яде?“ Адам направил крачка напред: „И тя яде. Ние двамата не ти се подчинихме. Моля те, имай милост към нас...особено към нея.“ Но стига сме мечтали. Това, което наистина се е случило е било трагедия.

Проверка за истината

Каква е интимността във вашия брак? Искате ли върнете семейството си обратно към целта и да го държите постоянно фокусирано в целта? Отклонете погледа си от брачния си партньор. Престанете да се надявате, че брачният консултант ще започне да поправя поведението на съпругата или на съпруга ви. Престанете да обвинявате децата си или работата си, или обстоятелствата в които се намирате. Вгледайте се в себе си! Поемете пълната отговорност за положението, в което сте попаднали. Приемете вината си, изповядайте я, покайте се и решете да извършите трудната работа за възстановяването.

Започнете сега!

Познанието за първоначалният план на Господа за брака и признаването за начина, по който сме пропуснали целта, са най-важните първи стъпки по пътя за възстановяване на интимността с нашата съпруга или съпруг. Когато поемаме отговорността за начина, по който сме се провалили в миналото и когато започнем да правим стъпки за връщане обратно към целта, ние даваме надежда на брачния си партньор. Нещо повече, това е същата надежда, която като верен остатък предлагаме и на нашето общество. Никога не е късно да започнем да правим това, което е правилно.

Глава 3

Симфония на оцеляването в „А“ миньор

Аз съм на повече от 70 години. Женен съм от повече от 50 години и служа на Господа от повече от 40 години. Поради това, когато говоря пред хора от 21 век, на мен ми е трудно да говоря по друг начин, освен като проповедник от 19 век. Открих, че има една дума за хора като мен, проповедник, който все още вярва в Библията, който мисли, че ние трябва да приспособим живота си към принципите на Библията, а не да видоизменяме текста, за да оправдаем нашите избори и нашите предпочитания. Някой

ми каза, че когато не съм наблизно, някои хора ме наричат „динозавър.“ Поради това, както често се случва, любопитството ме накара да отворя тълковния речник къде пише, че динозавърът е непрактично голямо, древно и вече несъществуващо животно.

Признавам, че бях малко уплашен, но установих, че ми е по-лесно да възприема гръцкото обяснение на тази дума, което е „заплашителен гущер.“ Когато споделих това пред няколко човека, единият от тях ми предложи следното утешение: „Аз нямаше да се чувствам зле, ако бях на ваше място. Един от внуците ми ме нарича „неандерталец!“ Страх ме е да проверя в тълковния речник какво пише за тази дума. Въпреки че съм „непрактично голям,“ аз се гордея, че съм динозавър, особено ако това означава да оставам верен на Божието Слово – да вярвам в него, да го изучавам, старателно да подготвям и страстно да произнасям проповеди, които са в хармония с неговите вечни принципи. Докато постмодерното поколение пипнешком търси истината и в същото време отрича, че тя съществува, успокоително е да се държим здраво за онова, което знаем, че е сигурно.

За нещастие, някои хора имат склонността погрешно да възприемат тази увереност като високомерие. Такова е времето, в което живеем. Преди много години Д. К. Честертън видял първите признаци за това и написал: „*Но днес ние страдаме от смирение, което се проявява на погрешно място. Скъмността се превърна в инструмент за осъществяване на амбиции. Скъмността се превърна в инструмент за осъждане, нещо, което напълно се разминава със смисъла на скромността. От човека се е очаквало да бъде изпълнен със съмнения в себе си, но да няма никакви съмнения относно истината; но сега положението е точно обратното...Ние вървим по пътя на възпроизвеждането на хора, които умствено са твърде ограничени, за да вярват в таблицата за умножението.*“

Ние трябва да сме абсолютно уверени в това, в което вярваме, особено ако искаме нашите семейства да издържат изпитанието на времето. Аз не твърдя, че съм авторът или че съм единственият притежател на истината. Но уверено мога да кажа, че прегръщам истината без да се извинявам или да се колебая. Библията съществува от много векове и се намира почти във всяка книжарница. Тя е пълна с необикновени имена и истории, които са твърде странни, за да са измислени и е запазила идеи, които и сега са толкова силни и дълбоки, колкото са били и в древността. В страниците на Библията ние намираме принципи за живота, които са представени по уникален начин и са написани ясно с елегантна простота, но в същото време са тайнствени и дълбоки.

Тези принципи са надеждни. Ние можем да им се доверим, че те ще запазят нас и нашите взаимоотношения, колкото и наивни да изглеждат на интелектуалния разум. Текстът на Библията първоначално е бил написан на иврит и на гръцки, текстовете ѝ са писани в продължение на стотици години от най-различни хора – всички те са били човечи и поради това са били грешни, но въпреки това Бог по чуден начин запазил точността и приложимостта на нейната истина. Поради това Библията притежава властта да инструктира всяко общество, от всяка епоха и от всяка част на света.

Божие Слово ще помага на хората от всяка възраст, от всяко социално положение, във всеки етап от живота и във всяка ситуация: женени, неженени, овдовели, развеждали се многократно, обиждани, смазани, тероризирани, наранени, борещи се, сражаващи се да оцелеят, преуспяващи, щастливи, радостни, виновни, тъгуващи или умиращи. След като съм я изучавал повече от 50 години, аз не съм намерил нито един неприложим принцип в страниците на Библията. Всеки път, когато ми се е случвало някой от тези принципи да ме подведе, впоследствие съм установявал, че аз не съм успял правилно да го разбера, да го оценя и да го прилагам. И накрая открих, че всъщност аз съм подвеждал принципа, а не обратното. И обикновено последствията от това са тъжни.

В предишната глава ние разгледахме четирите важни съставни части, които се намират в Бит.2:24-25, които описват портрета на библейската представа за брака: отделяне, дълготрайност, единство и интимност. Нито една от тези части не идва автоматично в живота ни. Те изискват от нас целенасочено внимание и лично усилие. Тази глава ще се фокусира върху дълготрайността и върху принципа, който ще гарантира този резултат. Този принцип е прост, недвусмислен, високо ефективен и подобно на мен е нещо като динозавър. Този принцип може да бъде изразен с една единствена дума: обвързване.

Обвързването е ключът за дълготраен брак.

В думата обвързване няма никаква фантазия – това е само една дума, която описва една проста идея. Понеже съм реалист, аз разбирам, че това което е просто, не винаги се постига лесно. Но аз не съм и наивен и лишен от гъвкавост в религията си за да пренебрегна истината, че ние живеем в свят, който вследствие от греха, описан в Бит.3 е деформиран и някои обстоятелства налагат хората да се разделят и

даже да се развеждат. Но ние няма да започнем оттук. Един автор казал, че развода, подобно на балсамирането не е нещо, което човек иска преждевременно да използва. Аз съм разяснил библейските основи за развода (нещо, което Бог мрази въпреки това) в книгата си „Преминаване през трудното нещо“; по тази причина ние тук няма да се занимаваме с това. Сега искам да се концентрираме в причините да останем, а не да избягаме.

Обвързването е библейската заповед за брака. Подобно на всички библейски заповеди и тази заповед изисква да имаме вяра, която да вижда отвъд непосредственото и ни предлага невидими награди, когато ние се подчиним. Приемете следния съвет от мъж, който е женен от повече от 50 години: един нов брак не може сам да поддържа себе си, но си заслужава усилието. Вие се научавате да бъдете едно цяло. Вие оставате едно цяло през всички греховни борби и дразнещи навици, тъйрейки се тежко през тези трудни времена, когато на вас не ви се иска да направите нищо друго, освен да кажете, че се отказвате и да изчезнете. После, след като заедно сте преминали през много кризи, в моменти на откровение вие разбирате, че се радвате, че сте запазили брака си. Вие се радвате, че сте успели да се справите. И особено се радвате, че партньорът ви не си е отишъл. Когато изследваме обвързването, ключът към дълготрайността, аз се сещам за три семейства, описани в Библията. Всяко от тях е трябвало да се справи с особено предизвикателство и има на какво да ни научи чрез своя пример.

Предизвикателството на последствията (Адам и Ева)

Бракът на Адам и Ева в Бит.2, подобно на повечето сватби, се е случил в идеални условия. Но за разлика от всички други бракове, Адам и Ева били оженени от Бога в девствена обстановка, в свят без грех. „Двамата, мъжът и жената бяха голи и не се срамуваха“ (Бит.2:25). Нищо не е пречело на тяхната интимност. Никакъв намек за егоизъм не е опетнявал загрижеността им един за друг. Никакъв изблик на гняв не е ставал причината те да влизат в пререкание помежду си. Тогава грехът променил всичко това. След тяхното неподчинение Бог подробно им съобщил какви ще бъдат последствията от техния трагичен избор: „На жената Той каза: „Ще увеличи много родилните ти болки; с болка ще раждаш деца. Ти ще искаш да управляваш съпруга си, но той ще властва над теб.“ А на Адам Той каза: „Защото ти се подчини на жена си и яде от дървото, за което ти бях заповядал: „Ти не трябва да ядеш от него,“ проклетата да е земята заради теб; с тежък труд ще се прехранваш от нея през всичките дни на живота си. Тя ще ти ражда тръни и бодили, а ти ще ядеш зърно от нивата. С пот на челото си ще ядеш храната, докато се върнеш в земята, защото ти от нея си взет; защото ти си пръст и в пръстта ще се върнеш...Така Господ Бог го изгони от Едемската градина, за да обработва земята, от която той беше взет“ (Бит.3:16-19, 23 – мой превод)

Теолозите наричат това с името „Грехопадението.“ То е дало отражение върху природата на хората, на човешките взаимоотношения и даже на света около хората. Нищо не било унищожено, но всичко е повредено. Поради греха, във всяко нещо има нещо сбъркано. Но обърнете внимание на това, което не се е променило. Мъжът и жената все още носят образа на Бога, въпреки че този образ е изопачен. Те щели да продължат да обработват земята, но тя щяла да се съпротивлява на усилията им. Връзката на човечеството със земята щяла да бъде спъвана от трудности – бодили и плевели – и почвата ще ражда единствено чрез пот и тежък труд. Същото се отнасяло и за отношенията между мъжът и жената. Те останали съпруг и съпруга и щели да продължат да се размножават и да изпълват земята. Но онова, което преди е било лесна и естествена интимност, сега се усложнило от страха и защитата, от егоизма и затварянето в себе си. И ужасните последици от греха щели да ги навестяват.

Адам и Ева били изгонени от Райската градина и никога вече нямали да видят идиличното място на своята сватба и на първите чудесни дни от своя брак. Предстояло им да погребат син, жертва на убийство, извършено от по-стария му брат. Щели да видят, как на най-старият им син са забранени всякакви контакти с другите хора и че е прокълнат да живее като скитник заради престъплението си. И ако пресмятанията ми са верни, Адам е живял достатъчно дълго, за да присъства при раждането на Ной, което означава, че първата двойка е наблюдавала постоянния морален упадък на жителите на света, които били техни собствени потомци и то до такава степен, че Бог съжалил, че въобще е създал хората.

Ако някой би могъл да твърди, че трудностите са причина за края на техния брак, това биха могли да бъдат Адам и Ева. Но въпреки всичко това, те останали заедно. От брака на Адам и Ева аз научавам, че жестоките последствия от злото – деформираният от греха образ на Бога, демонстриран от хората и от извратения свят – не могат да направят невъзможен брака. Да, бракът е труден, но не е невъзможен.

Може би вие сте израсъл в дом, където обстановката е била толкова ужасна, че малко хора могат да разберат вредата, която тя ви е причинила. Може би вие имате дълбоки белези от оскърбления и лошо отношение – емоционално, физическо и вероятно даже сексуално. Може би сте израснали в семейство, в което никога не сте имали безопасност и защита от страна на родители, които са се обичали взаимно и са обичали и вас. Може би не сте виждали здрав брак, който да ви бъде за пример, което означава, че вие даже не знаете как да започнете да изградите такъв здрав брак. Може би любовният ви живот се отличава с дълга поредица от прекъснати връзки с лошо подобрени партньори и взривявания на първите признаци на истинска интимност. Ако сте женен и в това описание виждате историята на живота си, даже и ако приликата не е пълна, не се обезкуражавайте. Оздравяването е достъпно. То няма да е лесно, но ако бягате от него, никога няма да го намерите. Ако сте женен и ако безопасността ви не е заплашена, изберете да останете обвързан към брачния си партньор и това ще е една важна първа крачка.

Предизвикателството на конфликта (Осия и Гомер)

Не мога да си представя, че има по-голямо предизвикателство за брака от изневярата. Пораженията от изневярата са толкова сериозни, че Господ казва, че изневярата е нарушаване на брачната обвързаност и позволява развода (виж Мат.19:8-9). Но това не означава, че разводът е задължителен или неизбежен. Вижте брака на пророк Осия. Много векове след Адам и Ева, дълги години след Моисей, след епохата на съдиите и след това на цар Давид, Израел живеел в Ханаан. Но грехът и идолопоклонството потопили нацията в гражданска война, която разделила севера от юга, като Северното царство се покланяло на други богове. За да осъди израелтяните заради тяхната духовна невярност, Бог избрал да използва живота на Своя пророк Осия и то не само думите и книгите на Осия, но и неговия брак. Когато за пръв път говорил на Осия, Господ му казал: *„Иди и вземи за себе си блудна съпруга и имай деца на блудство, защото земята извършва скандално блудство, изоставяйки Господа.“* (Ос. 1:2 – мой превод) Колко изумителна е тази заповед! Това е скъпо струващ урок за Осия, който ни въвежда в една от книгите в Библията, които са най-трудни за тълкуване и четене. За да обясни пределно ясно това, което казва, Господ влязъл в ролята на изоставен съпруг или съпруга и преминал със Своя служител Осия през ужасното преживяване на брачната изневяра. Господ от собствен опит знае острата болка от измяната, която е била толкова силна, че ние едва ли можем да разберем. *„И така, Осия отиде и взе за своя съпруга Гомер, дъщерята на Девлаим, която забременя и му родила син.“* (Ос.1:3 – мой превод) Изследователите на Библията не могат да кажат със сигурност дали Гомер е била проститутка преди брака или е станала проститутка няколко години след това. Изразът „блудна съпруга“ изглежда описва това, в което щяла са да превърне, тъй като тя не е била съпруга по времето, когато Осия я избрал и „децата на блудството“ още не са били родени. Поради това можем да кажем, че Осия е взел едно прекрасно еврейско момиче, за да се ожени.

След раждането на първото дете Гомер забременяла отново и родила момиченце. И Господ казал на Осия: *„Наречи я Ло-рухама, защото няма вече да имам милост към домът на Израел и няма повече да им прощавам.“* (Ос.1:6 – мой превод). Името на дъщерята буквално означава „няма милост.“ Имената на децата са символични, което е било нещо много обичайно по онова време. Името на всяко дете описва отношението на Бога към Израел. Името на момченцето Йезраел (прокуден, изхвърлен) насочва към насилническото поведение на народа на Израел. А името на дъщерята предупреждава, че свършва търпението на Господа към непокорния Израел. След това Гомер родило още едно момче. *„Когато отби Ло-рухама, Гомер забременя и роди син. И Господ каза: „Наречи го Ло-амми, защото вие не сте Мой народ и аз не съм ваш Бог.“* (Ос.1:8-9 – мой превод) Ло-амми означава „не Мой народ.“ Изглежда тогава Гомер изоставила Осия, за да заживее като проститутка. Всъщност, тя вече не била негова жена. В Ос.2 се описва Израел със същите думи, с които е описано поведението на Гомер. Тя имала връзки с много мъже и се издържала от парите, които получавала от секса. През това време Осия живеел като самотен родител, който отглеждал децата. Той бил пророк на Бога, който бил принуден да продължава да служи, въпреки неловкото положение, в което се намирал пред другите хора и въпреки дълбоката болка, която изпитвал. Един мой приятел, който е проповедник, нарича тази история „Скандал в дома на енорийския свещеник.“ И наистина това е било скандал. На този етап от историята е безопасно да кажем, че брака е приключил. Гомер се превърнала в улична проститутка и дала на Осия всякакви морални причини и оправдания, за да се разведе с нея. Библията не ни казва дали той се е развел с нея или не. Въпреки това, нейните постъпки ясно показвали, че тя не живее с Осия като негова съпруга.

Тогава, в Ос.3, се случва нещо забележително. Ние няма как да узнаем колко време Гомер е живяла като проститутка. Може би е живяла дълги години така, докато най-накрая никой не я харесвал като проститутка. Остаряла, износена и трогателна, тя би могла да продаде себе си и да стане робиня, за да оцелее, което е било тогавашната обичайна практика за бедстващите хора. В този момент Господ инструктирал Осия да направи нещо немислимо. „Господ ми каза: „Иди и покажи отново обич към жена си, въпреки че тя обича друг мъж и постоянно извършва прелюбодеяние. По същият начин Господ обича израелтяните, въпреки че те се обръщат към други богове и обичат да предлагат торти със стафиди на идолите.“ И така, аз платих петнадесет сребърника и около 250 кг ечемик за да я купя.“ (Ос.3:1-2 – мой превод) Това е била обичайната цена за един роб. „Тогавашно каза: „Ти трябва дълго време да живееш с мен; не трябва да бъдеш проститутка или да имаш сексуални отношения с друг мъж и аз ще се отнасям по същия начин към теб.“ (Ос.3:3 – мой превод) Според мен, тези думи на Осия към Гомер са удивителни и странни. Не искам тук да изгубвам общия си поглед за нещата. На първо място, това е картина, която ни представя връзката на Господа с Израел. В Ос.9:9 се казва: „(Народът) нагази дълбоко в покварата.“ (мой превод) Народът изоставил Господа, за да проституира с фалшиви богове. От своя страна Господ, подобно на Осия, поради милостта си, купил хората за Себе си, плащайки висока цена и ги възстановил на предишното им почетно място като Негови хора. (Това е ясен предвестник за онова, което Христос щял да направи за вас и за мен.)

Това, което направил Осия за своята невярна и незаслужаваща съпруга е великолепен пример за необикновена милост. Бог му е казал да направи това, понеже Осия е имал уникално задължение като говорител на Бога пред народа на Израел. Поради това неговия случай е специален. Но това не е най-добрият пример, към който Бог иска ние да се придържаме в такива случаи. За всички нас е важно да помним това уточнение – както тези хора, които са изстрадали изневярата на съпругата или съпруга си, така и хората, които не са преминали през това изпитание.

Сега искам да засегна една много деликатна тема. Моля ви да прочетете тези редове бавно и внимателно. Ако сте жертва на семейна изневяра – може би най-голямото предизвикателство за брака – от вас не се изисква да останете женен. За такъв случай Бог е позволил развода. Но ако вашият съпруг или съпруга искрено се разкайва и иска да извърши трудната работа по възстановяването на доверието, позволете ми да ви окуража да обмислите и да бъдете необичайно милостив. Осия е постъпил така, значи и вие можете. Въпреки, че ви е дадено правото да си заминете, може би ще се лишите от по-голямото щастие и оздравяването, които идват като плод на проявената милост, отколкото ако избягате и потърсите правата си. Признавам, че този път е по-труден и по-рискован. Той изисква от вас да притежавате огромна вяра и окуражаваща простителност. Но невиджаните награди могат да бъдат големи, отколкото вие си представяте. Разводът няма да заличи болката и увреждането, които изневярата е причинила на вашия дух. И в единият и в другия случай вие трябва да бъдете излекуван. Въпросът е как и с кого ще бъдете излекуван?

За хората, които не са преживели тази ужасна трагедия, примерът на Осия показва, че нито един брак не е толкова мъртъв, че Господ да не може да го възстанови. Всички бракове имат поне едно общовалидно нещо: всички съпрузи и съпруги са грешни хора. Дали по-рано или по-късно, единият от съпрузите ще извърши грях спрямо другия съпруг, и при това голям грях. Грехът, прошката, оздравяването на брака и възстановяването на взаимното доверие са предизвикателства, които поставят на изпитание обвързаността на съпрузите при всеки брак. Ако Господ е можал да възстанови брака та Осия и Гомер, Той може да запази вашия брак от разпадане, каквото и да се случи.

Предизвикателството на обстоятелствата (Йосиф и Мария)

Третият пример може да бъде намерен, забутан в Мат.1. Това е история, която е разказвана всяка година на Рождество Христово, но аз искам да я разгледаме от друга гледна точка. „*А раждането на Исус Христос стана така: след като Неговата майка Мария беше сгодена за Йосиф, преди те да се бяха съединили, тя се оказа бременна от Светия Дух.*“ (Мат.1:18) Според тогавашния еврейски обичай, Мария и Йосиф били официално свързани чрез брачен договор, но се изисквало да измине една година, преди сгодената двойка да се превърнат в младоженци и да консумират брака, което се отпразнувало чрез официална публична сватба и празненство, провеждани в дома им. Този брачен договор бил толкова обвързващ, че можел да бъде разтрогнат единствено чрез развод. Във всяко отношение Мария била считана като съпруга на Йосиф. През време на едногодишния период, преди Йосиф въобще да е

правил секс с нея, Мария забременяла. От Евангелието на Лука ние знаем, че Мария е била информирана за този план; един ангел ѝ обяснил какво ще се случи. Светият Дух по чудотворен начин заченал нейното дете. Но Йосиф не знаел нищо предварително. Единственото, което той е знаел е, че Мария е забременяла и то не от него. Обърнете внимание как е реагирал той: „А мъжът ѝ Йосиф, понеже беше праведен мъж и не искаше да я опозори, намисли да се разведе тайно с нея. Но когато обмисляше това, ето, ангел Господен му се яви насън и каза: „Йосифе, сине Давидов, не се страхувай да вземеш Мария за своя съпруга; защото Детето, което беше заченато в нея е от Святия Дух. Тя ще роди Син и ти ще Го наречеш с името Исус, защото Той ще спаси хората Си от греховете им.“ (Мат.1:19-21 – мой превод) Помъчете се да си представите как ли се е чувствал Йосиф. Той установил, че съпругата му е бременна и стигнал до единственото логично заключение – прелюбодеяние, а след това решил да се опита да се разведе тайно. Може би Мария се е опитала да му обясни, но нека признаем факта, че никой не би повярвал на нейното обяснение. „Да, бременна съм; но аз не съм правила секс с друг мъж. Йосифе, Бог направи всичко това!“ Я стига! Престани! Никой мъж не би повярвал на това обяснение. За щастие, Йосиф скоро получил потвърждение от Бога, че Мария му е казала истината. След това дошло решението. Той трябвало да научи, че всяка надежда за нормален брак ще бъде осуетена от неизбежните увъртания на злите езици. Съседските клюки в малкия град Назарет щели да работят денонощно. Когато Мария се появила в синагогата с напредналата си бременност малко по-рано отколкото би трябвало, всички хора стигнали до извода, че тя е извършила прелюбодеяние. А това вече е скандал! Ние знаем, че това се е случило, защото по-късно, по времето на служението на Исус, неговите врагове казали с хаплив сарказъм: „Ние не сме родени от блудство.“ (Йоан 8:41)

Йосиф и Мария трябвало да живеят уверено в истината за своята невинност и да намират задоволство в това. Никой нямало да вярва в истината, колкото и усърдно те да се опитвали да убеждават хората. Клюките, насмешките, шегите и презрението щели да бъдат техните най-близки и дълготрайни спътници. Тази обстановка или щяла още повече да ги сближи един към друг или щяла да действа като клин, който ги разделя. Те или щели да се стремят да застават в противоположните ъгли на дома си или да са обърнати постоянно един към друг, за да се подсилват. Спрете и се замислете. Всичко зависело от тяхната обвързаност един към друг. Ако двамата остават обвързани, техният брак ще издържи и на най-задушаващите обстоятелства. Никой човек извън двамата брачни партньори (включително техните родители) не може да разбере напълно положението им и това семейство може да бъде оставено без външна подкрепа, но ако те останат здраво привързани един към друг и към договора, който са сключили с Бога, бракът им ще оцелее. Всъщност, интимността им може даже да стане по-сладка, когато двамата имат еднаква гледна точка, която никой друг на света не би оценил високо.

Вие можете да попаднете в необикновени обстоятелства, които се опитват отвън да разбият брака ви. Тъй като съм пастор от повече от 40 години, аз съм помагал на много хора да преминат през трудни периоди от живота си. Поради това знам колко труден може да е живота, когато има проблеми в брак. Но въпреки това, през всичките тези години, аз никога не съм видял нито един брак, който да се е влошавал, когато брачните партньори удвояват обвързаността си един към друг. Проблемите може и да не изчезнат, но от това бракът само става още по-здрав.

Един важен отказ от права

Изпитвам нуждата да добавя една уговорка към всичко, което съм написал до сега. Искам да остана напълно верен на Библията, но без да съм толкова безкомпромисен, че да пренебрегвам някои грозни реалности. Всъщност, самата Библия също не ги пренебрегва. Поне няколко пъти сърцето ме заболя, когато свидетелствах за ситуации, в които развода предотврати сигурни нещастия.

Ако вие или децата ви са изложени на опасност от физическо увреждане, вие имате моралното задължение да сложите край на отношенията във вида, в който съществуват сега. Сдобряването или повторната женитба са неща, които могат да бъдат обсъждани, когато му дойде времето. Заради собственото си добро и за доброто на децата ви, напуснете семейството и получите помощ. Разводът може да е или да не е правилната посока за действие, в зависимост от желанието или способността на брачния ви партньор да се промени. Но докато брака не ви гарантира безопасност и докато това не е сигурно, напуснете партньора си и живеете отделно. Господ никога не е искал вашата обвързаност да се превърне във ваше унищожение. Бог е твърд, но Той не е жесток.

Ако брачният ви партньор използва незаконни наркотици, аз най-убедено ви препоръчвам вие поне да се отделите от него, докато той или тя не демонстрира, че е способен да остане чист от наркотици и трезвен в продължение на много месеци. Останете обвързан с него или нея и не му изневерявайте. За нещастие това е част от брачната клетва, но вие ще постъпите глупаво, ако останете да живеете в един и същ дом с партньора си. Ако партньорът ви е извършил прелюбодеяние и продължава с греховното си поведение, и отказва да се покае, вашата обвързаност към брака може всъщност да попречи на сдобряването. Това звучи странно, но ви окуражавам да прочетете прекрасната книга да моя добър приятел д-р Джеймс Добсън, озаглавена: „Любовта трябва да е трудна.“ Той навлиза в грижливо подбрани подробности, което аз няма да се опитвам да направя тук. Но аз съм длъжен да ви предупредя – това няма да е лесно. Правенето на правилното нещо в трудна ситуация никога не е лесна работа.

Да пазим брака под ключ

Ако искаме брака ни да оцелее, обвързването на двамата партньори един към друг е от най-голяма важност. Много малко можете да помогнете за оцеляването на брака, ако не сте решени да останете в него. Независимо от това, дали предизвикателството пред брака са някакви последствия или конфликт, или някакви обстоятелства, ключът за запазването на брака през целия ви живот е обвързването. Това е избор, който не се променя с промяната на чувствата, който не зависи от добрия късмет, нито даже от поведението на вашия партньор. Обвързването казва на вашия партньор: „Знам, че живота ни се вгорчи, знам, че ти извърши грях и че и аз извърших грях, знам, че сега живеем в труден период, но аз ще остана с теб, каквото и да става.“ Вашето сладко туптящо сърце под лунната светлина в Хаваи няма да ви задържи заедно. Прекрасната брачна церемония и сърцераздирателните клетви, които казахте са скъпи спомени за вас, но те имат склонността да избледняват под жарката светлина на житейските предизвикателства. Бракът ви зависи от решението, което вземате веднъж завинаги и след това го потвърждавате ежедневно с делата си.

Вижте едно писмо от жена, която ме е слушала преди няколко години да говоря за обвързването. Думите ѝ илюстрират простата сила на това трудно решение: *„Реших да се държа здраво за обвързването в моя брак, който се намиреше по средата на процедурата за развод...Бог ме промени. Той ми даде нова любов към моя съпруг и от своя страна съпругът ми промени отношението си към мен. Той все още не е взел решение да приеме Исус като свой Господ – чудо, което аз очаквам. Преди 6 месеца ние седяхме и слушахме един брачен съветник, който не беше християнин и той ни каза да се разведем, защото не беше останало абсолютно нищо в нашия брак и нямаше основа, върху която да изграждаме. Но Божията милост позволи да стане обратното. Все още в някои дни ни е много трудно, но аз се научих, че когато ние се „притегляме“ един към друг, а не се „отблъскваме,“ посоката е по-безопасна и стабилна. Поради това „обвързването“ не е просто една дума в моя речник, а се превърна в реална част от живота ми.“*

И една последна нота в тази симфония на оцеляването: Христос. Ако обвързването е ключът, тогава Христос е ключалката. Удивен съм от това, че много бракове между невярващи хора продължават много дълго. Наистина някои бракове траят много дълго, но аз винаги съм се изненаждал, че браковете, в които Христос не присъства, не свършват скоро. Но ако и двамата партньори се държат здраво за обвързването си с Христос, независимо от всичко, което се случва, дълготрайният брак може да се превърне в реалност. С Неговото присъствие в живота ни, с Неговата променяща сила, с Неговото постоянно окуражение и с Неговото заразително състрадание, които работят постоянно, за да ни направят като Него, как би могъл брака да пропадне?

Глава 4

Практични съвети за заздравяване на брака

Когато веднъж проповядвах една серия от проповеди, посветени на брака и семейството, някой ми даде една малка бележка, на която пишеше: „Най-трудните години в брака са първите години след сватбата.“ Аз бях изкушен да напечатам на един лист с големи букви това мнение и да го поставя на челната страна на катедрата, за да стои там докато произнасях тази серия от проповеди, но реших да не правя това. Опасявах се, че хората могат да си помислят, че моето отношение към брака е по-скептично,

отколкото наистина е. Истината е, че е по-мъдро да знаем как да поддържаме здравословен баланс между оптимизма и скептицизма. Ако сте твърде голям оптимист, рано или късно разбитите ви очаквания ще ви превърнат в скептик. А ако твърде дълго угаждате на скептицизма си, вие ще изгубите чувството си за хумор. След 51 години от нашата сватба, сега целта ми е да имам един сравнително добър брак. Не очаквам блаженството на „медения месец,“ въпреки че двамата с жена ми се наслаждаваме на моменти, които са много близо до това блаженство. Нито пък очаквам вечно „прекратаване на престрелките,“ въпреки че това е най-доброто, което ние можем да направим, когато сме в период на липса на съгласие. Не се заблуждавайте да си мислите, че след като вече сте отминали някой километражен камък, вие вече сте си у дома като волна птичка. Последниците от Бит.3 не се разсейват с годините и изкушението да се разделите с брачния си партньор все още може да ви завладее. Това е като в един виц, който чух наскоро. След 70 години брачен живот една жена подаде молба за развод. Съдията я попитал: „Защо искате да се разведете след толкова много години?“ А тя отговорила: „Вижте, достатъчно е достатъчно!“

Нашата цел е да приличаме повече на г-н и г-жа Чърчил. Острата като хирургически нож проникателност, мъдростта и упорития характер на британският премиер станаха легендарни по време на Второто световна война, почти както и нежната му любов към жена му Клементина. Разказва се, че веднъж някой го попитал: „Ако можехте отново да изживеете живота си, какъв бихте искали да бъдете?“ След 55-годишен брак г-н Чърчил отговорил с блясък в очите си: „Втори съпруг на г-жа Чърчил.“ Кое е това нещо, което прави разликата? Някои двойки биха описали съвместния си живот като години, изпълнени с недоволство, спорове, гняв и разочарование. Други, които са живели в подобни условия и са преживели същите леки и тежки периоди в съвместния си живот биха казали: „Нашият брак е здрав, задоволяващ и сигурен. И с годините става все по-добър.“ Защо? В какво се състои разликата?

В предишната глава ние надникнахме в житейските тайни на три семейни двойки, които са описани в Библията. Адам и Ева са понесли суровите последствия от греха: изгонване от дома, прокълнатата земя, прокълнати взаимоотношения, прокълнати потомци. Но въпреки това двамата останали заедно в продължение на 900 години. От тях научихме, че брака може да оцелее и след най-суровите последствия, ако двамата партньори изберат да останат обвързани един към друг.

След това прескочихме през няколко века и разгледахме необикновения брак между един пророк и една проститутка. Осия се оженил за Гомер, която в началото може би е била непорочна жена, но после се превърнала в противна и порочна жена. Въпреки, че ние не сме изненадани, Осия е бил наранен от изневярата ѝ. След като родила 3 деца, тя започнала да продава тялото си, докато в него не останало нищо добро. Тогава, когато Гомер изпаднала в пълна мизерия и решила да продаде себе си и да стане робиня, Господ казал на Осия да я намери, да я купи и да я вземе отново като своя жена. Осия направил това. Да се надяваме, че жена му е научила народа на Израел за дълбочината на Божията лоялност, настоятелност и откупуваща любов към Неговите хора – към хората, които избират духовната проституция вместо истинската любов на единствения истински Бог. И ние научихме от Осия и Гомер, че брака може да победи и най-големите предизвикателства, ако двамата партньори изберат да останат обвързани, а не да избягат.

След това проследихме живота на двама забележителни човеци на вярата, Йосиф и Мария. Той се оженил за девица, която се оказала бременна с дете, заченато по чуден начин от Бога – дете, което е дългоочакваният Месия. Двамата, след като получили уверението от небето, приели да живеят живот, пълен с обвинения и погрешно разбиране и да преминат през най-странна верига от обстоятелства и въпреки това да останат заедно. Независимо, че шансовете били против тях, техният брак издържал: те живели заедно, доказвайки, че брака може да издържи и в най-странните обстоятелства, ако двамата съпрузи са избрали да останат обвързани един към друг.

Обвързването е първото задължително условие за продължителността на брака. Но, както видяхме, не винаги продължителният брак е щастлив или даже относително добър. Тогава кое е следващото изискване за добрия и продължителен брак? За да отговорим на този въпрос, аз искам да изследваме Еф.4 (а не Еф.5, както може би очаквате). По-късно ще разгледаме принципите, занимаващи се с ролята на взаимоотношенията между съпруга и съпругата. Първо ще започнем с принципите, които управляват поведението ни като хора, които носят Божия образ и вярват в Исус Христос, които са членове на нещо, което е по-голямо от нас самите. Тук има предвид всички онези, които вървят заедно.

Ще онагледа някои от тези принципи, като споделя с вас някои от най-интимните неща от собствения ми брак, но това съвсем не означава, че тези неща са общовалидни за всеки от нас. Тези неща съвсем не са перфектни, а са само относително добри. Ние с жена ми сме преминали през много, може би и същите трудности, с които сте се справяли или се справяте в момента и вие – същите тежести, принуди, душевни болки, разочарования, грешки и объркващи провали.

Двамата със съпругата ми в никакво отношение не сме специални. Ние не сме израсли в перфектни семейства, които даже не си заслужава да бъдат посочвани като еталон по отношение на начина, по който допринесоха за отглеждането на емоционално здрави деца. Родителите ни бяха верни един към друг и към нас, но както и вие, ние внесохме в нашия брак някакъв нездравословен багаж от семействата, в които сме израсли. Всъщност, един от най-ранните ни разговори се превърна в споделено усещане, че Господ ще трябва да възпита нашите деца по Неговия начин, а не по начина, по който ние бяхме отгледани и възпитани. Нито пък искам да давам за пример собственото си семейство, защото ние и двамата сме служители на Христос. Вместо да помага за създаването на по-здрав брак и семейство, служенето на Господа изглежда е пречка това да се случи. Трудностите, свързани със служението са не само уникални, но и могат да предложат малко неща, свързани с полезни съвети за заздравяване на брака. Повярвайте ми, житейският опит на нашето пасторско семейство не ни дава никакво свръхестествено познание, което вече не е достъпно за вас в текстовете на Библията.

Не, аз използвам примерите от нашия брак по две причини. Първо, не познавам никой друг брак толкова добре, колкото познавам нашия брак, нито пък се чувствам толкова удобно да разкривам подробности от нечий чужд брак. Второ, по този начин вие ще видите, че моят авторитет по темата за брака не се основава преди всичко на повече от 50-годишния ни успешен брак; моят авторитет се основава единствено на Библията. Синтия и аз прилагаме принципите на Библията и се наслаждаваме на изгодите от това подчинение, но освен това се наслаждаваме и на милостта на Христос, който ни дава сили да продължим през периодите, когато не успяваме да прилагаме на практика това, което на теория знаем, че е правилно. Ние сме научили много неща, но продължаваме да се учим – отново ще кажа, така както се учите и вие.

Пет принципи за заздравяване на брака

В Еф.4 намирам поне пет важни принципи – всъщност заповеди – които ще изградят собственото ви обвързване в брака и ще го направят здраво споен. В текста Павел е употребил тези принципи към членовете на църквата, но те дават добър резултат и в много други случаи, и по-конкретно – в брака. В ст.1-24 съдържат заповеди, а не нареждания. По-нататък, от ст.25 до края на тази глава Павел издава още 11 заповеди! Предлагам пет принципи, които са помогнали на мен и съпругата ми да поддържаме един сравнително добър брак...до сега.

Възпитавайте в себе си абсолютна честност и почтеност

„Затова, като отхвърлите лъжата, всеки от вас да казва истината на ближния си, защото ние сме части един от друг.“ (Еф.4:25 – мой превод)

Позволете ми да кажа това с други думи: (Вие, които сте в Христос, сте създадени отново, за да бъдете живата истина.) „Затова, отхвърляйки всяко лъжа, нека всеки от вас да казва истината на своя брачен партньор, защото вие сте части един от друг.“ Харесвам интерпретираният превод на този стих от Еужени Петерсон: „Няма лъжа, няма измама...В края на краищата, в Христовото тяло ние сме свързани един към друг. Когато лъжете другите, накрая вие лъжете себе си.“

Синтия и аз се учим да възпитаваме себе си в абсолютна искреност и почтеност в отношенията си. В Еф.4:22 Павел казва: „...отхвърлете старото ego.“ (мой превод) После той използва същата дума, за да каже: „отхвърлете лъжата или измамата.“ От гръцката дума *pseudos*, която е преведена като „лъжа“ или „измама“, е произлязла представката „псевдо.“ Човекът, който е псевдо-интелектуалец на пръв поглед изглежда като мъдър мислител, но истината е, че той може въобще да не е толкова умен. Псевдо-интелектуалецът прикрива с измама истинското ниво на своята интелигентност.

Павел говори за „псевдото“ така, като че ли то е някаква дреха и казва: „Съблечете го. Изхвърлете го.“ Ние използваме „псевдото“ все едно, че то е инструмент. Лъжата има много вариации – от невинна до огромна измама: дипломатично увъртане; изопачаване на фактите; неказване на цялата истина; премълчаване тогава, когато трябва да говорим; придаване на приемлив вид на мотивите; ласкателство;

изопачаване на истината; добавяне на лъжливи подробности; измисляне на истории; приемане на измислицата като истина.

Ние прибягваме до употребата на „псевдо,“ за да поправим нещо в отношенията ни с друг човек, което мислим, че е разстроено или може да се разстрои. За нещастие, чрез този похват се постига коренно противоположния ефект. Харесва ми казаното от Джон Стот по тази тема: „Приятелството се изгражда върху доверието, а доверието се изгражда върху истината. Поради това лъжата подкопава приятелството, а истината го заздравява.“ Заменете думата „приятелство“ с думата „брак“ и ще видите колко добре подхожда това твърдение и за брака. „Бракът се изгражда върху доверието, а доверието се изгражда върху истината.“ Псевдото не поправя нищо. То може само да унищожи интимността в брака.

През годините съм забелязал, че повечето от нас си създават навика да лъжат, когато имат любовни срещи. Ние не ставаме изведнъж лъжци. Например, мъжът постоянно казва на бъдещата си съпруга колко много обича операта. Поради това той редовно посещава оперните представления, зъбейки се като опосум, когато яде трева и се опитва да впечатли нищо неподозиращата жена с любовта си към изкуството. Тя си казва: „Е, най-после намерих мъж, който обича операта като мен!“ А мъжът знае, че когато свърши „меденият месец,“ той никога вече няма да отиде на опера. Защо? Защото той е лъгал!

Често пъти жените са виновни за подобна лъжа, но този път това е свързано с риболова. Страдащата от любов жена ще стане в 3 часа през нощта, ще направи онези отвратителни сандвичи с риба тон, ще мръзне до смърт на ветровитото езеро и през цялото време ще казва на мъжа: „О, толкова е забавно. Благодаря ти, че ме взе със себе си.“ Но тя знае, че само 2 секунди след края на брачната церемония ще се отбележи края на последното ѝ ходене на риболов! А защо се е преструвала, че ѝ харесва да ходи на риболов? Защото е искала бъдещият ѝ съпруг да я хареса.

Истината е трудна за приемане. Това е риск. Приемането ѝ изисква да бъдем открити и наранени, да се доверяваме и да вярваме. Но някои съпрузи и съпруги от толкова дълго време са се прикрили със смокинови листа, поради което едва ли разпознават истината. Колко тъжно да живеем в такъв капан!

Ако истината ни прави свободни, това означава, че нито един брак не е толкова ограничен и жалък, колкото е ограничен брака, в който има „псевдо“: измами, неистини и лъжи. Днес отхвърлете тези неща и започнете да говорите само истината. Предлагам ви като начало да започнете, като приемете истината за самия себе си.

Изявявайте гнева си по подходящи начини и в правилното времената

„Гневете се, но въпреки това не извършвайте грях; не позволявайте на слънцето да залезе, докато сте разгневени и не предоставяйте удобна възможност на дявола.“ (Еф.4:26-27 – мой превод)

А ето и още един вариант на интерпретивен превод на този текст „Посланието“: *“Започвайте и се гневете. Вие правите добре, когато се гневите, но не използвайте гнева си като гориво за отмъщение. И не оставайте ядосан. Не си лягайте ядосан. Не давайте на дявола такава опорна точка в живота си.* (Еф.4:26-27 – мой превод) Аз и Синтия се учим да изразяваме гнева си по подходящи начини и в правилното време. Обърнете внимание, че аз не казвам: „Ние се учим никога да не сме ядосани.“ Библията казва, че се очаква ние да бъдем ядосани. Гръцкият глагол е заповед, която е малко по-къса от заповедта на еврейски в Пс.4:4 където се казва: *„Тресете се, но не извършвайте грях.“* (мой превод). Не само е позволено да се гневим, но Библията всъщност казва: *„Започвайте и ако е нужно се тресете със зачервени от яд лица, но не извършвайте грях.“*

Може би като мен вие сте възпитан да вярвате, че ядосването винаги е грях. В продължение на 10 години аз критикувах жена си, когато забелязвах по лицето ѝ признаци на гняв. Но аз не бях прав. Не всеки вид гняв е лош. Ние трябва да се ядосваме, когато видим, че невинен човек е измамван или че добри постъпки са наказвани. Трябва да се тресем от гняв, когато видим или даже чуем, че някое дете е бито. Позволете ми да добавя, че ако гледате новина по телевизията в която се съобщава за дете, което е насилвано и това не ви накара да кипнете от гняв, това е доказателство, че нещо във вас е ужасно объркано! А когато пренебрегвате някоя сериозна обида от вашия най-близък и доверен спътник в живота – от вашия съпруг или съпруга – това е сигурен признак, че връзката между двама ви е прекъсната.

Не само, че гневът сам по себе си не винаги е грях, но праведният гняв е отражение на Божия разум. Обърнете внимание как реагира Бог на измамата: *„Нека никога да не ви измамва с празни думи, защото поради тези неща идва Божият гняв върху синовете на неподчинението.“* (Еф.5:6 – мой

превод) Ако всеки вид гняв беше грях, тогава щеше да е грях Бог да се гневи на синовете на неподчинението. Нещо повече, псалмите са пълни с описанията на сцени на Божия гняв. Когато види грях, Господ е всичко друго, но не и толерантен, пасивен и апатичен. И за нас е добре да подражаваме на Неговия пример. Гневът, който ни обхваща, много често е уместна реакция на ситуацията. За нещастие, ние много често изразяваме гнева си по незрели или греховни начини. За да бъдем като Бога, ние трябва да се научим да изразяваме гнева си по подходящ начин и в правилния момент.

Подходящото изразяване на гнева никога не причинява страх в сгрешилия човек, никога не го омаловажава, никога не го заплашва и никога не го принуждава да се затвори в себе си. От друга страна, ние не можем внезапно да станем деликатни, сдържани или снисходителни към партньорите си, когато дават израз на гнева си. Бракът, който се отличава с взаимно уважение ще остави на всеки партньор достатъчно свобода, за да изразява гневните си чувства. Според моят житейски опит, управлението на демонстрациите на гнева изисква да работим като екип. Ядосаният партньор трябва да се самоконтролира („да не върши грях“), а другият партньор реагира по подходящ начин на демонстрацията на яд. Най-бързият начин за успокояването на ядосания партньор е просто да го изслушаме. Положете нужните усилия за да разберете какво иска да ви каже вашия партньор (колкото и лошо да е то) и демонстрирайте съпричастие.

Навременното изразяване на гнева също изисква работа в екип. Старайте се взаимните обяснения да са кратки. Павел ни заповядва: „*Не позволявайте на слънцето да залезе, докато сте разгневени.*“

Преди много години Синтия предложи никога да не заспиваме ядосани един на друг. Тя мъдро каза: „Когато заспиваме ядосани, това прилича на току-що излян бетон, който ще се втвърди през нощта.“ Поради това, когато сме ядосани, ние не си лягаме и стоим будни, докато не разрешим конфликта помежду си. Разбира се, че когато стане 3:30 през нощта, вие сте готов да се съгласите с всичко. Но даже и ако единият от двамата ви се наложи да се откаже да спори повече, това е по-добре, отколкото всеки от вас се обърне с гръб към другия в леглото. Ако си легнете ядосани един на друг, времето може да се превърне във ваш враг, като предостави възможност на яда ви да загнои, което ни отвежда до любопитния израз: „*и не предоставяйте удобна възможност на дявола.*“ Гръцката дума *topos*, която тук е преведена като „възможност“ всъщност означава „място.“ Но тази дума има много и най-различни други значения. Образно казано, тя може да означава „възможност, светилище или територия,“ но аз намирам, че употребата на тази еврейска дума в Стария Завет е много любопитна. Те са използвали думата „място,“ когато са имали предвид „свети места“ или „осветена земя,“ където хората са се покланяли на Бога. А в Новия Завет същата дума *topos* е използвана за обозначаване на канцелария на управител в правителството или в църквата. Павел и неговите слушатели са знаели всички тези значения и аз си мисля, че той е искал всички тези значения да бъдат използвани тук. Поради това ще парафразирам този израз така: „Не издигайте олтар на гнева си в сърцето си. Дяволът ще се самоназначи за свещеник на този олтар.“ Може би вие сте направили точно това. Вместо да покажете на партньора си, че сте ядосан, като ясно му обясните по какъв начин тя или той ви е причинил болка, вие сте подхранвали оскърблението. Складирали сте го прилежно подредено на закътано място и сте убедили себе си, че сте „го оставили да си отиде.“ Но от време на време вие го изваждате и грижливо си припомняте подробностите от оскърблението, спомняте си колко грехи вашия партньор и колко прав сте вие. Може би съхранявате повече от едно оскърбление. Може би имате голям склад в ума си, където съхранявате обидите, нараняванията и несправедливото отношение към вас. Чудно е, че те стават по-големи в този склад, когато не ги наблюдавате. Истината започва да става изопачена, фактите са видоизменени и дребните неща се надуват. Какво чакате? Със сигурност вие ще ги съхранявате, докато дойде подходящото време да ги разтоварите върху вашия партньор, нали? Колкото повече чакате, толкова по-голяма възможност предоставяте на Сатаната да завладее, да отслаби и накрая да разтроши брака ви на много парченца. Ако сте позволили на тези обиди да се натрупат с течение на времето в паметта ви, не очаквайте, че бързо ще се отървете от тях. Те ще излизат толкова бавно, колкото дълго вие сте ги съхранявали там. И може би вие ще имате нужда от опитен съветник, който да ви помогне да почистите добре този килер...и то навреме.

Не крадете от партньора си

„*Който краде, да не краде вече; а вместо това да работи и да произвежда с ръцете си това, което е добро, за да има нещо, което да споделя с онзи, който има нужда.*“ (Еф.4:28 – мой превод)

Синтия и аз се научихме да престанем да крадем един от друг. (Това ще накара някои хора да се учудят!) В този стих Павел не ни говори за грабеж, а се съмнявам, че той е имал предвид и дребните кражби от дома на друг човек. Според един прекрасен тълковен речник, употребената тук дума означава „да открадна, тайно и умело да обсебя и да придобия.“ Павел е писал това до една църква, в която е имало група авантаджии. Всеки, който твърди, че е част от обществото, се възползва от плода, произведен от това общество, но ако прави това, без да допринася с труда си, той всъщност краде. Такъв човек се въздържа да дарява, не посвещава част от времето си или труда си, или участието си в дейността на обществото. Да участваме в обществото, означава да внасяме полагащата ни се част от тежката работа. Не мога да си представя по-добро лекарство от тежката работа против кражбата, извършвана или доброволно с добра вяра или принудително зад решетките в затвора.

А как това се прилага в брака? Бракът включва в себе си много повече неща освен материалните притежания. Бракът е общество, състоящо се от двама партньори, в които те разменят помежду си очаквания и обещания. Моето време, моето доверие, моята работа, най-доброто от мен, даже тялото ми отчасти принадлежат на Синтия. Когато аз се възdržам или по някакъв начин насилвам някое от тези неща, аз ограбвам Синтия от нещата, които по право са нейни. Аз крада, когато позволявам на някой друг да посегне на времето, което съм й обещал, че е нейно. Аз крада, когато давам най-доброто от себе си на църквата и не оставам нищо от себе си за да го дам на нея, когато се прибера у дома. Аз крада, когато разказвам пред хората това, за което тя ме е помолила да си остане между нас. Аз крада, когато тя ми повери нещо в момент на откровеност, а аз го използвам срещу нея, когато искам да я засегна. Аз крада, когато тя изповяда пред мен някой свой грях и аз използвам тази информация срещу нея.

Брачните партньори крадат един от друг, когато използват егоистично парите за издръжка на домакинството. Например, аз познавам един съпруг, който обичаше да играе голф и правеше това 2-3 пъти седмично. В това няма нищо лошо, стига той да не беше такъв скъперник към жена си у дома. Той би размахал юмрук, ако тя превиши определената сума за пазарене в бакалията и тя трябваше да е много пестелива, когато си купува дрехи. Накрая тя стигна до предела на търпението си, накара го спокойно да седне заедно с нея и му каза: „Ще започна да записвам колко пари харчиш за твоя курс за голф и ще използвам същото количество пари за себе си. Играй голф колкото си искаш!“ Удивително е, че това обузда желанието му да играе голф! За нещастие, краденето беше само един от проблемите в този брак, който накрая се разпадна.

Охранявайте внимателно нещата в брака си, които принадлежат на партньора ви. Съхранявайте ги на сигурно място и ги употребявайте мъдро. Добър пример за това е собственото ви време. Синтия и аз забелязахме, че ако не си планираме уговорените срещи помежду ни и ако не спазваме този график така, както се спазва уговорена важна среща, другите задължения ще се промъкнат в графика ни и ще окрадат и ограбят времето ни. Когато запишем в графика си за деня уговорените срещи помежду ни, тогава е по-трудно времето ни да бъде неволно откраднато.

Много внимавайте какво говорите

„Нека нито една нездравословна дума да не излиза от устата ви, а само дума, която е добра за назидание според нуждата на момента, за да даде милост на тези, които слушат. И не огорчавайте Светия Божий Дух, с когото вие сте запечатани за деня на изкуплението.“ (Еф.4:29-30 – мой превод)

Вашингтон Ървинг е казал това много добре: „Езикът е единственият инструмент, който става все по-остър, когато се употребява постоянно.“ Острите инструменти могат да бъдат смъртоносни, когато боравим небрежно с тях, но от друга страна те са изключително полезни в ръцете на опитния хирург. Мъдростта прави цялата разлика. Гръцкият текст на ст.29 е малко непохватен, но улучва точно в целта: „*Нека никаква гнила дума да не излиза от устата ви.*“ Харесва ми странният начин, по който е казано това. Често пъти този стих е превеждат така: „Нека никаква зловредна дума да не излиза от устата ви,“ което е прекрасен съвет. Но буквалният смисъл на гръцкия текст предполага, че думите вече съществуват и ние имаме право да избираме какво ще се случи с тях. А оригиналният текст казва нещата така, както ние ги усещаме. Когато искаме да кажем нещо, ние се сещаме за различни думи, но нашата отговорност е да преценим коя от тях да използваме, преди още да сме я казали. Думата „зловредна“ е твърде умерена и мека. А гръцката дума „гнила“ ни напомня за гниещи зеленчуци или гранясала риба. Това ми напомня за един шеговит „номер,“ който обичахме да „погаждаме“ на младоженците, когато бях юноша и живеех в Хюстън. Докато щастливите младоженци се наслаждаваха

на брачното увеселение, неколцина от нас натъпкваха капачките на главината на колелата на колата на младоженците със несварени скариди. Понякога даже поставяха и по няколко скариди върху главата на двигателя. След 3-4 дневен престой в горещините на Хюстън, младоженците не можеха спокойно да опишат вонята, която се разнасяше от тази кола. Слузестата сивкава гъста течност, която провисваше от капачката на главината на колелата онагледяваше това, което Павел има предвид, когато говори за думи, които не предават милост на другите хора.

Синтия постави текста на този стих като фон на екрана на своя компютър. Всеки път, когато сяда да изпрати някое съобщение по електронната поща, този стих ѝ напомня, че клавиатурата може да бъде толкова мощна, колкото е езика на човека. През годините Синтия и аз се учим да подбираме много внимателно думите, които изговаряме и даже интонацията с която ги изговаряме. Езикът ви може да бъде унищожително оръжие в дома ви. Вие можете да сте прав във всичко друго, което вършите. Можете да сте зрял съпруг или съпруга. Може да сте осъществяването на всяка мечта на партньора си. Но въпреки това, всичко това може да бъде опропащено – да бъде напълно обезсмислено – чрез думите, които изговаряте и от начина по който ги изговаряте.

Всеки път, когато отворим устата си, ние или изграждаме или разрушаваме съпруга или съпругата си. Ние или утвърждаваме или нападаме. Малко са нещата, които толкова категорично могат да бъдат разделени в категориите „поучителни“ и „гнили“ и нашето говорене е едно от тези неща. Наистина е странно и нелогично, че ние сме много по-внимателни и се отнасяме учтиво към другите хора, отколкото към собствените си брачни партньори. Колко тъжно е това за нас и как то огорчава Святия Дух, който е свидетел на това, което правим.

Бъдете любезни, внимателни и чувствителни

„Нека всяко огорчение, ярост, гняв, крясък и клевета да бъдат далече от вас, както и всяка злонамереност. Бъдете любезни, сърдечни, прощавайте си един на друг така, както Бог в Христос е простил и на вас.“ (Еф.4:31-32 – мой превод)

Сестра ми Луси парафразира този текст по следния начин: „Просто бъдете любезни, внимателни и чувствителни.“ Аз харесвам това определение. То онагледява тази заповед и я превръща в нещо много обикновено, но без да я омаловажава. Всеки човек може да е любезен, внимателен и чувствителен. Вежливостта е съставна част от тъканта на понятието „любезен, внимателен и чувствителен.“ Вие ежедневно се отнасяте така към напълно непознати хора. Потискате лошото се настроение и тревогите си поне за момент, за да отговорите на някоя усмивка, да направите някой комплимент, да приемете без да реагирате някоя обидна дума или да предложите да помогнете на някой човек.

Да бъдем любезни, внимателни и чувствителни е полезно и в друг смисъл, защото е толкова просто. Когато ние, мъжете, мислим по какъв начин да покажем обичта си към съпругите си, ние имаме склонността да се стремим към някакви грандиозни жестове, като например подаряване на скъпо бижу или пътуване до някое екзотично място. Може би мислейки, че нищо по-малко от това няма да е достатъчно добро, ние пренебрегваме дребните неща. Но се оказва, че за жените и най-незначителната любезност е изключително ценна. Веднъж изпитах силно желание да покажа обичта си към Синтия и ѝ написах на бележка: „Обичам те.“ Залепих бележката на огледалото ѝ и отидох на работа. Когато после се върнах у дома, вече бях забравил за бележката. Мислех си, че тя я е видяла, усмихнала се е, отлепила я е и я е хвърлила в кошчето за отпадъци и после е тръгнала да си върши работата.

Но за моя изненада, когато след няколко дни се качих в колата ѝ аз видях, че бележката ми е залепена на арматурното табло. Само две думи, но за нея те струваха колкото целия свят. (В продължение да седмици тя продължи да държи бележката на това място.) Аз се усмихнах, ние се целунахме и след това се посмяхме малко над странния импулс, който ме накара да напиша тази бележка. Аз бях удивен, че това беше достатъчно тя да се почувства обичана, ценена и тържествено призната! Да, през по-голямата част от времето това е така. Прости, но искрени жестове на обич, демонстрирани ежедневно и постоянно през годините ще предадат на съпругата много повече утвърждаване, отколкото десетина пътешествия до Таити и купуването на половината от диамантите, изкопавани в Южна Африка.

Жените също имат своите уроци, които трябва да научат. Критичното ви отношение към съпруга ви подкопава достойнството му и го лишава от част от силата, от която той се нуждае, за да ви обича. Съпруги, бъдете нежни и ласкави към съпруга си, като откривате и хвалите нещо, което той е направил добре. Посочвайте това нещо и му благодарете за това, че е добър съпруг. А още по-добре е, когато

забележите нещо в неговия характер, на което можете да се възхищавате, кажете му, че го уважавате за това. (За мъжете любовта и уважението са едно и също нещо.) Убеден съм, че ще бъдете изумени така, както бях изумен и аз, когато видите как нещо толкова просто може да бъде оценено много високо от вашия съпруг.

Ето така биват променяни хората. Това е начина, чрез който ние изваждаме на показ най-доброто от брачните си партньори. Просто бъдете любезни, внимателни и чувствителни към тях.

Легендарна е доброжелателността на шотландския пастор и автор Александър Уайт. „За Уайт всички гъски са лебеди.“ Харесва ми тази оценка. Вярващите хора от неговата енория станали лебеди, защото той ги виждал по този начин. Какъв е станал вашият съпруг благодарение на вас? Дали съпругата ви е станала по-доволна от живота си благодарение на вашата доброта?

Картина на брака, който е пълен с милост и доброта

Тази глава е призив към нас да демонстрираме милост и доброта в отношенията си и аз ви призовавам да обръщате специално внимание на брачните взаимоотношения. Старайте се да бъдете напълно искрен, давайте израз на гнева си по подходящ начин и правилното време, не се крадете един от друг, внимавайте когато говорите и намирайте начини да показвате милост и доброта един към друг. Само си помислете колко лесно ще оставате привързани помежду си и колко естествена и дълбока ще бъде интимността ви, ако вие и брачния ви партньор изпълнявате ежедневно тези 5 прости заповеди.

Позволете ми за завърша тази глава с една последна илюстрация за проява на милост в брака. Тази истинска история съм взел от трогателната книга на Ричард Зелцер, озаглавена „Морални уроци: Мисли за изкуството на хирургията“:

„Стоях край леглото, в което лежеше една млада жена, чието лице беше типично за човек, който току-що е излязъл от операционната. Устата ѝ беше изкривена уродливо от парализично треперене, тя имаше малко схващане на лицевия нерв и един от мускулите на устните ѝ беше обездвижен. Тя щеше да живее така отсега нататък. Като хирург бях следвал с религиозна страст извивката на нейната плът, но въпреки това, за да отстраня тумора в бузата ѝ, аз трябваше да срежа този малък нерв.

Младият ѝ съпруг беше в стаята. Той стоеше от другата страна на леглото и те заедно изглежда, че живееха насаме, в светлината на нощното осветление, изолирани от мен. Запитах се кои са те, той и тази жена с изкривена уста, която аз бях сътворил, които се гледаха и се докосваха един друг толкова нежно и лакомо? Младата жена заговори:

„Устата ми винаги ли ще остане такава?“ - попита тя.

„Да“ – каза аз - „така ще остане, защото нервът беше отрязан.“

Тя кимаше с глава и млчеше. Но младият мъж се усмихна.

„Аз я харесвам“ - каза той. „Много е сладка.“

Внезапно разбрах кой беше той. Разбрах и сведох погледа си. Човекът не е толкова смел, за да се срещне с бог. Той небрежно се наведе за да целуне разкривената ѝ уста и аз бях толкова близо, че можах да видя как той изкриви устните си, за да съвпадна с нейните и да ѝ покаже, че тяхната целувка все още работи. Спомних си, че боговете се появявали в древна Гърция като смъртни човеци и задържах дъха си, за да позволя на чудото да влезе в мен.“ Милостта. Тя е кислорода за брака и твърде много хора отчаяно и задъхано искат да дишат от нея. Вдъхвайте живот в обичаните от вас хора с тези 5 принципи. Отнасяйте се сериозно към тях и ги прилагайте по всички уникални начини, които подхождат на вашия брачен партньор. Използвайте същата упоритост, старание и творчество в брака си, което използвате и за успеха в кариерата си. Вашата награда ще бъде не само един дълъг и здрав съюз, но брак, който е пълен с щастие и задоволство.

Глава 5

Най-важното лепило, което всяка семейна двойка трябва да употребява

Любовта – истинската любов – не се поддава на никакво определение. В продължение на много векове най-добрите поети и философи са търсели да намерят най-подходящите думи и критерии, за да анализират, да измерят, да обяснят и дадат определение за любовта. Но там, където думите не достигат

за вцепенените умове, сърцето отговаря с перфектно вкопчване, когато видим любовта в действие. Присъединете се към мен, докато разгледаме някои познати сцени.

Намирахме се на оживено летище. Съобщение по радиоуредбата предизвика лека възбуда зад нас, когато един мъж в униформа се изправи. Мъничките ръчички да две деца прегърнаха всеки от краката му, а през това време възрастна двойка наблюдаваше случващото се с насълзени очи. Той и съпругата му се вкопчиха един за друг в дълга и отчаяна прегръдка. Сълзите, целувките, молитвите и обещанията достигнаха апогея си в неизбежните последни думи „Обичам те...сбогом.“

Разхождахме се в слабо осветения коридор на една болница в 3 часа през нощта, когато писъци и гугукане в помещението за новородени бебета привлече вниманието ни. Вътре, в остров от мека светлина една родилка държеше в прегръдките си бебето, което беше родила само преди няколко часа. Съпругът ѝ седеше зад нея на леглото и бузата му се притискаше към нейната буза, докато те гледаха с удивление детенцето си. Изразът на лицата им отразяваше чудото, което току що се беше случило: любовта беше родила живот.

Ароматът на свежи цветя и тържествените акорди на органа се смесиха над главите ни в църковния храм. Младоженката вървеше грациозно по пътеката, държейки се за ръката на баща си. Той имаше вид на мъж, на когото му предстои да връчи струваща 1 мил. долара цигулка „Страдивариус“ на някаква горилка. При олгара един млад мъж стоеше напрегнат и гледаше към пътеката, за да зърне невестата си. На лицето му виждахме невинност, страх, очакване, наслада и огромна любов.

Любовта свети най-ярко, когато бъде демонстрирана на фона на абсолютната тъмнина на смъртта. Патрик Морли разказва следната истинска история в книгата си „Човекът в огледалото“:

„Съомгата буквално скачаше да ухапе кукичките им! Това беше напълно различно от предишния ден, когато те, четирима въдичари нямаха шанса даже да хванат някоя стара обувка. Разочаровани, но не и обезкуражени, те се качиха на своя малък хидроплан и полетяха над планините на Аляска към един девственият и усамотен залив, където бяха сигурни, че рибата ще ухапва стръвта.

Те закотвиха хидроплана и нагазиха във водата нагоре, срещу течението, където водата гъмжеше от съомга, която очакваше да бъде уловена. Късно след обяд, когато се върнаха в лагера си, те с изненада установиха, че хидроплана им се намира на високо и на суша. Оказа се, че разликата в нивото на водата между приливите и отливите в този залив е около 8 м и понтоните на хидроплана сега се опираха върху каменистото дъно. И тъй като не можеха да излетят до сутринта, те решиха да пренощуват и да хапнат са вечеря някои от уловените риби, а след това заспаха в самолета.

На другата сутрин хидроплана вече плаваше във водата, поради което те бързо запалиха двигателя и започнаха да излитат. Твърде късно установиха, че единият от понтоните на хидроплана се беше пробил и се беше напълнил с вода. Допълнителното тегло прекъсна излитането на самолета, той се наклони към морето и се преобърна. Д-р Фил Литълфорд установи, че и четиримата са живи, включително 12-годишния му син Марк. Той предложи да се помолят на Бога, което другите двама мъже бързо одобриха. На борда на хидроплана нямаше никакви спасителни средства – нямаше спасителни жилетки, нямаше спасителни лампи, нито ракети, нищо. Самолетът блъбукаше и след това потъна в сутришната тъмнина на ледено студеното море. Студената вода на Аляска смразяваше дъхът им.

Всички започнаха да плуват към брега, плуваха срещу течението и то се противопоставяше на всяко тяхно загребване. Двамата мъже, които плуваха заедно с Фил и Марк, бяха опитни и здрави плувци, и успяха да стигнат до брега в последния момент, преди прилива да премине в отлив, който отнесе бащата и сина в посока към морето. За последен път спасилите се видяха Фил и Марк като изчезващи точки на хоризонта, плувайки един до друг към морето. По-късно бреговата охрана съобщи, че двамата вероятно са успели да останат живи още не повече от един час в леденостудената вода. Хипотермията смразява функциите на тялото и човека заспива. Тъй като тялото на Марк беше по-малко, той е заспал пръв в ръцете на баща си. Фил също можеше да стигне до брега преди началото на отлива и да се спаси, но това щеше да означава да изостави сина си. Телата им никога не бяха намерени.“

Демонстрация на любов

Когато видим проявление на любовта, сърцата ни затуптяват в прекрасна хармония с хората, които се обичат. Любовта е универсален език. Когато е демонстрирана искрено, тя не се нуждае от никакви думи. Освен това, любовта е не по-малко важна за живота на човека отколкото е въздухът, храната или водата. Науката доказва този факт. А както ще видим в творбата на апостол Павел – в 1Кор.13 - нищо не

е завършено и свършено, ако няма любов. За нещастие, ние обичаме твърде малко и твърде рядко. Поради това понякога имаме нужда от нежното припомняне за това, какво означава да обичаме другите с цялото си сърце. Това е призив към мъдрост и е съвет, който получаваме от Автора на любовта.

В предишните глави от тази книга аз подчертах важността на обвързването. Ние открихме 5 заповеди в Еф.4, които ще добавят сладост към дълголетие, с цел продължителният брак да бъде и приятен. Но нека бъдем откровени. Бракът, в който няма обич, е лишен от смисъл. Такъв брак е като концерт, в който няма музика.

Представете си. Музикантите репетират, за да се усъвършенстват в майсторското свирене на своя инструмент. Диригентът подбира музикалните произведения. Наета е огромната концертна зала, отпечатани са брошурите с програмата и е определена датата на концерта. Хора от целия град и околността, облечени в най-официалните си вечерни дрехи влизат в украсената зала в определеното време и заемат местата си. Първият обой дава тон, за да се настроят другите инструменти от оркестъра, с цел всеки от тях да свири в перфектна хармония. Появява се диригента, покланя се, изкачва се на своята платформа и след това...нищо. Тишина. Музикантите държат инструментите си допрени до устните си или ги поставят край себе си на пода. Публиката седи в почтителна тишина. После, след около един час, диригентът се обръща с лице към публиката и се покланя, което поставя началото на аплодисментите. След това посочва към оркестъра и публиката продължава да ръкопляска и да свири с уста. След това диригента напуска сцената и овациите затихват, превръщайки се в шептящо говорене и шум от стъпки, докато публиката напуска залата.

Абсурд? Да. Но такива са много от сегашните бракове. Отговорни, любезни, приятни, но изпразнени от точно това нещо, заради което е бил създаден брака: в тях липсва любовта. Отговорността ще ви държи да седите един до друг с брачния си партньор, но обичта е това, което ви обвързва. Тълковният речник добавя следните синоними към определението за женените хора: единни, свързани. Любовта е лепилото, което съединява два живота, съединява в едно двамата обвързани партньори в един неразрушим съюз.

Повечето от важните черти на любовта могат да бъдат намерени в първата половина на 1Кор.13, която е великата проповед на Павел за любовта. Когато разглеждаме този добре познат откъс, аз се страхувам, че това, че познаваме този текст, ще ни попречи да видим гениалността, която се съдържа в тази глава. Разглеждането на нещо познато от непознатата до сега гледна точка изисква да имаме дисциплина на ума. Поради това ви моля, ако не четете за пръв път 1Кор.13, четете тази глава така, все едно, че я прочитате за пръв път. Постарайте се да възприемате думите на Павел като написани лично за вас. Нека те бавно да проникнат в мозъка ви и след това им позволете да ви въздействат.

Приоритета на любовта

Павел започва тази глава с три изречения, с които подчертава приоритета на любовта.

“Ако мога да говоря езиците на различните народи и дори на ангелите, но любов нямам, аз съм се превърнал в шумен гонг или чинел, който звъни. Ако имам пророческа дарба и знам всички тайни и цялото познание, и ако имам пълната вяра, така че да премествам планини, но любов нямам, аз съм нищо. И ако раздам целия си имот за да храня сиромасите, и ако предам тялото си за да бъде изгорено, но любов нямам, нямам полза от това. (1Кор.13: 1-3 – мой превод)

Колко удивителни са тези аналогии! Първото му изречение измерва важността на любовта, като я сравнява с дарбата да съобщаваме информация. Ако някой от нас може да говори на езика на онези тайнствени небесни същества, които изпълват тронната зала на Бога или ако притежаваме уменията да сграбчваме вниманието на публиката с думите си и ги държим очаровани от нашето красноречие, но в същото време ни липсва любовта, тогава думите ни са лишени от смисъл и са безполезни. Когато нямаме любов, ние не притежаваме нищо ценно, което си заслужава да бъде казано. Няма такова ниво на ораторско майсторство или на езикови умения, които да могат да заменят липсата на любовта. Устните ни се движат и произвеждат звуци, но всичко се проваля, ако липсва любовта.

Текстът на Еф.4:14-15 ни окуражава да говорим истината с любов. Истината, изречена без любов в най-лошият случай е жестока, а в най-добрия случай е изпразнена от смисъла си. Ако аз се противопоставя на някой човек с думи и не направя това, мотивиран от любовта, тогава не би трябвало да се изненадвам, ако този човек се почувства наранен, а не излекуван. Лишеното от любов противопоставяне не помага на никого. Ако се опитам да се противопоставя на човек, който в момента

изпитва болка, без да съм мотивиран от любов към него, думите ми ще му причинят повече мъка, отколкото ако въобще не разговарям с него. Празното утешение не може да заблуди никого. И ако се опитам да давам указания на хората, без да съм воден от любов към тях, те ще се противопоставят на всяко приложение на принципите, колкото и основателни да са те. В такъв случай те ме преценяват единствено чрез това, което съм аз: опиянен от собствената си важност и самодоволен интелектуален сноб. Академичните и теоретични указания не могат да променят никого.

Второто изречение на Павел в 1Кор.13:1-3 измерва стойността на любовта, като я сравнява с духовната надареност и зрялост. Обърнете внимание на духовните дарби и умения, за които говори Павел:

- Пророчество, способността да се говори и да се предсказва какви ще бъдат делата на Бога.
- Всезнание, пълно познаване на всички неща, включително на Божия разум.
- Вярa, такова единоклюше с Бога, което позволява да се извършват физически невъзможни неща.

Ако притежавахме такава духовна зрялост, ние щяхме да бъдем като Христос, нали? Можехме за владеем силите на всевишния Бог, но въпреки това, ако не притежавахме Неговото уникално качество на любовта, ние сме нищо. Замислете се за това – ние сме нищо!

Тогава, може би мислейки за Божия дар към нас, третото изречение на Павел измерва любовта, като я сравнява със самопожертвувателния начин на живот и мъченичеството. Себеотрицанието, което храни гладните, подслонява бездомните, грижи се за болните, работи за постигането на някаква велика цел, даже себеотрицанието до степента да умре, не може да постигне нищо, ако му липсва любовта. Спомняте ли си историята за д-р Фил Литълфорд и неговия син Мак? Премахнете любовта от тази история и какво ще остане от нея? Суета, глупост, нещо, което е толкова странно, че ние даже не можем да си го представим.

Специалната природа на любовта *agape*

В 1Кор.13 Павел използва поне 9 пъти гръцката дума *agape*, която превеждаме като любов. Тази дума рядко се среща извън Библията, вероятно защото значението ѝ е толкова уникално, че ние можем да го сравним единствено с любовта, която изпитваме към Бога. В гръцкия език има няколко думи, които означават любов: а) *eros* – опияняваща и импулсивна любов между мъж и жена; б) *philos* – топлата, възвишена обич на силното приятелство. А *agape* е рядко употребявана дума, чийто смисъл е погрешно разбран. В Тълковния теологичен речник на думите, употребявани в Новия Завет е направено следното сравнение на думите *eros* и *agape*:

Eros

- Светска любов, която се стреми към получаване на задоволство където и когато може да го получи.
- Определяна е от повече или по-малко неопределени влечения към него или нея.
- Търси в другите задоволяване на глада на своя живот

Agape

- Любов, която прави разлика, избира и се държи за субекта, към когото е насочена.
- Свободен и решаващ акт, определян от субекта, към когото е насочена (ние, хората)
- В най-добрия смисъл тази любов е използвана за описание на възвишение стремеж на човека, от неговата любов към Бога.
- В по-голямата си част се отнася за Божията любов, за любовта на възвишеното, което издига нагоре по-нискостоящото, възвисяване на по-нискостоящото над нивото на другите.
- Често пъти трябва да бъде превеждана като „да показвам любов“; това е даваща и действена любов в полза на другите хора.

Малцина са написали по-добро обяснение от д-р Рон Алън: „Думата *agape* описва любовта, която се основава на обмисления избор на личността, която обича, въпреки негодността на човека, когото обича. Този вид любов се противопоставя на естественото човешко влечение. Този вид любов е даваща, лишена е от егоизъм и не очаква да получи нищо в замяна на това, което дава.“

Съвременното ни общество, което се ръководи от принципа „отървавай се от всяко нещо, което е ненужно и безполезно“ ни окуражава да прогонваме от живота си хората, с които ни е трудно да живеем, независимо от това, дали те са приятели, семейство или познати. Това поведение е в пълно

противоречие с любовта, описана от Павел. Истинската любов живее без да се оплаква с хора, с които би й било по-лесно да откаже да се среща.

Действена любов

Всеки брак има нужда от здравословна доза любов от вида *eros* – страстен, емоционален и жизнен апетит един към друг. Но не този вид любов задържа заедно двамата партньори...за дълго време. Любовта от вида *eros* е мистерия, която поражда добри чувства, а любовта от вида *agape* е избор, който разкрива добрия характер.

В 1Кор.13:4-7 Павел ни показва повече от десетина характерни черти на любовта от вида *agape*, която е най-важното лепило, от което се нуждае всяка семейна двойка. Някои от характерните черти са описани позитивно („любовта е...), а повечето от тях са описани негативно („любовта не е...). Всяко описание само по себе си не ви казва нищо ново, когато оценявате силата и качеството на любовта си към вашия съпруг или съпруга. Когато гледаме към тези характерни черти, аз ви приканвам за всяка от тях да си зададете следните два въпроса: „Какво правя аз в тази област?“ и „Как ще се промени поведението на моя партньор, ако моята любов има и тази характерна черта?“

„Любовта дълго търпи и е мека.“ (ст.4 – мой превод)

В английския език има думата „избухлив“, която описва човек, който лесно се ядосва и има непостоянен характер. Вие никога не знаете какво ще накара този човек да избухне. В гръцкия език това поведение се описва с две думи. Първата дума е *thymia* и от нея произлиза думата „термометър.“ Тази дума предава идеята за „горещина,“ а в този случай за „страст“ или за „гняв.“ Втората дума е *macro*, противоположността на *micro*. Любовта е дълготърпелива. Тя трудно се възпламенява. Един автор описва значението на думата *macrothymia* като „способността да не отвършаме, когато се отнасят несправедливо към нас.“ Любовта е търпелива. Дали вие сте търпелив към съпруга или съпругата си? Как ще се промени неговото или нейното поведение, ако вашата любов е по-търпелива?

Освен това любовта е мека. В нашата епоха на бързото избухване ние забравихме да бъдем меки. Исус е използвал една разновидност на тази дума за да опише виното, което е отлежало и е станало пивко (Лука 5:38-39), както и за да опише отношението на ученика към Него. Той казва: „*Елате при Мен всички вие, които сте изтощени и претоварени и аз ще ви дам почивка. Вземете ярема Ми върху себе си и се научете от Мен, защото аз съм кротък и със смирено сърце, и вие ще намерите покой за душите си. Защото Моят ярем е лесен за носене и Моят товар е лек.*“ (Мат.11:28-30 – мой превод)

Думата, която Павел използва за да опише любовта произлиза от думата, която Исус е използвал в този откъс, която е преведена „лесен за носене.“ Това качество на любовта е „полезна,“ „резултатна,“ „приспособяваща се към своята цел,“ „добра.“ А.Т. Робертсън я нарича „отличаваща се с благородно поведение.“ Това не е теологична дума, а е този вид любов, с която Исус обича. Представете си човек, който е улегнал, не може лесно да бъде раздразнен, човек, който е едновременно силен, любезен и благороден. Хората не харесват ли да общуват с такъв човек? Вие се чувствате в безопасност и се отпускате в неговото присъствие. Такива хора притежават любов, която е търпелива и мека.

„Любовта не ревнува и не е високомерна.“ (ст.4)

Мислете за тези две качества, като ги съпоставите с „търпелива и мека.“

Първо, любовта не ревнува. Малко са нещата, които по-бързо отблъсват брачния партньор, отколкото партньор, който е подозрителен, несигурен и задушаващ с присъствието си. Първата грижа на ревнивия любовник е да мисли за себе си, което е точно противоположното на това, което е любовта *agape*. Вместо да е търпелив, ревнивият любовник фанатично се стреми към това, което той или тя иска, като стига даже до крайността да контролира обекта на своята обич.

Второ, любовта не се хвали, което всъщност е основното занимание на безочливия и високомерен човек. Аrogантният човек се грижи само за едно единствено нещо: за себе си. За да онагледя това, Павел е подбрал гръцката дума *phusio*, която е произнася така: фууууууууууузио и означава „да надуя, да напупам.“ Този глагол произлиза от едно съществително, което означава „духало, мях.“ Преди много години всяко огнище в ковачницата беше снабдено с такова приспособление, което накрая завършва с дълга тръба. Когато огънят в огнището започнеше да загасва, някой започваше да вдухва въздух в огнището с духалото и така разпалваше вглицата в него. В нашия случай ние имаме работа с човек, който сам се надува. Можете да забележите, че подобно поведение никога не предизвиква овации. Единственото нещо, което арогантният самохваляк предизвиква в другите хора, са критика и

подигравки. Майката на младия кит предупреждава рожбата си: „Не се изкачвай горе на повърхността и не свири много силно, защото тогава ще те уцелят с харпуна!“

От друга страна, колко приятно и изненадващо е да се намираме близо до хора, които са известни, надарени и с меки сърца, но никога не предявяват изисквания, нито очакват да се отнасяме с тях по специален начин. Синтия и аз имаме един отдавнашен приятел, който изостави предишната си кариера, за да стане бизнес-управител на един малък Библейски колеж. Когато Джо навлизаше в тази работа, той и ръководството на училището решиха, че ако изработят една добра спортна програма, това ще помогне за привличането на ученици в този колеж. Футболът изискваше да имат много повече пари, отколкото те можеха да отделят, поради което избраха да се занимават с баскетбол. Господ изглежда, че потвърди това решение, като им изпрати, буквално като паднал от небето един християнин, който се оказа много надарен треньор. Намирането на първокласни играчи без наличието на авторитета на първокласно училище или пари с които да заплащат обучението на играчите се оказа следващата пречка, която те трябваше да преодолеят. Веднъж телефонът на Джо извънрял и гласът от другия край на линията казал: „Разбрах, че вие сте бизнес-управителя. Ние не сме се срещали до сега. Аз се казвам Джон.“

След размяната на любезности мъжът продължил: „Аз от дълго време следя баскетбола и чух, че вие искате да създадете баскетболен отбор. Според мен това е прекрасно. Обичам вашето училище и наблюдавам как то израства от нищото. Всъщност, аз познавам вашия нов треньор, а освен това познавам и едно много талантливо момче, с което той би искал да се срещне. Според мен това момче много лесно може да стане национална баскетболна звезда, но поради някаква причина търсачите на талантливи деца са пропуснали да го забележат. Мога да уредя една среща, ако искате.“

Разбира се, Джо се съгласил. В резултата от това младежът бил приет в училищния отбор, заедно с двама негови приятели. Тази комбинация им предоставила шанса почти веднага да създадат побеждаващ отбор. След време Джо започнал да се пита кой е Джон. Неговото обаждане станало причината всичко това да се случи. Поради това Джо започнал да разпитва насам-натам и установил, че Джон, както се нарекъл този мъж, всъщност бил Джон Уоден, 6-кратно избран за най-добър треньор на годината в Националната баскетболна лига, чийто отбор в продължение на 12 години печелил 10 пъти националния шампионат! И вижте как се представил този човек, когато се обадил по телефона на Джо: „Здравей, аз съм Джон. От дълго време следя баскетбола.“

Запомнете, че любовта *agape* е скромна любов. Ако обичаме своята съпруга или съпруг с такава любов, ние ще бъдем много по-загрижени за това, как да им служим и помагаме, а не да се надуваме пред тях. Любовта не е арогантна.

Любовта е очарователна (ст.5)

Павел казва: „(Любовта) *не безобразничи, не търси своето.*“ Думата „безобразничи“ описва човек, който е груб, невъзпитан и недоляпан, човек на който му липсва класа или благоприличие. В позитивен смисъл любовта е тактична и учтива – аз бих използвал и думата „очарователна.“ Тълковният речник казва, че „очарователно“ е това нещо, което е „изключително приятно или възхитително.“

Очарователната любов изважда най-доброто от другите хора. Хоуй Стивънсън, който от много години води хвалението в църквата, в която служех във Фулъртън, Калифорния ме научи, че хората стават очаровани в праведността. Никога не съм чувал някой да казва: „Знаеш ли какво? Той ме удари по главата с бейзболна топка и аз разбрах, че трябва да приличам повече на Христос“ или „Тя се отнася към мене като към боклук и сега аз искам да гледам на нещата по нейния начин и да вървя след Исус.“ Разбира се, че не съм чувал такива изказвания! Видът любов, която обвързва хората е обаятелна и очарователна любов, която мисли повече за другите, отколкото за себе си.

Важно е да знаем това, защото често пъти ние искаме човека, когото обичаме да се държи по определен начин, което след това оказва влияние върху начина, по който ние се отнасяме към него или нея. Точно това е самообслужващото поведение, от което Павел ни предупреждава да се пазим с думите: „любовта не търси своето.“ Любовта към нашите съпруги или съпрузи ще се стреми да извади най-доброто от тях, като им дава, без да поставя условия или да има очаквания.

Любовта има дебела кожа (ст.5)

Павел използва две негативни описания - „*не се раздражнява*“ и „*не държи сметка за стореното зло.*“ Иначе казано, истинската любов не е чуплива. Любовта *agape* внася много милост във

взаимоотношението; тя оставя много пространство за другия човек да прави грешки. А когато съжителствате много близо до друг човек и то за дълго време, неизбежно ще има много негови грешки, на които не трябва да обръщате внимание.

Виждал съм както мъже, така и жени, които постоянно са дразнени от своите партньори. И най-малката грешка – погрешен поглед, погрешна дума, някакво недоглеждане – предизвиква миниатюрни избухвания през целия ден. Тези малки изблици на раздразнение със сигурност са резултат от пазенето на дълъг списък от грешки, който да е под ръка. Павел използва един счетоводен термин, за да ни предупреди да не съхраняваме счетоводна книга в главата си, в която да вписваме злото, което ни е причинено. Когато правим това, ние сме губещите. Уорън Уирбси пише: „Един от най-нещастните хора, които съм срещал беше християнин, който записваше в една тетрадка всички несправедливости, които другите хора са извършили против него. Прошката означава да заличим този списък изцяло и никога да не пазим обвинения срещу други хора.“

Истината е, че ние можем да съхраняваме такъв списък без да сме го написали и даже без да осъзнаваме, че го пазим. Ако установите, че вашият съпруг или съпруга ви дразни поради причини, които трябва да признаете, че са незначителни, голям е шансът да се окаже, че и той или тя пази подобен списък, в който са записани ваши грешки. Изходът от това положение или веднага да изразите гнева си и то по правилен начин и с това да разрешите този случай, или просто да го забравите.

Любовта обича истината (ст.6)

После Павел комбинира едно негативно и едно позитивно изречение, за да опише ролята на истината в любовната връзка. Нека да ви предупредя: обсегът на това могъщо твърдение е много дълбок: (Любовта) *„не се радва на неправедността, а се радва с истината.“* (1Кор.13:6)

За Павел любовта *agape* е пресечна точка на истината, на спасението и на подчинението на Бога. Там е мястото, където вашият брак и Христос се срещат. Спрете. Прочетете отново това, бавно и за предпочитане - на глас. Вашата любов към съпругата или съпруга ви трябва да окуражи нейната или неговата връзка с Господа. Праведността е споделена цел, защото и за двама ви поотделно това е вашия най-висш призив като вярващ човек. И двамата се стремят към една и съща истина, защото Авторът на истината ви вика при Себе си. Освен това Той е Онзи, който дава на всеки от вас помощник в житейското ви пътуване. Поради това любовта и истината се били неразделни спътници още от самото начало на света и те винаги ще вървят заедно. Там, където намерите любов, там ще намерите и истина. А когато се стремите към най-доброто за другия, истината е абсолютно задължителна и важна.

Понякога, понеже обичате своя съпруг или съпруга, вие ще трябва да му казвате истината за него или нея, въпреки, че тя не е приятна. Истината може да е нещо, което е трудно да чуете за себе си, което ще изисква цялата смелост, която можете да съберете. Вашето доверие ще бъде поставено на изпитание. Вашият партньор може да не успее да отговори с милост на това, което му казвате. Но за да се наслаждава на истинска връзка, вашата любов трябва да се основава на истината.

Понякога истината ще бъде нещо, което ще бъде трудно да бъде чуто от вашия брачен партньор. Ако жадувате да му кажете това, аз ви съветвам да чакате. А ако не искате да чакате, изберете най-добрата позиция и използвайте нужния такт и благородство, за да помогнете на брачния си партньор да научи трудната истина. Когато казваме истината с любов, самата мотивация е за доброто на другия човек, което означава, че вашето говорене ще бъде придружено от търпение и доброта. Там, където има любов, там има прозрачност и уязвима искреност, даже когато не е лесно да бъдем искрени.

Ограничения за любовта (ст.7)

За Павел любовта *agape* има ограничения, така както и вселената има краища. Той измерва размерите на любовта в 4 посоки: търпение, вяра, увереност и издръжливост. Вижте как Павел преплита тези четири нишки заедно, за да ушие гоблена на любовта.

(Любовта) *„понася всичко, вярва във всичко, надява се на всичко и изтърпява всичко.“* (1Кор.13:7)

Вашата любов предпазва връзката ви от всяко нещо, което може да падне върху нея. Любовта ви избира да вярва на вашия партньор и да се надява за най-доброто за него или нея сред заобикалящите ви трудни обстоятелства. Любовта ви е уверена във верността и добротата на вашия съпруг или съпруга, независимо от това, колко безнадеждни могат да изглеждат нещата. Любовта ви избира да се държи здраво, придържайки се към дългосрочната гледна точка, която вижда през кратковременните

трудности. Мъдрият английски коментатор Алфред Плъмър обобщава казаното в този стих така: „Когато любовта няма доказателство, тя вярва в най-доброто. Когато доказателството е неблагоприятно, тя се надява за най-доброто. Когато надеждите многократно са разочаровани, тя продължава мъжествено да очаква.“

Употребяване на лепилото

Подобно на лепилото, любовта притежава способността да създава връзка, но само когато тя бъде извадена от опаковката, в която се съхранява. Ако искате да залепите нещо, трябва да използвате лепилото. Истинската любов е неприкрита. Това, което установихме дотук е достатъчно убедително; поради това ми позволете да продължа да използвам къси фрази.

Пишете

Изразявайте писмено любовта си. Текст, написан на компютър или едно електронно съобщение, е прекрасен ежедневен начин за демонстриране на любовта ви и аз наистина ви окуражавам да правите това. Но понякога изразявайте любовта си и с текст, който сте написали с ръката си. Отделяйте време за да мислите за брачния си партньор, за причините поради които го обичате, а след това му напишете с ръка една кратка бележка или писмо. Твърде често в главата ни се въртят мисли, които по някаква причина никога не биват изричани. Но въпреки това, влиянието на тези мисли, колкото и неточно да са изразени с думи, може да бъде удивително.

Веднъж бях в дома на едно приятелско семейство, когато се наложи да се кача по стълбите на втория етаж. Почти бях стигнал до най-горните стъпала, когато забелязах нещо познато да виси на стената: бележка с моя почерк! Бях им изпратил една бележка преди време, за да им благодаря за нещо и да им кажа колко много ги обичам. За моя изненада, те бяха поставили тази бележка в рамка и я бяха закачили на стената. По този начин домакините всеки ден, когато се изкачват по стълбите ме чуват, че им благодаря и че ги обичам.

Съвсем различно е, когато отделя време, за да запиша ръчно мислите си. Когато пиша бележката, аз си спомням отново и отново колко силно обичам Синтия и за всички неща, заради които я ценя и защо искам винаги да бъда с нея. А когато аз си припомням и тя си припомня, в спомените ни оживяват всички онези чудесни емоции на любовта, които задълбочават и обогатяват брака.

Голяма е вероятността този навик за писането да не се създаде по естествен път у вас. И това е нормално, и е валидно за повечето от нас, включително и за мен. Но обичта агаре, която е в сърцето ви, не зависи от емоциите ви. Давайте осезаем израз на обичта си. Ръчно написаните бележки са чудесен начин за да започнете. Так че...пишете.

Рискувайте често

Знам, че за някои от вас е трудно да рискуват. Може би имате дълъг списък със случаи, в които хора са се възползвали от добрата ви природа и са потъпквали сърцето ви. Вероятно идеята да бъдете достатъчно нараним, за да обичате безрезервно, ви се струва твърде рисковано начинание. За съжаление, вие нямате алтернатива. Любовта и риска не могат да бъдат разделени. К.С. Луйс е написал някои от най-запомнящите се думи по темата за любовта в книгата си „Четири вида любов.“

Да обичаме означава да бъдем нараними. Обикнете каквото и да е и със сигурност сърцето ви ще бъде изтръгнато и разбито. Ако искате да сте сигурни, че сърцето ви ще остане непокътнато, вие не трябва да го давате на никого, даже на някое животно. Опаковайте го внимателно с различни хобита и с малко лукс, избягвайте всякакво обвързване, заключете го в безопасност в кутия или в ковчежето на вашия егоизъм. Но в това ковчеже – в безопасност, в тъмното, без никакво движение и без въздух – сърцето ви ще се промени. То няма да бъде разбито, а ще стане неразбиваемо, непроницаемо и непоправимо. Алтернативата на трагедията или поне на риска от трагедия, са вечните мъки. Адът е единственото място извън небесата, където можете да бъдете в перфектна безопасност от всички тези опасности и любовни вълнения. Поемете риска да обичате вашия съпруг или съпруга, безрезервно без уговорки и без условия. Вие оцеляхте в миналото, когато бяхте наранен и Господ няма да позволи да страдате повече от това, което можете да понесете. Рискувайте. Рискувайте често.

Обичайте брачния си партньор сега

Лесно е да заменяме семейството си с работата и да се насърчаваме, че така трябва да правим – но до момента, когато нещо заплаши живота ни. След като открили, че сенатора Пол Цонгас е болен от рак,

един негов приятел му писал, че го подкрепя, когато сенатора обявил, че няма да участва в изборите за преизбиране през следващия мандат. Добре е да запомним отрезвяващи думи в писмото му: „Никой мъж не е казал на смъртния си одър: „Искаше ми се да бях прекарвал повече време в кабинета си.““

Не отлагайте за утре. Сатаната с радост да ви приспива чрез отлагащото самодоволство, което винаги вярва, че утре, следващата седмица или когато бъде завършен големият проект, или след като положението се оправи, просто малко по малко, или...или...или, вие ще имате достатъчно време да обичате брачния си партньор. Повярвайте ми, след като съм живял повече от 70 години, от тях 51 години като семеен - никога няма да дойде удобно време да обичате съпругата или съпруга си по начинът, който е описан в 1Кор.13. Поради това, обичайте го сега. Не чакайте атмосферните условия да са подходящи, не чакайте, че когато стреса е по-малък това ще стане по естествен начин, не се надявайте, че любовта сама ще се погрижи за себе си, след като еди кое си нещо бъде оправено. Моите приятели в болницата „Майнирт“ обичат да казват: „Любовта е избор.“ Изберете да обичате брачния си партньор сега. Вероятно вие никога няма да се наложи да плувате в ледено водена вода, вкопчен в обичан от вас човек, задавайки си въпроса: „Дали да го блъсна далеч от мен и да се спася или да избира да го обичам?“ Но по не толкова драматичен начин вие десетки пъти на ден отговаряте на този въпрос. Следващият шанс да отговорите ще дойде скоро. Очаквайте го. Напишете, рискувайте, обичайте партньора си.

Глава 6

От какво се нуждае семейството, за да процъфтява?

Когато Едит Шейфър, съпругата на покойния философ и теолог Франсис Шейфър реши да напише книгата си за дома, за нейно заглавие избра въпроса: „Какво е семейството?“ Всяка от главите в тази книга беше озаглавена с възможен отговор на този въпрос. Някои от тях са: „Родно място на творчеството,“ „Укритие по време на буря,“ „Безкрайна шафета на истината,“ „Контрол на образованието“ и моето любимо заглавие „Музей на спомените.“

Нека да ви запитам: „Какво виждате, когато се разхождате във вашия музей на спомените?“ Красота? Тъга? Дали експонатите във вашия музей ви припомнят предимно епизоди на болка, на лошо отношение или даже на пренебрежение, или на насилие? Може би виждате предимно припомняния за смях и предмети от радостното си и щастливо детство? Отделете няколко минути сега, за да посетите отново спомените си. Направете го сега. Това може да се окаже важно.

В биографията си за Ърнест Хемингуей, писателят Карлос Бейкър пише, че прочутият автор се борел с гнева, унието и алкохолизма. През последните години от живота си Хемингуей станал по-уязвим към истината за „дивата ярост,“ която често изпитвал към своя баща. Според Бейкър, Ърнест си спомнял за една малка барака за градински инструменти в задния двор в Уиндмеар. От нея имало прекрасен изглед към пътеката, по която неговия баща, д-р Хемингуей вървял, докато работел сред своите доматени растения. Ърнест разказвал, че когато баща му го наказвал и той се ядосвал, понякога сядал с пушката си вътре в тази барака край отворената врата и се целел в главата на баща си. Иронията се състои в това, че Ърнест Хемингуей използвал същата пушка, за да се самоубие по време на продължително умопомрачение в последните си дни. Колко ужасни спомени е имал той!

А Кори тен Буум е била оформена чрез добри спомени от своя баща. Всяка нощ, когато плачела в леглото си, той слагал ръката си върху главата ѝ и се молел за нея, винаги завършвайки времето, прекарано заедно с нея с думите: „Кори, обичам те.“ Тя казвала, че даже ужасите на концентрационния лагер в Ревенсбрук не могли да изтрият тези спомени от паметта ѝ. Понякога ѝ било трудно нощем да спи, след като през целия ден гледала само страдания и смърт. Но тя намирала спокойствие, като си представяла как нейния небесен Баща поставя ръката си върху главата си и ѝ казва: „Кори, обичам те.“

Спомените са нещо повече от образи, складирани на тавана или в мазето на вашия ум. Те са част от строителния материал, който е използван за вашето собствено изграждане. Те са образаца, с които се съобразявате подсъзнателно, когато изграждате вашия нов дом – вашия брак и вашето семейство. И нищо няма по-голямо влияние върху вас от начина, по който вие се отнасяте към тези спомени и от начина, по който ги подреждате и тълкувате, и как им позволявате те да ви оказват влияние съзнателно и даже подсъзнателно.

Това е книга да брака, но не само за брака. Моята тревога е по-всеобхватна, тя е за семейството и за ядрата, от които е съставен материала. Бракът е Божие изобретение и Той е имал намерението брака да е съюз между мъжа и жената, който да продължава до края на живота им и да играе ролята на фундамент, върху който се изгражда семейството. Убеден съм, че здравият брак е способен да се справи с много трудности в другите области, а слабият брак ще подкопае много надежди за изграждане на здраво семейство. Това е една от причините, поради която аз окуражавам младите двойки в идеалния случай да предоставят време на брака си за да се заздравят, преди да създадат деца.

Когато Синтия и аз започнахме да изграждаме нашата къща, ние забелязахме, че фирмата, която я строеше, първо отля бетонен фундамент, а след това изчака известно време фундамента да се втвърди и да заякне и чак след това започна да изгражда стените на сградата. Почвата в Тексас е прочута с това, че е капризна и се разширява и свива в широки граници, в зависимост от повишението или намалението на нивото на подпочвените води. Поради това строителната фирма искаше да е сигурна, че бетона е имал достатъчно време да се втвърди, преди да бъде натоварен с тежестта на строителните машини, на складираните материали и с теглото на стените и на покрива на къщата.

Когато обсъждаме характерните черти на здравето семейство, аз искам да не изгубвате от погледа си следните три неща:

- как семейството, в което сте израсли, ви е подготвило за вашия брак (вашето минало)
- как вие съзнателно или несъзнателно повтаряте образаца, който сте получили от детството си (настоящето)
- какви качества искате да има вашият брак и вашето семейство (бъдещето)

Отличителни черти на здравето семейство

Да се върнем към въпроса: „Какво е семейството?“ Реших да направя това, което често пъти правите вие, когато искате да разберете какъв е смисъла на някоя дума. Проверих в тълковния речник и признавам, че останах разочарован. В тълковния речник „Уебстер“ пише: „Група от отделни личности, живеещи под един покрив и обикновено в една общност; група от хора с общ произход.“ Това не ни помага много. За да бъда още по-изчерпателен, аз изгупах праха от моя огромен Оксфордски речник на английския език и прочетох следното определение: „Група от хора, които живеят в една къща, включително родители, деца, слуги и т.н.“ Добре, но това не е описание на дома на моето детство! Спомням си, че аз бях слугата в семейството! Може би това описание подхожда на Оксфорд, но не описва семействата на повечето от нас. Чуйте моите собствени мисли, докато започваме да различаваме тази малка мистерия. Вижте и кажете какво е вашето мнение.

Семейството е мястото, където ние пускаме първите си корени, където оформяме най-трайните си впечатления, където пригаждаме един към друг строителните блокове на нашия характер, където определяме дали ще гледаме на живота през очите на предубежденията или на приеането. Семейството е мястото, където се научаваме да се смеем и където ни е позволено да плачем, без да ни се присмиват. Семейството е мястото, където се научаваме да споделяме, как да се свързваме и как да се отнасяме към другите хора. Семейството е мястото, където се научаваме как да тълкуваме правилно света, който е около нас. Там ние откриваме на практика как да правим разлика между правилното и неправилното, и между доброто и злото. Семействата с нарушени функции очертават неясно и размазано тази линия и границите губят очертанието си. Здравите и сигурни семейства имат ясен поглед към различията, поради което членовете им имат много малки обърквания по отношение на етиката. Моралните дилеми ще ни поставят на изпитание, но хората, които са израсли в здрави семейства много рядко не могат да направят разлика между това, което е правилно и онова, което е неправилно.

За да не се ослабям само на моите мнения и на моята гледна точка, аз проучих мнението на някои експерти. След като прочетох книгите на голям брой уважавани автори, съставих списък от 8 характерни черти, които описват здравето семейство. Това е смес от характеристики, които постоянно са включвани в описанията на здравите семейства на специалистите, които са посветили половината от живота си в изучаването на тенденциите на семействата – брачни съветници, психолози, психиатри, изследователи и автори. Със сигурност този списък не е изчерпателен, но в него са включени най-важните отличителни черти на здравите семейства, според мнението на специалистите, чиито книги прочетох.

1. Членовете на семейството са здраво обвързани помежду си. Следователно, семейството е съюз, чийто членове са посветили живота си да се подкрепят помежду си с вярност, която не подлежи на никакво съмнение.
2. Те живеят заедно. Здравото семейство вярва, че времето, което прекарват заедно не може да е достатъчно качествено, ако времето прекарано заедно е недостатъчно.
3. Те се наслаждават на открито и честно общуване. За тях няма въпрос, който да е неуместен или неподходящ, ничие мнение не е приемано с пренебрежение, няма тема, която преминава отвъд някакви граници. Важните житейски теми са напълно естествено смесени с обикновените ежедневни теми.
4. Членовете на семейството се сплотяват в моменти на криза и работят заедно за преодоляване на кризата. Кризата ги сплотява, защото те търсят да получат сила от семейството, а не се стремят да я получат някъде извън него.
5. Членовете на семейството често се потвърждават и окуражават помежду си. „Добра работа си свършил! Ти имаш такъв талант! Поздравявам те за това! Ти означаваш толкова много за мен!“ Между другото, потвърждаването и окуражаването за различни неща. Ние потвърждаваме, че хората са тези, които те твърдят че са, а окуражаваме това, което те правят. Както потвърждаването, така и окуражаването са важни. И двете са нужни, за да помагаме на другите хора да открият кои са те и кои са нещата, които правят добре, което изгражда в тях силно чувство на лична сигурност. Ние не сме родени с добре определено разбиране за себе си; ние откриваме себе си чрез влиянието на хората, които са важни за нас. Ние никога не сме твърде стари, за да открием нови неща за себе си.
6. Членовете на семейството имат обща духовна обвързаност. Семейството е важно, но не е най-важно. Членовете на семейството са обвързани в едно чрез споделената им връзка с Бога и те се учат да подхранват тази връзка като резултат от взаимното им окуражаване.
7. Всеки член на семейството вярва на другите и цени доверието, което той или тя е спечелил. Това доверие се изгражда върху взаимното уважение и посветеността на истината.
8. Членовете на семейството се наслаждават на свободата и на милостта. Всеки от тях има свободата да опитва нови неща, да мисли по различен начин, да приема ценности и гледни точки, които може би са нови за семейството и даже поставят под съмнение старите начини на правене на нещата. И всичко това е изградено върху милостта. Всеки има свободата да прави грешки, да бъде изцяло неправ, свободата да има провали и слабости, без да се страхува, че ще бъде отхвърлен или осъден от другите членове на семейството. В средата, основаваща се на милостта, шансът човек да се провали е взет предвид, така че членовете на семейството имат достатъчна увереност да се възстановяват, да растат и да постигат целите си.

Как ви звучи всичко това? Като се връщате назад в спомените си, доколко добре ви е подготвило семейството в което сте израсли, за да имате брак с тези 8 характерни черти? Ние не търсим да обвиняваме когото и да е, а искаме да направим реална проверка на обучението, което сме получили в областта на изкуството на изграждането на брака. Нито едно семейство не е перфектно, поради което всички ние можем да погледнем назад и да намерим поне една характеристика, която няма да дойде по естествен път при нас, защото никога не сме я видели или ако сме я видели, тя не е работела добре.

Поглеждайки сега към собствения си брак, какви здрави и нездравни характеристики сте внесли в него, без да осъзнавате това? Всеки от нас има нещо добро, върху което можем да гради, както има и някои неща, които трябва да промени. Направете искрена оценка на брака си такъв, какъвто е сега. Без да бъдете прекалено високателен към себе си, каква отговорност можете да поемете за тези характеристики, които липсват в брака ви? Когато гледаме в бъдещето, аз искам да вземем от книгата Ефесяни някои указания за работата, които можете да използвате, за да промените средата във вашия дом. Окуражавам ви да се фокусирате вниманието си върху вашия брак. Тъй като това са зародишите на дома, каквото и да направите за възстановяването на здравето и силата, то по естествен път ще възстанови увредените неща в другите взаимоотношения. Ако все още нямате деца, това ще създаде удобно гнездо за тях, за да започнат добре живота си. А ако имате деца, промените които ще направите в брака си ще повлияят на останалите членове на семейството ви по-бързо и всеобхватно, отколкото си мислите. А ако планирате да нямате деца, вашият брак може да стане топло и гостоприемно място за другите ви роднини и приятели, където те да намират убежище.

Изграждат брака си с нови материали

В последните три глави на Ефесяни аз намирам поне половин дузина указания, които ще променят брака ви и ще дадат на семейството ви това, от което то се нуждае, за да процъфтява. Аз споменах преди някои от тях, поради това ще бъда кратък. Другите указания се нуждаят от повече разяснения, най-вече за да разсеем някои неверни представи, които са деформирали посланието на това чудесно писмо, посветено на единението.

Търсете истината

„Затова, като отхвърляте лъжата, всеки от вас да говори истината на своя ближен, защото ние сме части един от друг.“ (Еф.4:25 – мой превод) Това е житейски принцип, от който никога не трябва да се отклоняваме. Взаимоотношенията се изграждат върху доверието, а доверието се изгражда върху истината. Колкото повече лъжете, колкото повече сте неискрен, колкото повече криете нещо зад фалшив образ, толкова повече отслабват отношенията си с даден човек. Често пъти съм изумяван колко много семейни двойки се лъжат помежду си и колко много семейни отношения се изграждат върху измамата. По време на съветването на някоя семейна двойка в моя офис понякога някой факт или гледна точка излиза наяве и това предизвиква пълна изненада за другия брачен партньор. Той остават с отворена уста, поглежда изненадано към другия партньор и казва: „Но аз не знаех това!“ Защо той или тя не е знаела? Казано съм директно, защото другият партньор е лъгал или не е казвал цялата истина. И двете неща са смъртоносни за брака.

Отнасяйте се въздържано и учтиво помежду си

„Никаква гнила дума да не излиза от устата ви, а само дума, която е добра за назидание според нуждата на момента, за да даде милост на тези, които слушат...Всяко огорчение, ярост, гняв, вик и клевета да бъдат далече от вас, заедно с всяка злоба. Бъдете добри един към друг, сърдечни, прощавайте си един на друг, така както и Бог в Христос е простил на вас.“ (Еф.4:29р 31-32 – мой превод) Много пъти съм казвал, че любовта, която е лишена от истина е измамна, а истината, която е лишена от любов е жестока. Любовта и истината по съвсем естествен начин вървят заедно. За нещастие, езика може много бързо да разруши това, което любовта толкова внимателно изгражда. Поради това позволете ми да хвърля допълнителна светлина върху някои думи от тези стихове. В глава 4 обясних, че думата „нездравословен“ означава „гнил“ или „разложен“, което ни казва, че някои думи имат заразителен ефект върху слушателя. Това е все едно да направите сандвич на съпруга или съпругата си с развалено парче месо или да му сготвите омлет с яйца, които са заразени от салмонела. Защо ще искате да униожите душевното здраве на човека, когото толкова много обичате? Но точно това причиняват вашите саркастични, обидни, скастрици и ругателни думи на брачния ви партньор и на другите хора.

Такъв начин на говорене извира от такива кисели състояния на човека като горчивина, яд, гняв, шумен протест и злоба. Гръцката дума за „горчивина“ означава „остър“ или „подострен“ като връх на стрела. Същият смисъл влагаме и ние в значението на тази дума в английския език. „Нека всяка настървеност да изчезне от вас.“ Това е дума, която описва дух, който отказва да бъде успокоен поради продължителен период на негодувание. Всяко продължително оскърбление прилича на игличката на таралежа – колкото повече такива оскърбления имате, толкова по-опасен ставате за другите хора, даже когато не искате да ги нараните.

Яростта и гнева вървят заедно, но не са едно и също нещо. Думата „ярост“ може би се превежда по-добре чрез думата „фурия“ и описва изблик на избухнал гняв, викане и внезапно раздражение. Гневът е близък братовчед на яростта, но в него липсва импулсивността и внезапността на „фурията“. Гневът е предимно мрачно и враждебно поведение, което действа с по-голямо осъзнаване и преднамерено обмисляне. Думата „вик“ или „крясък“ не се употребява много в наши дни. Гръцката дума означава „да грача или да викам с висок и груб глас.“ Думата „вик“ включва в себе си обидни, саркастични и скастрици думи, които са изречени прибързано и безочливо. Когато видя как публично единия от партньорите отправя саркастични и хапливи хуми към другия, с намерението да се позабавлява за негова сметка, аз виждам брак, който върви по пътя на разрухата.

На другата, позитивната страна в ст. 32 ние виждаме думите „добър“, „сърдечен“ и прощаваш.“ Държейки се за принципа, в подзаглавието на тази част аз използвах думата „учтиво.“ Учтивостта е

нещо, което ние обикновено използваме, когато говорим с непознати хора, нали? Ние не се държим учтиво с хората, с които най-добре се познаваме, защото ние вече сме преминали този етап на отношение, нали? Поради това често пъти чуваме, че можем да си позволим да бъдем „истински“ един към друг. За нещастие, много хора считат, че когато разговарят със съпруга или съпругата си, думите „истински“ и „груб, оскърбителен и невъзпитан“ са синоними. Следващият път, когато вашия партньор направи нещо, което ви дразни и поток от от резки и жестоки думи нахлуят в пламналият ви мозък, спрете и ги прогонете, като се запитате: „Как бих отговорил на някой гост, ако той направи това, което направи моя партньор сега?“ Ето с тази учтивост трябва да се отнасяме ежедневно помежду си.

Научете се да работите заедно и да се пригаждате

„Подчинявайте се един на друг в страх от Христос.“ (Еф. 5:21 – мой превод) Този стих, който в оригиналният текст е бил предназначен за членовете на църквата, идва след няколко заповеди: „Изпълвайте се с Духа“ (ст.18), „разговаряйте помежду си с псалми и химни“ (ст.19), „като благодарите за всичко“ (ст.20). А след това идва тази заповед в ст.21. И не пропускайте да забележите мотивацията: „в страх от Христос.“ В този случай думата „страх“ означава да бъдем мотивирани от почтително уважение. Подчинението е дума, която трудно употребяваме в днешната ни култура, защото идеята за робуване е немислима. Но на Исус Христос, върховният Създател на космоса, на времето, на земята и на всичко останало, въобще не Му е било трудно да се подчинява и Той ни призовава ние да правим същото. (Мой коментар: *Който не се е научил да се подчинява, не може да ръководи и да управлява другите хора. Д.Пр.*) Спомнете си, че след като видял поведението на римския стотник, който помолил Исус да излекува един от слугите му и казал, че не е нужно Исус да отива в дома му за да направи това, а е достатъчно само да каже една дума, Исус се удивил и казал, че даже сред евреите не е видял такава вяра, каквато имал този римски офицер.) Но аз повтарям – ние не искаме да се подчиняваме на никой, и най-вече на тези хора, на които сме длъжни заради всяко тяхно усилие да ни направят щастливи. (Последиците от Грехопадението да живи и се чувстват добре в браковете.) Въпреки това, подчинението е директно свързано с любовта и няма нищо общо с йерархията в царството, в църквата и особено в семейството. Подчинението е готовността да работим заедно и да се приспособяваме към нуждите и желанията на хората, които обичаме. Обърнете внимание, че подчинението е взаимно: „Подчинявайте се един на друг.“ Това подчинение приема различни форми, в зависимост от ситуацията и взаимоотношенията; поради това няма твърди и ясни дефинирани правила за подчинението – само дух, който работи съвместно и се приспособява към нуждите на ситуацията и на човека, с когото работим. В ст. 22 съпругите са окуражавани да направят това съвместно работене и приспособяване към своите съпрузи да стане редовна част от връзката им с Бога. За нещастие, тогавашните хора в Ефес, а и в голяма част от заобикалящия го свят са гледали на жените като на обекти, които трябва да бъдат използвани и са малко повече от другите предмети, които мъжът трябва да притежава. Със сигурност жените са били ценени от някои мъже, но въпреки това всички мъже са считали, че жените са тяхна собственост. В онази епоха е имало много малък друг шанс, освен жената да се подчинява на мъжа си. Поради това Павел е искал да издигне темата за покорството на жената към мъжа над чисто законното подчинение и да й даде достойнството на приликата ѝ с Христос, което тя заслужава.

Очевидно Павел е искал само леко да се докосне до тази тема, поради което оставил глагола извън изречението и използвал глагола от предишното изречение. От гръцкия текст този стих се превежда буквално така: „Съпругите – на вашите съпрузи, така както – на Господа.“ Тъй като идеята за подчинението е изцяло християнска, Павел не виждал нужда да я променя заради жените, а вместо това избрал да предаде идеята в нейния правилен фокус. Но когато говори за мъжете, представата за подчинението е доста по-различна. Запомнете, че идеята за подчинението е взаимна – както на съпруга, така и на съпругата е заповядано да работят съвместно с другия партньор и да се приспособяват един към друг. (Ако вие сте съпруг, прочетете отново това.) Оказва се, че жените могат да имат проблем с едно от изискванията за подчинението, а жените – с друго изискване.

Демонстрирайте любов, която прилича на любовта на Христос

„Съпрузи, обичайте съпругите си така, както Христос е обикнал църквата и е пожертвал Себе си заради нея.“ (Еф. 5:25 – мой превод) За хората по онова време това изискване е било напълно революционно. Историческите свидетелства показват, че тогава и в този район от света мъжете, както е

и тук и сега, са обичали съпругите си с дълбока убеденост и с истинска любов. Карикатурата за наглия и безотговорен човекоядец, който се отнася към съпругата си като добитък не се основава на историята. Но тогава обикновено любовта е била преди всичко страстна и задоволяваща егоцентрична любов, която понякога може би се е отличавала с вяност и благородство. Но познайте коя дума използва Павел?

Познахте! Той използва думата *agape*, този вид любов, която Христос е демонстрирал и иска и ние да демонстрираме. По природата си този вид любов е покорна любов. По време на фокусираната в мъжа култура на Гърция и Рим, заповедта мъж да обича жената така, както обича собствената си плът, издига ценността на жените до нивото на мъжа, ако не и по-високо! Нека да сме наясно, че често пъти жените се борят със склонността да мразят себе си, докато ние, мъжете, обикновено страдаме от точно противоположната склонност. Сигурно има и изключения, но малко са мъжете, които не обичат достатъчно себе си. За мъжете да обичат жертвоготовно някой друг - така както Христос обича Своята църква – това е покорство. Позволете ми да бъда пределно ясен за едно нещо, което вярвам, че е библейската гледна точка относно мъжете и жените в брака. Лидерството в семейството се основава върху съпруга, който трябва да има жертвоготовната обич и това е основно изискване. Ако мъжете поемат водачеството, като демонстрират любовта на Христос – един дълг, който ние толкова бързо пренебрегваме – всички области от живота, в които се чувстваме принуждавани да доминираме, с радост ще се оставят ние да ръководим. Рядко пъти съм виждал жена, която е обичана така „както Христос обичаше църквата“, на която да ѝ е било трудно да се приспособи и да работи заедно със съпруга си. Когато има проблем с лидерството в семейството, много често съм установявал, че причината за това е нежеланието на мъжа да бъде лидера в семейството, който да демонстрира любовта на Христос – не винаги, но обикновено. Този вид любов вдъхновява другите хора да се приспособяват и да работят заедно. Между другото, тези два принципа са двете страни на една и съща монета и те не се отнасят само за единия от половете. Като последователи на Христос, ние трябва да се отличаваме с взаимно подчинение и с жертвоготовна любов, такъв какъвто е бил и Исус. Павел казва, че спазването на тези принципи ще окуражава единството в църквата. А сега спрете да четете тази книга за известно време, за да си представите как тези принципи биха могли да променят вашия брак.

Демонстрирайте уважение към властта.

„Деца, покорявайте се на родителите си в Господа, защото това е правилно.“ (Еф.6:1) Колко дълго човека е дете? Със сигурност всеки човек, който живее под покрива на родителите си е дете, независимо от това, на колко години е и трябва да се отнася към тях с необходимото уважение и почит. Но какво се случва, когато мъжът или жената „напусне“ семейството на родителите си, за да се съедини с брачен партньор и да създаде ново семейство? По-рано в тази книга вече казах, че гръцката дума за „напускам“ най-често се превежда като „изоставям.“ Как се променя след това отношението между детето и родителите му? Какво остава? Павел е разполагал с не по-малко от 6 гръцки думи, от които да избира и той е използвал едно съществително, което произлиза от глагола „раждам.“ Тази дума се отнася за всеки, който е бил роден от някой друг. Вдигнете нагоре долния край на ризата си, погледнете се отпред в зоната малко над колана и ако видите пъп, тази дума се отнася и за вас. Буквално тази заповед означава: „вслушвай се, насочвай ухото си, обръщай внимание на.“

За синът или дъщерята, която все още живее под покрива на родителите си, тази заповед буквално означава: „Прави това, което ти е казано.“ След като се ожените, отношението се променя; обаче уважението остава същото. Родителят пуска детето за да се съедини с партньор и да се подчинява на него или на нея, и след това родителят вече няма власт над детето си в стария смисъл. Вместо това, родителят става съветник, източник на мъдрост и водач. За нещастие, аз виждам твърде много млади и оженени мъже и жени, които пренебрегват заповедта да уважават родителите си и започват да демонстрират невероятно неуважение към своите мама и тате. Такова поведение не само е нагло, но е и напълно глупаво. Нещо повече, това поведение дава изчерпателна информация за отношението на тези млади хора към всяка власт. Харесва ми, когато двама млади хора се оженят и всеки от тях започне да играе активна роля за изграждането на отношения между него или нея, и родителите и роднините на неговия или нейния партньор. Младото семейство се сплотява, двамата зависят един от друг, търсят да получат емоционална подкрепа и съдействие един от друг, и в същото време остават отворени, за да получават съвет от родителите си. Те са зрели хора и сами вземат своите решения, но не считат, че

мъдростта на родителите им е досадна намеса в живота им. Те я получават с благодарност и се придържат към мъдрия им съвет там, където е подходящо.

Демонстриране на уважение към родителите ще помогне за създаването на мирен брак. Когато единият от двамата партньори не приема това отношение към властта, неизбежно между двамата се появяват обтегнати отношения. Уважението към родителите се превръща в уважение към шефовете на работното място, в уважение към закона, в уважение към лидерите в църквата и най-вече – в уважение към Господа. И понеже всеки женен партньор притежава известна власт над другия, ако няма единство между тях по отношение разбирането им за властта, това рано или късно ще ги раздели.

Стойте здраво против истинския неприятел

Накрая, бъдете силни в Господа и в силата на Неговото могъщество. Облечете се с цялото въоръжение на Бога, за да можете да устоявате твърдо против интригите на дявола.“ (Еф.6:10-11 – мой превод) Брачните трудности могат да дойдат, маскирани по много и най-различни начини, но вие можете да бъдете сигурни, че зад тях стои един много активен и агресивен неприятел, който иска да види вашия провал. Той се промъква непоканен в дома ви, търси възможност и се възползва от всеки шанс и от всяка слабост, която може да намери.

Преди много години една жена на църквата ми разказа за една смразяваща среща, която имал в един самолет. Когато сервирали храната, тя забелязала, че мъжът, който седял до нея не ядъл от яденето си. Докато всички други ядели, той периодично свеждал глава и си затварял очите, очевидно молейки се. Когато стюардесите събрали празните подноси, той им върнал недокосната своята храна. Приятелката ми му казала: „Забелязах, че се молите. Християнин ли сте?“ Той й отговорил: „Не, аз съм сатанист. Нашето сборище се надява да види как тази година 100 християнски лидери ще се провалят в браковете си. Ние постим и се молим на Сатаната за това.“ Ето това е истинският враг. Може би си мислите, че единствените ви проблеми са трагичното ви минало, финансовите ви затруднения, прекомерно тежкия ви емоционален багаж, вмешателството на родителите на брачния ви партньор в брака ви, непокорните ви деца, влошената комуникация в семейството ви, непокорния ви партньор и т.н. Всяка от тези причини е важна сама по себе си и аз не твърдя, че сатаната стои зад всяка трудност. Но той ще се възползва от всеки шанс, който вие му предоставите. Той даже ще използва най-добрите ви намерения и добрите ви дела. Вижте какво пише един мъдър автор: „Сатаната не отива при християнина и не го изкушава да извърши нещо, което очевидно е зло. Противоречи на здравия разум да предполагаме, че Сатаната ще ни атакува в най-силното ни място. Не, вместо да прави това, той ще ни изкуши в най-слабото място на нашата отбрана, където сме забравили за неговите способности. Той няма да ни нападне там, където сме силни, а ще търси слабите ни места, където си мислим, че не е нужно да ги защитаваме. Например, Сатаната няма да ви изкуши да мразите семейството си; той ще ви изкуши разсеяно да позволите на добрите ви дела да отнемат цялото ви време, докато служите на Христос през 5 вечери от седмицата. Вследствие на това членовете на семейството ви ще се чувстват така, както биха се чувствали, ако вие ги мразехте. Задачата е изпълнена!“

И така, как се борите вие срещу тази заплаха? Има два начина: преобладаваща молитва и постоянно внимание. „С всякаква молитва и прошение молете се винаги в Духа и имайки предвид това, бъдете с упоритост и прошения за всички светии.“ (Еф.6:18 – мой превод) Сатаната е могъщ, но не е всемогъщ, всезнаещ или присъстващ навсякъде (вездесъщ). Той най-вече е ограничен до шансовете, които вие му предоставяте. Молитвата е вашата първа отбрана. Молете се да можете ясно да виждате това, което се случва в семейството ви, с какви трудности се бори брачния ви партньор, през какви промени преминават децата ви. След това се молете поотделно за всеки член от семейството си. Занесете пред Господа нещата, които те правят. И се молете, вместо да се измъчвате и тревожите.

Второ, оставайте нащрек или бдете с цялата си упоритост. Обръщайте внимание, наблюдавайте знаците, слушайте внимателно, внимавайте, когато не се казва нищо, концентрирайте цялото си внимание върху хората, които обичате. Обръщайте внимание на поведението, откривайте нещата, с които вашия брачен партньор се бори. Използвайте наблюдателността си, за да поддържате отворени линиите за общуване със съпруга или съпругата си. Бъдете укритието, където вашият партньор може да се скрие и да сподели всичките си грижи и притеснения, без вие да се чувствате задължен да му давате съвети или да се справяте с проблемите му. След това се молете двамата като семейство.

Бързото справяне с трудностите е вашата най-добра защита срещу вашия противник. Не позволявайте на трудностите да действат без вие да се погрижите и да се справите с тях.

Когато правите преглед на спомените си за семейството, в което сте израсли и отправяте искрен поглед към брака, който изграждате сега, какво виждате? Голяма е вероятността вие да повтаряте същите образци, които от собствения си опит сте установили, че са неприятни. Не е ли странно това? Но въпреки това много хора постъпват така. За щастие, вие имате нов пример, който можете да следвате. В Библията има списък на семейните ценности, които гарантирано ще превърнат брака ви в открито изложение на чудния музей на спомените.

Глава 7

Признаците за опасна ерозия на брака

Гражданите на малък град северно от Питсбърг много внимателно контролирали проектирането и изграждането на една напълно нова сграда, в която щял да се помещават полицейския участък и няколко други градски институции. Архитектурният и строителният проекти на сградата били добри, работата на строителите била с високо качество и всички се радвали по време празненството за прерязването на лентата по случай завършването на тяхната прекрасна нова сграда.

Но два месеца след това една служителка в офис забелязала, че за да отвори прозореца си, трябвало да положи повече усилия, отколкото било нормално. Скоро прозореца не можел да се затвори напълно. Оказало се, че и други нейни колеги открили дефекти. Долните краища на вратите стържели в пода, на някои места се появили пукнатини. Не след дълго една видимо забележима пукнатина по измазаната с хоросан външна стена на сградата обхванала два етаж. Малко по-късно няколко тухли се разклатили и паднали и станало ясно, че цялата конструкция на сградата се разпада. Накрая властите обявили за негодна сградата, която в началото била гордостта на обществото в този град.

Разследването на случая потвърдило това, което се случило и с други сгради в този район. Много на брой исторически сгради започнали да се разрушават, след като останали здрави в продължение на 100 и повече години. Доказало се, че причината за това е един процес във въгледобивна мина, разположена дълбоко под земята в този район. Огромни маси почва, скали и въглища били изкопани и извадени от подземията, поради което фундаментите на сградите в града останали без здрава опора. Поради тази причинена от човека ерозия новата сграда буквално потънала в земята.

Ерозията винаги причинява сериозни щети. Понеже работи тихо, бавно, невидимо, но въпреки това непрестанно, тя е вътрешна опасност, защото унищожава това, което хората внимателно са изградили.

Това, което се случва на някоя сграда, може да се случи и в живота ни. Ние тръгваме на път, като приемаме безплатния дар на Христос за спасението, като осъзнаваме, че Исус е понесъл наказанието за нашия грях и започнем да вярваме единствено в Него за вечния живот. Ние се подчиняваме на Неговото водачество и на Неговата власт над живота ни и започваме да изграждаме живота си според Неговите принципи. Но, с течение на времето започват да се образуват пукнатини, причинявани от грешки на нашия характер и на погрешните ни избори, които са неподозирани и незабелязани от другите хора, и са пренебрегвани от нас. Някой компромис тук, някое подхлъзване там, после малко замърсяване в някоя област от живота ни, с което се примиряваме и не му обръщаме внимание – всички тези неща вървят едно след друго. И не след дълго цялата конструкция стига до ръба на пълното разрушение. Ерозия!

Същият процес, който разрушава някое здание или унищожава нечий християнски живот, може да разбие на парчета брака заедно със семейството, което е изградено около него. След като повече от 40 години съм извършвал брачни церемонии и съм слушал клетвите за вярност на сияещи и изпълнени с надежди младоженци, аз съм видял този разрушителен процес да се случва по-често, отколкото съм предполагал. Всеки от тези бракове започва силно, понеже и двамата младоженци вярват в Исус Христос. Те изричат смислени клетви пред Господа и пред присъстващите свидетели. Те започват съвместния си живот с Исус, който е в центъра на брака им. Наслаждават се на хармонични и романтични отношения, за които преди това са мечтали. Ако ги запитате, те ще ви кажат, че всичко в живота им е прекрасно. След медения месец реалността се връща, когато живота нахълтва в ежедневието им. А с това се поставя и началото на процеса на ерозията – работа, търсения, спазване на

важни дати, сметки, напрежение, скарвания и разочарования. След това идват децата с техните безмилостни нужди, с многото им дейности, които поглъщат цялото ни време и внимание. Понякога се смея вътре в себе си, когато чуя някоя двойка с брачни проблеми да казва, че двамата преценили, че ако си родят дете, това ще им помогне да се справят с проблемите си. Повярвайте ми, аз не се смея, защото това твърдение е смешно. Нито пък в това има нещо ново. Когато чета някоя книга от Стария Завет аз установявам, че същите проблеми са измъчвали и живота на тогавашните хора. Например, в книгата 1Царе намираме една история за един набожен мъж и верен служител на Бога, който отглежда двама свои синове и един осиновен син. В книгата не се споменава името на жената на този мъж. Животът, който ще разгледаме е приложим за брака, въпреки че сюжета на тази история не е свързан с брака.

Наблюдения за ерозията на един дом

Този пример за домашна ерозия може да бъде намерен в 1Ц1-4. Позволете ми да ви запозная с членовете на семейството, започвайки с бащата.

Илий

Илий е бил върховен свещеник и съдия, който ръководел дейностите в храма и водел народа на Израел. В онези дни Бог е издигал човек, за да изпълнява задълженията на цар, но без да притежава всичките декорации на царската власт. Илий изпълнявал и двете роли в продължение на 40 години и работата поглъщала голяма част от вниманието му. Тъй като се грижел за провеждането на ритуалите в храма, с политическите дела, с войните, със заплахите, с гражданските проекти, със задоволяване на нуждите на народа и с вземането на решения, неговите момчета Офний и Финеес били оставени сами да се възпитават. От подробностите, които се ни дадени по-нататък в книгата 1Царе ние научаваме, че Илий бил в напреднала възраст и е бил много пълен човек. Въпреки това той бил добър свещеник и способен водач, бил духовно чувствителен и верен на Бога. Той бил уважаван и опитен служител на Господа, който спечелил почитта на еврейския народ. Но Библията ни казва, че в края на живота му „*очите му отслабнали и той не можел да вижда.*“ (1Ц4:15) Това е деликатен начин на изразяване, чрез който по заобиколен начин ни се съобщава за неговия семеен живот. Той загубил контакт със синовете си и се направил, че не вижда какви са станали те. Нека да се запознаем с тях.

Офний и Финеес

Офний и Финеес станали свещеници като баща си, но те били пълна противоположност на всичко, което Илий поучавал и спазвал в живота си. В Библията се казва: „*Синовете на Илий бяха презряни мъже, които не познаваха Господа и обичая, по които свещениците се отнасяха с народа...*“ (1Ц2:12-13 – мой превод) Те не са били единствените проповедници или свещеници сред служителите на Бога, които не са познавали Господа. Тази истина продължава да е валидна и в наши дни.

Тук ще спра и ще ви предупредя. Следете внимателно живота на човека, когото сте избрали да следвате като ваш духовен водач. Бъдете много проникателни, когато слушате някой учител по радиото или го гледате по телевизията. Внимавайте, за да забелязвате и оценявате това, което те казват и онова, което не се казват. Четете с критично око това, което те пишат и винаги го сравнявайте с текста на Библията. Наблюдавайте начина, по който те водят и начина, по който живеят. В разглеждания откъс виждаме момчета, които са облечени в официалните дрехи на свещеника и стоят в светите места, там, където стоят свещениците, приемайки почитта на лековерната публика. А даже само един поглед към личния им живот би разкрил грозната истина. Текстът на 1Ц2:12 не оставя никакво място за съмнение, че тези млади хора са били „*презряни.*“ Те не са имали намерение да се разкаят. Те уверено вървели в пътищата си, били твърде коравоврати и непокорни, за да се променят. Всъщност, Библията ни казва, че когато баща им се конфронтирал с тях, „*синовете му не послушаха гласа на баща си.*“ (1Ц2:25)

Самуил

За разлика от презряните синове на Илий, ние виждаме и осиновеният му син Самуил. Той бил роден от една жена на име Анна, която обещала на Господа, че ако Той ѝ даде син вместо нейното бездетство, тя ще Му го върне обратно, когато момченцето престане да бозае. Изпълнявайки обещанието си, тя довела малкия Самуил в храма, за да израсне там и да служи на Господа. Илий отгледал детето и го обучил за да стане свещеник. Тук виждаме три момчета, отгледани от един и същ

мъж, в еднакви условия, по едни и същи правила, но колко голяма е разликата между тях. Самуил ми прилича на красива роза, растяща над помийна яма. По някакъв начин в тази гадна и извратена среда той избягва мръсотията на по-големите си братя и расте в обичта на Господа. Вероятно Илий е разбрал, че синовете му са непоправими и се е опитал да се изяви по-добре чрез Самуил. Кой знае?

Кризата

Ние не можем със сигурност да знаем как е започнал проблема или колко време е продължил процеса, чрез който Офний и Финеес са станали толкова покварени, но това трябва да е продължило дълго време. Както казва Ф. Б. Мейер: „Никой човек внезапно не става нищожество.“ Някои от греховете на Офний и Финеес са следните: използвали са за собствена изгода това, че са свещеници (2:29), крали са от месото, което е било предназначено за всеизгаряне (2:16), заплашвали са богомолците с насилие (2:16), презирали са баща си (2:25) и даже са превили секс с жените, които идвали да служат в храма (2:22). Не е чудно, че Господ ги нарекъл „презряни“! Те били отвратителни, цинични, непокорни и похотливи. Съвестта им станала толкова безчувствена, че те даже не се стараели да прикриват греховете си, което се превърнало в публичен скандал. През цялото това време Илий няколко пъти бил предупреждаван. Обидените и ядосани богомолци многократно го информирали. Забележете по какъв начин Илий е порицал синовете си: „Той им каза: „Защо вършите такива неща, лошите неща, които чувам от всички тези хора? Недейте, синове мой, защото не са добри слуховете, които чувам, че разпространяват хората на Господа.“ (1Ц2:23-24 – мой превод) Внезапно един безименен пророк отишъл при Илий и му предал следните думи от Господа: „Защо ритате Моето жертвоприношение и приноса Ми, който съм заповядал да принасят в жилището Ми, и почиташ синовете си повече от Мен, като се угоявате с най-избраното от всеки принос на народа Ми Израел?“ (1Ц2:29 – мой превод) След като казал това, пророкът продължил и произнесъл присъда над Илий и синовете му. Ако те не се покаят, скоро и тримата ще умрат. От този текст виждаме, че Господ е счел, че Илий е отговорен за постъпките на синовете си. Правейки се, че не знае какво правят те, Илий удобно пропускал да ги пита, защо обедната му маса е толкова претрупана с ядене. Няма съмнение, че това е била причината за неговата пълнота. Освен това, Илий получил предупреждение и от младото момче, за което се грижел. Вие си спомняте историята за това, как една нощ Самуил чул гласа на Бога. В началото той си помислил, че Илий го вика и изтичал до мястото, където спял стария свещеник, за да види защо го вика. Това се повторило два пъти и всеки път Илий го изпращал обратно да си легне, като може би си мислел, че момчето е сънувало. Но третия път Илий разбрал, че гласът принадлежи на Бога и обяснил на Самуил как да отговори. „И Илий каза на Самуил: „Иди и си легни, и ако Той те повика, ти ще кажеш: „Говори, Господи, защото слугата Ти слуша.“ И така Самуил отиде и легна на мястото си. Тогава Господ дойде и застана, и го повика както и предните пъти: „Самуиле! Самуиле!“ И Самуил каза: „Говори, Господи, защото слугата Ти слуша.“ (1Ц3:9-10 – мой превод) Когато бях дете и ходех в Неделното училище, аз си спомням, че виждах картини на младия Самуил и слушах очарователната история за това, как Бог е говорил на малкото момче. Като всяко малко момче аз си представях, че участвам в тази история и си спомням, че ми се искаше това да ми се случи и на мен. Винаги се чудех какво беше това, което Господ каза, но историята свършваше дотам. Сега разбирам защо учителите са съкратили останалата част от историята. Първото съобщение от Бога до Самуил е било смразяващо обявяване на присъдата над Илий и синовете му. „Господ каза на Самуил: „Ето, аз ще извърша едно нещо в Израел, от което ще писнат и двете уши на всеки, който го чуе. В този ден аз ще извърша против Илий всичко, което казах за дома му, от началото до края. Защото аз му казах, че ще осъдя дома му винаги заради беззаконието, за което той знаеше, понеже синовете му предизвикаха проклетие за себе си, а той не ги укори. Затова аз се заклетех за дома на Илий, че беззаконието на дома на Илий няма да изкупено винаги нито чрез жертвоприношение, нито чрез принос.“ (1Ц3:11-14 – мой превод) Илий е бил предупреждаван много пъти през годините. Синовете му са извършвали грехове в храма. Когато хората му казвали за поведението им, а той само ги смъмрял и ги пляскал по китката на ръката, чрез което все едно им е позволявал да продължават да се държат по същия начин. И наистина, грехът продължавал и ставал още по-лош, поради което Господ изпратил един пророк, за да обяви като предупреждение едно осъждане. В описанието на този епизод има една дума, която наемква, че Илий се превърнал от пасивен в активен участник в този грях. Илий лично не е крал месо от богомолците, но разширяващата се обиколка на талията му е показвала, че когато се е хранел, той е поглъщал всеки

откраднат залък. „Защо ритате Моето жертвоприношение и приноса Ми, който съм заповядал да принасят в жилището Ми, и почиташ синовете си повече от Мен, като се угоявате с най-избраното от всеки принос на народа Ми Израел?“ (1Ц.2:29 – мой превод) Кризата започнала с една малка пукнатина, с едно малко нарушение на правилата, а след това тя бавно ставала все по-голяма с течение на времето, за да се превърне в публично престъпление. Избуялият и безсрамен грях на свещениците опетнил почитността на храма, хвърлил сянка върху завета и най-лошото от всичко друго, поставил под съмнение характера на Бога. Ерозия. Тиха, бавна, неуловима, но постоянно увеличаваща се ерозия.

Отговорът

Фактът, че в дома на Илий е имало грях не е никаква изненада и той не заслужава да бъде осъждан повече от който и да е от нас самите. Грехът е универсален. Трудности и проблеми ще има във всяко семейство. Опасността от ерозията заплашва здравината на всеки брак. Проблемът се намира в начина, по който ние реагираме или може би в пълната липса на реакция от наша страна на тази опасност. Забележете начина, по който Илий е реагирал на съобщението, което е получил чрез Самуил. „И така, Самуил лежа в леглото си до сутринта. След това отвори вратите на Божия дом. Но Самуил се страхуваше да събуди на Илий видението си. Тогава Илий го повика и каза: „Самуиле, сине мой. Какво ти каза Бог? Моля те, не го крий от мен. Нека Бог направи същото на теб и даже повече, ако скриеши някоя от думите, които Бог ти каза.“ Поради това Самуил му каза всичко и не скри нищо от него. Тогава Илий каза: „Той е Господ; нека направи това, което му изглежда добро на Него.“ (1Ц.3:15-18 – мой превод) Как бихте отговорили вие, ако пратеник от Господа влезе във вашия свят и ви каже, че Той ще унищожи дома ви и ще премахне семейството ви? Каквато и да е реакцията ви, аз подозирам, че тя ще е повече от простото: „Е, добре. Нека да бъде така.“ Отговорът на Илий е класически пример на отговор на пасивен баща. Той просто не можел да се разтревожи, когато това се отнасяло за собствения му дом. Той служил в храма като върховен свещеник. Той водел народа като съдия. Но по някаква причина той очаквал, че трудните решения, отнасящи се до синовете му ще бъдат взети от само себе си.

Опасните грехове, които причиняват ерозия на брака

Кои признаци ни показват, че брака е подкопан? Вероятно не това, което вие си мислите. От време на време във всички взаимоотношения има малки пукнатини, скърцащи врати и трудно отварящи се прозорци. Но те почти винаги не са толкова важни – важен е начинът, по който ние реагираме на тях. Опасните сигнали се проявяват в начина, по който ние действваме, когато тези трудно доловими проблеми се случат, а те са неизбежни. Илий е демонстрирал неразумна апатия по отношение на греховете на синовете си Офний и Финеес, когато в началото греховете им са били малки. А когато греховете им станали чести, дръзки, очевидни и скандални, той се чувствал все по-безсилен за да им се противопостави. И с течение на времето неговите момчета се превърнали в зрели мъже и тогава, ако не се разкаели публично, убиването им с камъни е бил единственият праведен и справедлив отговор на техният напълно покварен начин на живот. В онези дни Бог се справял сурово с неморалните и неетични свещеници. Вижте четири опасни признаци, които сигнализират за ерозия в брака.

Твърде зает

Когато разполагате с време и енергия за да се справяте само с големите неща в живота, тогава малките, но също важни проблеми остават пренебрегнати и без внимание. Като върховен свещеник и съдия на Израел, Илий сигурно е бил много зает...твърде зает. Шотландският пастор от миналото Александър Уайт в прекрасната си книга „Герои от Библията“ пише: „Далече в миналото, в началото на живота си Илий взел твърде много неща в ръцете си. Той не е бил велик човек като Моисей или Аарон, но е поел сам да изпълнява задълженията както на Моисей, така и на Аарон. Илий бил едновременно върховен свещеник и главен съдия за целия народ на Израел. Даже най-способният, най-работливият, най-посветеният на работата си, най-неуморният и най-малко нуждаещия се от сън човек не би могъл да извършва това, което Илий се захванал да върши...И след като се заел да върши това, което не било по силите на нито един човек, неизбежният резултат бил, че той не направил нищо така, както трябва.“

Колко зает сте вие? Стига ли ви времето? Дали двамата с брачния си партньор имате достатъчно време, за да прекарвате заедно и да се наслаждавате на лек и непринуден разговор или използвате времето си предимно за да се справяте с проблемите си или да вършите някакви работи? Редовно ли

отделяте време за да бъдете със съпругата или съпруга си? За вас дали времето, отделено за да бъдете с нея или него е с най-висш приоритет? Когато семейството и работата ви се конкурират кое от тях да използва част от времето ви, кое от двете най-често печели? Когато стигнете до края на живота си, кое е по-вероятно да кажат хората за вас: „Той/тя беше добър съпруг(а)“ или „Той/тя беше изцяло отдадена на работата си.“ Виждате ли някакви пукнатини? Разбира се, че виждате. Почти всеки женен човек вижда такива пукнатини в брака си. Важното е как ще отговорите на тях?

Твърде нечувствителен

Нечувствителен не е любезна дума, но е подходяща. Илий е оставал нечувствителен към предупрежденията, които е получавал от хората и от пророка. Поради неизвестна причина той не реагирал спешно, както бихме очаквали. Той не успял да анализира и да прецени фактите, даже тези, които са били очевидни. Тежестта на предупрежденията не оказали нужното емоционално влияние върху него. Изумително е, че предсказанието, че той и синовете му ще умрат го е развълнувало малко повече, отколкото едно ужилване. Колко чувствителен сте вие към слабо доловимите сигнали? Доколко сте запознат с несполуките на своя съпруг или съпруга? Дали сте твърде погълнат от собствената си личност и поради това не можете да забележите мъничките пукнатини в брачните ви взаимоотношения? Чували ли сте някои коментари, които да са привличали вниманието ви или да са възбуждали любопитството ви? Ако сте чували, как реагирахте? Дали ги отминахте с пренебрежение или се спряхте, за да ги изучите по-подробно? Забелязахте ли, че брачният ви партньор е твърде мълчалив или че често пъти е тъжен, че е прекомерно стресиран или замислен за нещо? Отделихте ли време, за да разберете какво чувства или преживява съпругата или съпруга ви? Забелязахте ли някакви едва доловими проблеми? Кой не ги забелязва? Важният въпрос е, какво ще направите вие?

Твърде бавно

Илий не успял бързо да реагира в отговор на предупрежденията от хората, които искрено са били загрижени. Той изчакал, докато синовете му станат зрели мъже и след това да се намеси, но към този момент те вече били втвърдени в непокорството си и в безсърдечния си цинизъм. Бързото реагиране на проблемите, когато те се появят, може да запазва в управляемо състояние брачния ви живот. Мога ли да ви попитам нещо? Колко дълго чакате, преди да обсъдите неприятните въпроси с брачния си партньор? Веднага ли се обръщате към болезнената тема и към източника на гнева или отлагате това за по-удобно време? Използвате ли услугата на брачен консултант? Дали някой проблем трябва да стигне до критичното си ниво, за да решите да си насрочите среща с някой, който е квалифициран да ви предложи библейски и практичен съвет? Ще се поровя още по-надълбоко. Знаете ли за някой „висящ“ проблем, който трябва да бъде разрешен? Или за някои минал конфликт, който не е намерил своето разрешение? Установявали ли сте, че изчаквате да се справите с този болезнен проблем, защото не сте сигурен как да подходите към него? Защо чакате? Какво ще спечелите чрез бавенето? Бавенето подхранва ерозията.

Твърде лесно.

Когато Илий реагирал, силата на неговия отговор не съответствала на тежестта на проблема. Нека отново да си припомним разговора. Тогава Илий е бил в много напреднала възраст. Той научил за всички неща, които правели синовете му на израилтяните и как са правели секс с жените, които слугували при входа на храма. Той казал на синовете си: „Той им каза: „Защо вършите такива неща, лошите неща, които чувам от всички тези хора? Недейте, синове мой, защото не са добри слуховете, които чувам, че разпространяват хората на Господа. Ако човек извърши грях против друг човек, Бог ще посредничи за него, но ако човек извърши грях против Господа, кой ще се застъпи за него?“ (1Ц2:23-25 – мой превод) Това са прекрасни думи. Синовете му са имали нужда да чуят точно този упрек...но много години по-рано! Ако разгледаме този упрек в светлината на наказанието, което Стария Завет е предвиждал за греховете на Офний и Финеес, ние ще видим, че за тези грехове се е предвиждало смъртно наказание. Даже ако самият той не е бил в състояние да убие синовете си, със сигурност ситуацията е налагала поне те да бъдат изгонени от храма. Вероятно Илий е знаел какво трябва да бъде направено и е отлагал или може би в по-ранните дни той е трябвало да се справя с по-важни неща и не е имал време за да се занимава с възпитанието на синовете си. А когато накрая техните грехове станали негов приоритет, Илий не бил в състояние да предприеме жестоките мерки, които били нужни, за да се

справи с тях. И да не забравяме, че самото участие на Илий в техния грях отслабвало решимостта му да накаже синовете си. Неговата трогателна и неадекватна реакция не постигнала нищо, освен да опозори Господа. Ние не трябва да позволяваме на обичта ни да надделява над нашата присъда. Повечето от ситуациите изискват ние да сме нежни, но има ситуации, които изискват от нас да сме твърди. Тук под „твърд“ аз нямам предвид да сме жестоки или оскърбителни. Твърдостта се изразява в готовността и желанието ни да направим това, което лично на нас ни е трудно да го направим. Когато сме готови да направим това, което е правилно, независимо от високата цена, която ние лично ще платим, това разкрива кои са истинските ни приоритети. Поради тази причина Господ се противопоставил на Илий със следните силни думи: „*Ти почитааш синовете си повече от Мен.*“ (1Ц2:29 – мой превод) Какво ще стане, ако препятствието, което сте открили изисква от вас значителна промяна? Готов ли сте да смените работата си или да живеете на някое друго място, където ще имате по-малко изкушения, или да понизите нивото на начина си на живот, за да дадете на брака си това внимание, което той заслужава? Можете ли да направите значителни промени в живота и в ежедневието си, без да обвинявате своята съпруга или съпруг за това? Ако знаете, че нещо подкопава брака ви и не сте готов да действате решително и даже жертвоготовно, какво говори това за вашите приоритети? Какво сте готов да пожертвате заради здравината на вашия брак? Какво сте готов да направите, за да осигурите най-висшето и най-голямото добро за вашия съпруг или съпруга? Честните отговори на тези трудни въпроси разкриват доколко сериозен сте вие и доколко сте способен да се намесите и да спрете ерозията.

Как да реагираме?

Аз зададох много въпроси. Повечето от тях подсказват какви трябва да са техните отговори, но аз не искам да спра дотук. Искам да ви предложа три вида реакции, обозначени само с по две думи, чрез които да отговорите на затруднението и ще ви помогнат да избегнете нуждата от по-драстично действие. Всеки път, когато видите някой трудно доловим проблем, помислете за тези три отговора в реда, в който са подредени – първо, второ, трето – и ги изпълнете веднага. Обещавам ви, че те ще променят положението.

Събудете се!

Интелигентните, мислещи и старателни хора може да бъдат слепи за домашните си нужди. Ние предполагахме, че домът е убежище от свята, който е населен с възискателни хора. Поради това е лесно да се отпуснем толкова много, че да станем нечувствителни към нуждите на най-близките си хора. Още днес решете да бъдете по-бдителен за тези нужди. След като сте се събудили напълно, когато видите нещо, което привлича вниманието ви, не го пренебрегвайте. Не го пропъждайте от вниманието си, мислейки си, че това е нещо незначително. Наглед то може да е нещо незначително, но вие не го отхвърляйте. Вярвайте на своите инстинкти и се заемете по-задълбочено да го изследвате.

Говорете откровенно!

Отхвърлете думите на обвинения или оправдания, когато решите да разговаряте с брачния си партньор. Говорете ясно и разбираемо за това, което сте забелязали, но без да го обвинявате или да го нападате. Внимателно и любезно изложете какво мислите за това нещо. Вместо да обвинявате, задавайте въпроси, а след това слушайте. Старайте се да разберете гледната точка на партньора си. Придържайте се към това поведение, докато и вие не придобиете подобна гледна точка. Постоянно проверявайте мотивите си, докато разговаряте с партньора си. Говорете за да разберете и за да бъдете разбран. Всяко говорене, което не постига тази цел е провал. Когато двамата с партньора си стигнете до общоприето разбиране за ситуацията...

Стойте близо един до друг!

Работете с партньора си за да се справяте с всяка трудност като един отбор. Решавайте заедно как всеки от вас ще се приспособи и промени в отговор на възникналия проблем. Понеже не сте родител на своя съпруг или съпруга, вие можете само да предложите той да направи промени в поведението си, които може и да са полезни, но единствено той може да вземе това решение. Вашата роля е да стоите близо до него, да оставате здраво привързан към него и да бъдете сигурен съюзник на вашия партньор, да бъдете високоговорител и огледало, докато Светия Дух работи вътре в него. Старайте се да

опознавате интимно партньора си, което означава, че не трябва никога да си мислите, че го познавате изцяло и напълно. Тази гледна точка ще ви помага да превръщате брака си в пътешествие, в което вие двамата правите открития в партньора си, които траят през целия ви живот.

Винаги поставяйте най-важните неща на първо място в списъка на приоритетите си

Справянето с ерозията в брака не трябва да бъде превърнато в сложно нещо. То изисква да правите само две важни неща: да чувате както ви говори вашия съпруг или съпруга и да поставяте брака си на първо място сред приоритетите си. Може би ще се изненадате, когато научите, че Джон Уесли, основателят на Методисткото движение не е правел нито едно от тези две неща. Неуморната работа на Уесли като проповедник и духовен лидер отвел много хиляди хора до познанието за Исус Христос. Всички, които изследват неговия живот и научават за неговите постижения са силно впечатлявани. Но неговия брак с Моли Голдхолк Везил бил жалък провал. В това отношение Уесли ми напомня на Илий.

Някои казват, че ревността на Моли и необузданият ѝ характер са разрушили техния брак, но въпреки това, Уесли не е бил просто пасивен като съпруг, той съвсем открито е пренебрегвал семейството си. Според него „всеки методистки проповедник ежедневно трябва да проповядва поне по една проповед или да пътува, независимо от това дали е женен или е неженен.“

След три нескопосани ухажвания като млад мъж, 47-годишния стар ерген и свещеник се запознал с Моли, една вдовица, която била на възраст, близка до неговата. След като се срещали по-малко от две седмици, те се оженили, въпреки че малцина разбирали защо. Нейното незначително и обикновено ниво на духовност изглеждало много странно в сравнение с неговата дълбока привързаност към Господа.

Първият признак за безпокойство се появил веднага след сватбата. Обяснявайки на свой приятел-методист защо е трябвало да се ожени толкова бързо, Уесли казал, че бракът му е „кръст, който е поставил на рамото си, с цел да разбие предразсъдъка за света и за него.“ Само една седмица след сватбата той участвал в една конференция, а след това предприел една от своите дълги проповеднически обиколки на църквите. Той оправдал действията си с думите: „По отношение на пътуването извън къщи методисткия проповедник, който е женен трябва да се държи така, все едно че не е женен.“ Разбираемо е, че тези две събития разбили сърцето на Моли. Уесли продължил да извършва своите продължителни пътувания и проповеди. Продължил да разговаря и съветва жени насаме, въпреки молбите на Моли да престане да прави това. Много е съмнително, че той някога е направил нещо неприлично, но усамотяването с жените, което продължавал да спазва и възхитителното отношение, с което другите жени се отнасяли към него, не изглеждало уместно. Моли го умолявала да престане с кореспонденцията си и със срещите си насаме с една млада жена, която станала християнка, след като имала брак с трима мъже, без да има документ, че се е развела с някой от тях. Уесли посрещал претенциите на Моли със заплахи и с твърденията, че всичките му действия са „в служба на Бога.“ Моли се опитала да се присъедини към него в проповедническите му обиколки, но той отказал да промени навика си да пътува, въпреки дъжда, студа и лошите пътища. Тя се опитала да остане у дома, но тогава била обвинявана, че не подпомага съпруга си така, както би трябвало. Тя се обърнала за помощ към брат му Чарлз и към други братя-методисти, за да се застъпят за нея, но те застанали на страната на Джон и я наричали с всякакви неласкателни епитети. Един биограф обрисувал над 20-годишният им брак като „предимно формален и често пъти почти неуместен; чести раздели, но никога не се стигнало до край до 1776; постоянни взаимни негодувания.“ В един от многото случаи, когато Моли го напуснала, Уесли написал в дневника си: „Поради неизвестна за мен причина съпругата ми замина за Нюкасъл, с намерение никога да не се върне. Аз не я напуснах; аз не я изгоних; аз няма да я помоля да се върне.“

Когато умрял на 87-годишна възраст, Уесли бил пропътувал на кон повече от 250 000 мили, прекосявал 42 пъти Ирландско море и произнесъл 40 000 проповеди. Природата и темпото на неговото служение никога не се забавило, въпреки дългът му към неговата съпруга. Най-накрая тя го напуснала през 1776 и те живели разделени, докато тя умряла 5 години по-късно. Уесли бил в Лондон, когато научил, че жена му е умряла два дни преди това. Говорейки за брака и служението, Уесли често пъти казвал, че ако г-жа Уесли била по-добра съпруга и се държала така, както би трябвало да се държи, той може би нямало да бъде толкова верен на великата работа, която Бог избрал да му възложи. Очевидно е, че Уесли е бил женен преди всичко за работата си и е гледал на Моли като на някакво отвлечане на вниманието, а не като на свой верен партньор в живота и в служението.

Разказвам тази история с цел не да опетнявам Джон Уесли, а за да покажа, че даже и духовно най-зрелият човек може да позволи брака му да пропадне. Достатъчно е само да бъдат разместени приоритетите и да не се обръщаме внимание на сигналите за опасност.

Ерозията на брака не отнася само за свещеника, наречен Илий или за проповедника, наречен Уесли. Днес тази ерозия продължава да действа в обществото, където живеете вие, на работното ви място и в църквата, където се покланяте на Бога. Ерозията на брака е реалност, която вие не можете да промените...освен в дома, в който живеете. Въпросът е: „Ще го направите ли?“

Глава 8

Оставайте млади, докато семейството ви остарява

Това тяло не се интересуваше нито от вятъра, нито от времето,
когато аз и младостта живеехме заедно в него. (Самуел Тейлър Колридж)

Младостта с свързана с някаква възхита и безгрижие. И когато споделяте този възхита и безгрижие със своя съпруг или съпруга, този период на пролетно време може да е двойно по-приятен. Спомняте ли си онези дни? Очарователните безгрижни вечери, пълни със смях, приятна романтика и ухажване, издръжливост по време на трудностите, пълната липса на страх, възбудата, че държите цялото си бъдеще в ръцете си? Всичко това ме кара да задам важния въпрос: „Защо това поведение трябва да спре? Кой написа закона, в който се казва, че всички хора с посивяла или побеляла коса трябва да боядисват косата си, за да бъде кафява или черна? Кое медицинско списание реши, че възрастта е болест? И кой казва, че брака трябва да загуби своята младежка сладост, радост и жизненост?“

О, аз знам. Аз не отричам реалността. Тялото няма да трае вечно. Както е казала веднъж Ерма Бомбек: „Бързо е подхлъзването от бикините до менопаузата.“ При мъжете космите спират да растат там, където трябва да растат и започват да растат като луди на местата, където нямат никаква работа да растат! Натезаването и остаряването неизбежно стигат до всеки от нас. И така както ударите, синините, нараняванията, болестите и злополуките могат да износат тялото, така и неуморните предизвикателства на досегашния живот могат да състарят брака – за да изглежда понякога даже по-стар, отколкото всъщност е. Но дали това истина е нужно? Дали е неизбежно? Според мен – абсолютно не! Защо би трябвало брачния ни живот да изгуби своята младежка наслада, ако ние все още сме здрави и активни и се стремим да живеем, а не да хвърляме изпълнен с копнеж поглед през рамото си към миналото?

Тук аз говоря за гледната точка, за подхода, за умствената настройка, която гледа на живота не като на нещо, на което трябва да издържим или да оцелеем, а да изживеем! Един от любимите ми играчи на бейзбол, Сачел Пейдж, казвал: „Възрастта е въпрос на умствена настройка. Ако не ѝ обръщате внимание, тя не е важна.“ Родителите му едва успели да пресметнат, че рождената му дата е 7.07.1906, което се превърнало в неговия официален рожден ден за паспорта му. След като играл пред смаяните тълпи в старата Негърска Група в продължение на 22 години, той взел участие в първия мач в Първата Бейзболна Група за отбора на Кливланд Айлъндс през 1948 и ловял топките, отпратени към него от най-добрите „удрячи“ в бейзбола (повечето от които били на половината на неговата възраст). През 1965 Пейдж изиграл своят последен мач, като вкарал три гола за отбора на Канзас Сити на възраст...60 години! Сачел рядко отговарял на въпроси за възрастта си, но понякога давал следният стандартен отговор: „Възрастта е въпрос на умствена настройка. Ако не ѝ обръщате внимание, тя не е важна.“

Хенри Д. Торо казва: „Никой не е по-стар от хората, в които вече няма ентузиазъм.“ Сачел Пейдж никога не изгуби своя ентузиазъм към бейзбола...или към живота, защото това е важно. Накрая остаряването се справи и с него така, както ще се справи и с всеки от нас. Но талантът и манталитета на Пейдж му позволиха да играе дълго след като навърши възрастта, при която би трябвало да спре да играе. Същото е валидно и за вашата възраст и за вашето отношение към брака. Може би сега стоите на прага на дълготрайно бъдеще с брачния ви партньор. Или пък вече сте изминали вече няколко километра по този път и имате няколко деца. Или пък сте като Синтия и мен – женени от над 50 години и ви остават още неопределен брой години, на които да се наслаждавате. На който и етап от живота да се намирате, искам да ви уверя, че тази глава от книгата е написана за вас. В нея не се говори толкова за възрастта, а преди всичко за манталитета – за нашата избрана нагласа, с която посрещаме трудностите и

за това качество, което придава на брака искрицата на младостта. Сачел Пейдж бил пълен с ентузиазъм като 60-годишен „питчър“ (подавач) в бейзбола, защото е бил пълен с ентузиазъм и когато на 19-годишна възраст изиграл първия си мач като професионален играч. Същото е валидно и за брака.

Главите в тази книга ни запознаха с някои трудни принципи и с тяхното практическо приложение в живота. Ние научихме какво е било първоначалното намерение на Бога за брака и за отраженията на греха върху тази първоначално чиста интимност. Открихме стремежа на Господа и на Библията ние да се фокусираме в брака. Беше ни припомнено за важната роля, която обвързването и неегоистичната любов играят за запазване здравината на брака. Разгледахме и много стратегии, които ще ни помогнат да се справяме с реалните предизвикателства, с които се срещат всички семейства.

Книгите за брака могат да бъдат опасни, когато са в погрешни ръце. Много често съпругът или съпругата отива в книжарницата и разглежда сектора, в който са изложени книгите за брака, с цел да намери подходящия инструмент, за да убеди с нея брачния си партньор да приеме неговата или нейната гледна точка за брака. За щастие, вие намерихте в тази книга главите, чрез които е невъзможно да принудите партньора си да приеме вашата гледна точка. Тази глава също не е изключение. Никой не може да избира какво трябва да е вашето поведение. Единствено вие можете да направите този избор. Тази глава е за вашия избор на поведение и как този избор ще повлияе на вашия брак.

Имайте позитивно отношение към брака

Грижите и предизвикателствата на живота могат да ви изтощат и да ви оставят малко енергия, която да инвестирате в брака си и вие да не можете да му се наслаждавате. Може би си мислите, че когато дойдат по-добри дни, вие ще можете да имате позитивно отношение към брака си. За нещастие, вие ще трябва да чакате дълго, преди да дойдат тези „по-добри дни.“ Ще се окаже, че годините, през които можехте да се наслаждавате са отминали. Не остарявайте преждевременно. Ако запазвате младежкия си манталитет, бракът ви ще е весел и вълнуващ, и то на всяка възраст. И аз наистина имам предвид „на всяка възраст.“ За изследваме живота на един герой от Стария Завет, чийто манталитет като млад мъж предсказал неговата смелост като старец. Но преди да направим това, аз искам да покажа няколко вида поведение, които са характерни за хората, които преждевременно са изгубили ентузиазма си. Горчивите кълнове на това поведение поникват в младостта, разцъфтяват буйно в зрелите години и раждат своя отровен плод на старини. През годините това поведение ще изсмуче радостта от вашия брак. Окуражавам ви да изследвате себе си, за да видите дали имате тези мисли и чувства, когато сте в затруднение.

Негативни видове поведение, когато сте в затруднение

Първият негативен вид поведение, който може да стане отличителна черта на остаряването е чувството за безполезност. „Никой не се нуждае от мен. Аз преча на всички. Защо все още съм тук?“ Германският поет Йохан Гьоте е написал: „Безполезният живот е ранна смърт.“ Естествено е да се чувствате безполезни, когато животът ви е повалил на земята и е притиснал гърдите ви с коленете си, а трудните обстоятелства, в които се намирате просто не ви позволяват да си изправите гърба. Не позволявайте на този начин на мислене да доминира над вас, защото така ще умрете още докато сте жив. И още по-лошото е, че ще повлечете надолу своя съпруг или съпруга заедно със себе си.

Вторият негативен вид поведение е самосъжалението. „Никой вече не се грижи за мен. Защо би трябвало да се старая да оставам жив? Защо би трябвало да се обаждам на някого? Ако някой наистина е загрижен, той трябва да дойде при мен.“ Самосъжалението неизбежно води до обвинение. А обвинението води до горчивина, която от своя страна е причината другите хора да странят от нас. Можете ли да ги упреквате за това? Самосъжалението е първата стъпка към една парадоксална игра наречена „дръпни ме- отблъсни ме.“ Вие искате хората да се приближат до вас, но вашата горчивина ги отблъсква надалеч. Без никакво съмнение самосъжалението е убиец на интимните отношения!

Третият негативен вид поведение е страхът. „Аз трябва да съм много внимателен. Трябва да избягвам всички рискове и опасности.“ Страхът е нормална емоция, която Бог ни е дал, за да ни помага да усещаме и да избягваме опасността. Но ние може да станем подвластни на страха по време на стресиращи времена. Ние заживяваме с усещането, че светът става все по-опасен – особено когато застаряваме, което може да накара да станем подозрителни, а след това много скоро можем да стигнем и до параноичен страх. В това състояние не след дълго ще започнете да си мислите, че даже брачния ви

партньор е заплаха за вас. Разбира се, както един шегаджия е казал: „Това, че вие не сте параноик не означава, че те няма да ви направят параноик.“ Светът е опасно място – пълен е с болести, криминални престъпления, природни бедствия – всякакви проявления на злото. Но страхът е крадец, който краде радостта ни и ограбва нашия мир. Страхът превръща всички тези опасности в реални неща преди още те да са ви се случили. Всъщност, ние може никога да не срещнем тези опасности, но ако се страхуваме, ние спускаме щорите и заключваме вратите, опитвайки се да се предпазим от всяка опасност. Но когато правим това, ние се отказваме точно от тези неща, които се страхуваме, че светът ще ни отнеме.

Последният и може би най-унищожителен от тези 4 вида негативно поведение е неуместното угризение на съвестта. Това е смес от чувство за вина и съжаление заради погрешни избори или както се казва в тълковния речник „Уебстър“: „Гризящо терзание, причинявано от чувство за вина заради минали грешки: самообвиняване.“ Това поведение се характеризира с вечното гледане през рамо назад с дълбока и тежка въздишка, мислейки си: „Ако само не бях..“ или „Само ако бях...“ (Вие довършете изречението, ако това са вашите думи.) Почти всеки човек има угризения. Повечето хора гледат пожелателно към това, което можеше да се случи, ако те не бяха направили такива глупави грешки тук или там. Повечето хора виждат себе си в стихотворението „Понякога“, от Томас С. Джонс, Мл.

Пресичайки поляните на миналото
 понякога то идва при мен,
 малкото момченце, което се връща от игра,
 момченцето, което бях аз.
 То ми се усмихва като ангелче
 след като се вмъква при мен,
 и се питам дали се надява да види
 мъжът, който аз можеше да бъда.

Понякога угризението на съвестта е нормално и здравословно. Угризението е искрено поета отговорност за минали грешки, което е задължителна част от мъдростта. Но в угризението има и чувство за вина. Спомнете си, че грехът е станал причината за първото разделение между Адам и Ева. След като извършили греха, нещо в техните възприятия се променило и първото нещо, което направили, било да си поставят препаски от смокинови листа и да се скрият в храстите. Грехът ги отделил както от техния Бог, така и тях самите един от друг. Грехът и вината оказват еднакво влияние върху нас. А мисията на Христос е мисия на помиряването. Исус поема вашата вина върху себе си и не ви остави нищо да носите. Ако вие сте с Него, във вас няма място за неоснователно разкаяние и няма извинение за това, че сте се отдръпнали от Господа, от своя брачен партньор или от света около вас.

Не си позволявайте да ставате носител на тези негативни видове поведение. Те са болест, която ще зарази семейството ви и хората, които обичате. За щастие, позитивните видове поведение са също толкова заразителни. В собствения си живот аз мога да видя ефекта, което поведението на моя дядо оказваше върху поведението на баща ми.

Поведение, демонстриращо сила на духа

Дядо ми винаги изглеждаше по-млад от баща ми. Баща ми беше стар, когато се родих и вероятно аз го направих още по-стар, докато израснах. Но никога не е изглеждаше, че аз съм направил дядо си по-стар. Той живееше активен живот. За него живота беше приключение – вълнуващо, заинтригуващо, забавно. Той ме научи да управлявам моторна лодка. Водеше ме на риболов, където старите мъже даваха съвети за живота на младежите. И най-рискованото от всички приключения: той ме научи да шофирам. Преди много години в Ел Кампо, Тексас той ме постави зад волана на своя „Форд,“ модел 1939. Спомням си как понякога удрях леко десния преден калник на тази красива стара кола, когато я вкарвах твърде бързо в гаража му. Но дядо ми никога не трепваше, а само се усмихваше и казваше: „Сине, излез обратно от гаража и се опитай отново. Аз мога да си купя нови калници, но не мога да си купя нов внук. Хайде, опитай се отново.“ Такъв беше моят дядо. Какъв великолепен мъж! Какви прекрасни спомени! Колко забележително влияние имаше той – и все още има - върху мен!

Дядо ми беше такъв, когато беше вече стар, защото живееше живота си с ентузиазъм и беше си изградил прекрасен манталитет и начин на мислене, докато още бил млад мъж. Той посрещна със силен дух трудностите, причинявани от стареещото му тяло, защото се беше научил да посрещна всички

трудности по този начин. И сега до голяма степен аз съм такъв, какъвто съм, поради неговото влияние върху мен. Преди много години аз съзнателно избрах да остарявам така, както остаряваше дядо ми.

Ще кажа отново, че аз пиша, обръщайки се към всеки човек, а не само към хората, които са в напреднала възраст. Но ще кажа нещо на тези от вас, които сте дявовци: понеже на нашите млади хора е казано да ни почитат и уважават, нека да им даваме основание да правят това. Ние не можем да очакваме от тяхна страна те да ни почитат и да се възхищават от нас, без преди това да сме спечелили това тяхно отношение към нас. Ако вие все още сте младеж или сте в средата на живота си, съветвам ви: огледайте се продължително и възискателно как се справяте сега с трудностите в живота си. Умножете поведението си по десет и това ще ви покаже как ще посрещате многото предизвикателства, които са неразделна част от старостта. А на всеки от читателите си казвам: огледайте поведението и манталитета си. На какво прилича това, което виждате? Дали сте прегърбени под тежестта на собствените си чувства за безполезност, самосъжаление, страх и разкаяние? Колко много радост и забавление има в живота ви? Време ли е да направите промяна в поведението си? Тогава какво чакате? Действайте!

Един герой от Стария Завет с манталитет

В книгата ми „Очарователни истории за забравени хора“ аз проследих живота на някои по-малко познати герои от Библията, които са имали нещо, на което да ни научат. Ако бях включил всички тези хора, които исках, обемът на тази книга щеше да се превърне в многотомна поредица. Един от хората, чийто живот проследих, беше Халев. Той заслужава отново да се върнем при него. Аз обичам да го наричам „истински планинец.“ Веднага ще разберете защо го наричам така.

За пръв път Халев се появява в Чис.13:1-15 заедно с Исус Навин и други 10 мъже. Бог извел израилтяните от робството в Египет и ги превел през пустинята под водачеството на Моисей. Те направили лагер в един район от пустинята, наречен Кадис-варни (Чис.34:4), разположен южно от Обещаната земя, земята на Ханаан. Там народът избрал 12 мъже, които да отидат и да разузнаят територията, която им предстояло да завладеят. Тези 12 шпиони трябвало да открият с какви богатства и предизвикателства ще се срещнат хората на Бога, за да се изработи ефикасен план за предстоящата военна операция. „Тогава Господ говори на Моисей и каза: „Изпратете за себе си мъже, за да могат да разузнаят Ханаанската земя, която Аз ще дам на синовете на Израел; ще изпратите по един мъж от всяко от бащините им племена и всеки един да е лидер сред тях.“ (Чис.13:1-2 – мой превод)

След около месец и половина разузнавачите се върнали. „А в края на четиридесетте дни те се върнаха от разузнаването на земята, дойдоха при Моисей и Аарон, и при цялото общество на израилтяните в пустинята Паран, при Кадис; и те дадоха отчет на тях и на цялото общество, и им показаха плода на земята. И им разказаха: „Отидохме в земята, където вие ни изпратихте; и наистина там текат мляко и мед; ето и плодът ѝ. Въпреки това...“ (Чис. 13:25-28 – мой превод)

Представете си сцената. Лидерите на народа се събрали, за да чуят отчета. Дванадесетте мъже пристигнали на събранието, натоварени с грозде и нарове и разказали фантастични истории за невероятната плодородност и разнообразието на плодовете в тази земя. Високи хълмове, напоявани от обилни дъждове за лозята; обширни пасища за стадата; хълмисти райони за отглеждане на овощни дървета, ниви за житото и маслиненни гори; тучно зелени долини за добитъка; безводни долини за смокините; огромно сладководно езеро, пълно с риба; плодородни крайбрежни равнини; много извори на питейна вода...но въпреки това... „Въпреки това“ в много случаи е могъщ разрушителен израз. Въпреки това. Напук на Божието обещание, напук на Божията демонстрация на вяроност и сила, напук на факта за невероятните добри качества на тази земя. „Въпреки това, хората, които живеят в земята са силни, и градовете им са укрепени и са много големи; и освен това, там видяхме потомците на Енак.“ (Чис.13:28 – мой превод) Енакимите (хората на Енак) са били огромни хора. Легендарният им ръст станал причината за появата на разпространеният израз сред ханаанците: „Кой може да се противопостави на синовете на Енак?“ За онова време те са били като днешните баскетболни звезди. Представете си да застанете на бойното поле срещу армия, в която мъжете са с размерите на професионалния баскетболист Шакил О'Нил (тегло 150 кг, ръст 215 см). И ако това не е било достатъчно, за да се изплашат израилтяните, тези огромни хора изградили големи градове, защитени от гигантски и непроницаеми крепостни стени. Освен това, тези градове били много на брой. И освен тези гиганти, в земята живеели амаликитци, йевусейци, хети и аморейци, като всяко от тези племена се сражавали като свирепи кучета. Населението на тази земя имало напреднала култура и усъвършенствани

военни умения. Не правете грешка, когато преценявате предизвикателството пред израилтяните. От човешка гледна точка, те са имали много основания да се тревожат и да се опасяват. По време на възраженията срещу навлизането на израелтяните в Обещаната земя, изразено от мнозинството разузнавачи, 40-годишният Халев излязъл напред и накарал тълпата да млъкне. Обичам неговата проста и директна препоръка: „*Ние трябва непременно да отидем и да я завладеем, защото сигурно ще я превземем.*“ (Чис.13:30 – мой превод) Чуйте хленчещият отговор на десетте разузнавачи, които не вярвали, че израилтяните могат да завладеят Обещаната земя: „*Но мъжете, които бяха отишли заедно с него, казаха: „Ние не сме способни да излезем против хората, защото те са твърде силни за нас.“ Така те дадоха на израилтяните лош отчет за земята, която бяха разузнали, като казаха: „Земята която обходихме, за да я разузнаем, е земя, която поглъща жителите си; и всички хора, които видяхме в нея, са хора с огромен ръст. Там видяхме и нефилимите (потомците на Енак са част от нефилимите); и ние изглеждахме като скакалци в собствените си очи, такива им изглеждахме и на тях.*“ (Чис. 13:31-33 – мой превод) Представям си разговора, който е започнал след края на това събрание. „Халев, ти видя ли същите неща, които видяха другите 10 мъже?“ „Да.“ „Разбра ли колко големи са онези хора?“ „Да, но вие забравихте ли колко голям е Бог? Спомнете ли си какво направи той на египтяните? Спомнете ли си Червено море? Бог ще ни даде тази земя. Тогава защо стоим тук с треперещи колене, измерване враговете си и се тревожим, че градовете им са укрепени? Ние имаме Бог на нашата страна. Нека имаме здрав дух и да ги завладеем!“ Но мъжете, които огледали земята заедно с него, казали: „*Ние не сме способни да излезем против хората, защото те са твърде силни за нас.*“ (Чис.13:31) Какво ги е накарало да се изплашат от това предизвикателство? Вижте отново текста на Чис.13:33: „*Там видяхме и нефилимите (потомците на Енак са част от нефилимите); и ние изглеждахме като скакалци в собствените си очи, такива им изглеждахме и на тях.*“ Те погледнали към препятствието, а след това към себе си. Защо? Може ли Бог да се справи с гиганти? Разбира се! Може ли Бог да завладее земя, която е пълна с укрепени градове? Разбира се! Поради това Халев направил това изказване, когато целия народ се приготвил да се върне в Египет. „*А Исус, Навиновия и Халев, Ефониевия син от онези, които разузнаха земята, раздраха дрехите си; и те говориха на цялото общество на израилтяните, казвайки: „Земята, през която преминахме за да я разузнаем, е извънредно добра земя. Ако Бог е благосклонен към нас, тогава Той ще ни въведе в тази земя и ще ни я даде – земя, в която текат мляко и мед. Само не възставайте против Господа и не се страхувайте от хората на тази земя, защото те ще са нашата плячка. Тяхната защита е премахната от тях, а Господ е с нас; не се бойте от тях.*“ (Чис.14:6-9 – мой превод) Иска ми се в следващият стих да пишеше следното: „Поради това, всички хора се окуражиха в Господа, своя Бог и започнаха да се подготвят да получат Ханаанската земя като дар от могъщата Божия ръка.“ Но следващият стих започва започва с точно обратното нещо: „Но цялото общество каза да ги убият с камъни.“ (Чис.14:10) Тъжен е фактът, че позитивното поведение пред лицето на жизнено важни събития често пъти ще бъде посрещано враждебно от хората. Също толкова е тъжно, че през по-голямата част от времето хората с истинска вяра в Бога ще бъдат малцинство. Поради неподчинението им Бог обявил, че целия народ ще се скита в пустинята в продължение на 40 години – за да умре всеки човек, който е застанал на страната на 10-те разузнавачи. Но Бог обещал, че Халев и Исус Навин ще влязат в земята и ще получат своята награда.

Дай ми тази планина

А сега се пренасяме напред почти 45 години във времето до Ис. Нав.14.Новото поколение влязло след Исус Навин, новият лидер на Израел в Обещаната земя и я завладяло. Израелтяните разбили способността на ханаанските градове да обединяват силите си и така да побеждават Израел, но работата за завладяването на цялата земя съвсем не била изпълнена напълно. Всеки добър военен стратег ще ви каже, че единствената задача, която е по-трудна от завладяването на една територия, е нейното окупиране и задържане. Планът предвиждал Обещаната земя да бъде разделена между племената и всяко племе трябвало да побеждава неприятеля, който е живеел в неговата част и да го премахне.

Когато дошъл редът на племето на Юда да поиска своя дял от наследството, Халев направил едно смело изказване. Докато четете неговите думи, имайте предвид това, което е преживял той през последните повече от 40 години. Той бил принуден да понесе същото наказание като 10-те лишени от вяра разузнавачи, въпреки че той и новия лидер Исус Навин вярвали в Бога. Въпреки че при Кадисварни бил толкова верен, колкото и Исус Навин, Халев изчезнал от публичната сцена, а Исус Навин

станал избрания от Бога наследник на Моисей. И в продължение на 40 години Халев копал гробовете на своите съвременници, погребение след погребение и наблюдавал как те умират. Питам се, колко хора са умрели? Броят им трябва да е много стотици хиляди. После, след 45 години на вярност, Халев се обърнал към Исус Навин със следните думи: „*Ти знаеш какво каза Господ на Божият човек Моисей относно мен и теб в Кадис-варни. Аз бях на четиридесет години, когато Моисей, слугата на Господа ме изпрати от Кадис-варни да разузна земята и аз му докладвах това, което беше в сърцето ми. Въпреки, че братята ми, които отидоха с мен, направиха сърцата на хората да се разтопят от страх, но аз напълно вървах след Господа, моя Бог. Затова Моисей се закле в същия ден, казвайки: „Сигурно земята, на която стъпиха краката ти ще бъде наследство за теб и за потомците ти завинаги, защото ти вървя напълно след Господа, моя Бог.“ А сега виж, Господ ме остави жив, така както Той каза през тези четиридесет и пет години, откакто Господ каза това на Моисей, когато Израел се луташе в пустинята; и сега виж, аз съм на осемдесет и пет години. Днес аз съм толкова силен, колкото бях в денят, когато Моисей ме изпрати; каквато беше силата ми тогава, такава е силата ми и сега – да воювам, да излизам и да влизам. А сега, дай ми тази хълмиста земя, за която Господ каза тогава, защото ти чу в онзи ден, че там имало енакими, с големи укрепени градове. Може би Господ ще бъде с мен и аз ще ги изгоня така, както Господ каза.“ (Ис. Нав. 14:6-12 – мой превод)*

Вие обикнахте този човек. Това не е егоистично говорене от вида „Дай ми това, което е мое.“ Това не е дух на човек, който претендира да получи нещо поради титлата, която притежава. Халев не е очаквал да получи одобрението на публиката. И най-доброто от всичко е, че той не се е стремил да получи заслуженото си пенсиониране - той е очаквал ново предизвикателство! Това е същият як и издръжлив човек, който 45 години преди това казал: „*Ние трябва непременно да отидем и да я завладеем, защото сигурно ще я превземем.*“ (Чис.13:30 – мой превод) Не си мислете, че този ентузиазъм е резултат от някаква природна наклонност към безразсъдно търсене на приключение или пък че той е супермен. Анализът на неговото изказване изважда на показ някои важни качества в Халев, които допринасят за неговия манталитет – качества, които можем да възприемем и ние.

Качества, които подсилват прекрасния манталитет

Първото и най-важното от всички качества на Халев е била **неговата безусловна привързаност към Господа**. Забележете това, което авторът казва поне 3 пъти за Халев. В ст.8, 9 и 14 ние виждаме, че Халев е вървял изцяло след Господа. Според еврейското разбиране думата „изцяло“ означава „напълно, официално, т.е. да правим нещо с манталитета или е усещането на огромна привързаност.“ От всички велики мъже и жени в Библията, Халев е единственият, за когото е казано: „той вървеше изцяло след Господа, Бога на Израел.“ Господ е бил неговия водач, неговата сила и фокуса на вниманието му. Той можал да пренебрегне предчувствието за ужасната битка с гигантите, защото неговия Бог постоянно пребивавал в мислите му и ясно насочвал решенията му.

Второто качество е било непоколебимата му вяра в обещанията на Бога. В Ис. Нав.14:6 Халев започва изказването си с „*Ти знаеш какво каза Господ на Божият човек Моисей относно мен и теб в Кадис-варни.*“ Бог обещал да даде Ханаанската земя на Израел, а на Халев – една част от нея. Това било достатъчно указание, според което Халев съставил плана за действията си. След като имал тези обещания, тогава гигантите и укрепените градове били незначителни подробности, с които той щял да се справи в подходящото време.

Третото качество е била неподправеното му смирение. Като имаме предвид неговата смелост, ние можем да си представяме, че този старец е бил доста горд човек. Но не е така. Халев имал истинско смирение, но запомнете, че да си смирен съвсем не означава да имаш лошо мнение за себе си. Смирението означава да считаме, че другите хора са по-важни от нас самите. Спомнете си, че в Чис.13 Халев е бил основният докладчик на добрия отчет, а Исус Навин е имал поддържаща роля. Халев е бил смелият говорител, който призовавал да завладеят земята и да вярват в Господа. От двамата Халев е бил по-вероятният наследник на Моисей – поне според нашите стандарти. Но Бог избрал Исус Навин.

Представете си, че това се беше случило сега. Днешният „Халев“ би могъл да каже: „Дали отделът за „Човешките ресурси“ знае за това решение? Исус Навин е прекрасен човек, но защо той ще бъде лидерът? Аз съм вашия човек, а не Исус Навин. Или двамата с него ние можем да бъдем равноправни лидери?“ Но в онези дни не е станало така. По време на 40-годишното лутане в пустинята ние виждаме много случаи на бунтуване сред израилтяните, много случаи на недоволстване и усещаме нарастващият

дух на възмущение, но в нито един от тези събития не участва този Халев, този природно изявен лидер. Той водел племето си Юда, като се подчинявал спокойно на Исус Навин, избрания от Бога лидер. Колко забележителен отборен играч е бил Халев!

Мисля си, че тези три качества, добавени заедно, му придавали едно **четвърто качество: пълен с ентузиазъм начин на живеене**. Изследователите продължават да спорят за значението на една еврейска дума, използвана в Ис. Нав. 14:12. Сега ние сме превели този текст така: „*А сега, дай ми тази хълмиста земя...*“ Объркването идва от думата, която тук е преведена като „хълмиста земя“, но в единствено число тя означава „планина“, а в множествено число означава „хълмиста земя“. Някои изследователи считат, че Халев е имал предвид Хеврон, който е главният град в тази планина. Други изследователи (които според мен са по-убедителни) твърдят, че това се отнася за целия район, който е наричан „хълмист район“. Аз ще предложа друга възможност. Когато за пръв път влезли в земята, 10-те негативно настроени разузнавачи най-вече са били изплашени от Енакимите, гигантите и от техните укрепени градове. Спомнете ли си тяхното глупаво сравнение: „*Ние изглеждахме като скакалци в собствените си очи, такива им изглеждахме и на тях.*“ (Чис.13:33) Тяхната територия е била едновременно скалиста и благоденстваща – трудна за завладяване, но заслужаваща човек да се опита да я завладее. Както е и при повечето предизвикателства – по-голямата награда изисква поемането на по-голям риск. И къде са живеели тези гигантски мъже? В Хеврон и заобикалящия го хълмист район. Завладяването на тази територия щяло да бъде най-трудното предизвикателство пред Израел.

Убеден съм, че Халев е използвал тази дума в двоен смисъл: „Дай ми този хълмист район. Дай ми това предизвикателство. Аз не се изплаших, когато бях на 40 години и сега съм готов за тази битка, когато съм на 85 години! Бог беше мой Бог тогава и Той е мой Бог и сега. Позволи ми да се справя с тях!“ Обичам този истински планинар! Между другото вие грешите, ако си представяте, че той е бил грохнал старец, който размахва бастуна си срещу неприятеля и отправя празни заплахи. Той е бил в прекрасно здраве, защото никога не спрял да живее живота си. Той участвал в 45-годишното лутане в пустинята и неговите предизвикателства, което го запазило жизнен и силен. И вижте какво е направил той: „*Халев прогони оттам тримата синове на Енак: Сесай, Ахиман и Талмай. Оттам отиде против жителите на Девир.*“ (Ис Нав.15:14-15). Халев бил готов да посрещне най-големите си предизвикателства, когато е бил на 85 години, защото не е бягал от тях, когато е бил на 40 години. Предполагам, че той е бил такъв и когато е бил на 20 години.

Окуражение за наши дни

И така, какво означава всичко това за нас сега? С нетърпение очаквах да свържа всички тези неща с нашата тема за брака. Искам да ви дам пет ключови твърдения, които се надявам, че ще ви окуражат във вашия брачен живот. Тези твърдения се отнасят за вашия ум, за вашия живот, за вашата сила, за вашите благоприятни възможности и за вашия Бог. В каквото и състояние да е вашия брак, аз се надявам, че тези твърдения ще разпалят огън във вас и ще ви помогнат да премахнете от живота и от брака си всяко от лошите видове поведение, за които говорих по-рано.

Умът ви никога не остарява, затова продължавайте да го тренирате

Вярно е, че всичко в тялото се износва, но почти никога това не се дължи на твърде голямата употреба. И това е особено вярно за мозъка ни. Намирайте време с брачния си партньор, за да говорите повече за идеи и събития, а не да обсъждате много поведението на другите хора. Прекарвайте време с други „изцяло живи“ семейни двойки, които уважавате, за предпочитане с такива, които са малко по-възрастни от вас. Повече четете книги и по-малко гледайте телевизия. Повече се занимавайте с неща, в които се налага да участвате активно, вместо да се оставяте другите да ви забавляват. Продължавайте да се развивате и да израствате като личност. И не забравяйте да поддържате огъня на интимността и на любовта, за да гори ярко във вас.

Живота ви не е свършил, продължавайте да му се наслаждавате

Халев видял достатъчно мъка през 40-те години в пустинята, погребвайки цяло поколение свои съвременници, което може да накара всеки човек да легне и да умре. Разбирам, че някои от вас, които четете тази книга, сте понесли ужасна болка и мъка, причинени от този свят, който е доминиран от злото. През такива тъмни дни е лесно да мислим, че живота ни никога вече няма да бъде добър и може

би ще свърши. Но докато дишате, вие имате достатъчно основание да се надявате, че ще дойдат и по-добри дни. И тъй като живота ви не е свършил, аз ви каня да продължите да му се наслаждавате.

Твърде често виждам здрави и заможни семейни двойки, които нямат основания да се оплакват, но живеят тъжно и потиснато. Не мога да си представя по-добър спътник по време на брака от добре упражняваното чувство за хумор. Нашият свят е забавен. Когато двамата с партньора си направите усилие да забележите, вие ще видите, че хумора е около вас. Като за начало чуйте една малка история.

Един човек отварял нов бизнес-офис и най-добрият му приятел поръчал на един цветарски магазин да му занесат букет цветя с поздравителна картичка. Няколко дни след това приятелят се отбил в офиса, за да навести приятеля си и бил огорчен, че на поздравителната картичка пишело „Почивай в мир.“ Изпращачът на букета се обадил на цветарския магазин, за да се оплаче. А цветарят му казал: „Но положението е още по-лошо. На някое гробище в този град има букет, на който пише „Поздравления за новото ти местоположение.“ Как се отнасяте към неизбежните гафове на живота? Вие имате избор. Доброто чувство за хумор ще ви помогне да понасяте трудностите спокойно и ще ви помогне да се наслаждавате на живота, даже когато положението не е толкова добро. Ето ви една още по-смешна история: Морис, 82-годишен старец, отишъл на контролен преглед при лекаря. Няколко дни след това лекарят видял Морис да се разхожда на улицата, прегърнат с една великолепна млада жена. След още няколко дни докторът го срещнал отново, този път сам и му казал: „Вие наистина се чувствате добре, нали?“ Морис отговорил: „Аз правя точно това, което ми препоръчахте: „Намери си някоя гореща жена и се радвай на живота.“ А докторът изненадано казал: „Не съм казвал токова нещo. Казах ви: „Имате шум в сърцето. Бъдете внимателен!“

Силата ви не си е отишла, продължавайте да я развивате

Костите и мускулите ви не са като някоя машина, създадена от човека. Тялото ви е машина, която е създадена от Бога и всъщност става по-добра, когато се използва. Спомнете ли си свидетелството на Халев? „Днес аз съм толкова силен, колкото бях в денят, когато Моисей ме изпрати; каквато беше силата ми тогава, такава е силата ми и сега – да воювам, да излизам и да влизам.“ (Ис Нав.14:11) Можете да се обзаложите, че този мъж не е останал силен, лежейки по цял ден в люлеещия се стол, похапвайки чипс, докато другите хора се борят с житейските трудности. Да оставате силен не означава, че трябва да орете на нивата или да премествате скали. Търсете начини да помагате на другите хора. Включвайте се в дейностите във вашата църква, в обществото в което живеете и в семейството си. Бъдете активен! Излезте от дома си и работете здраво до изпотяване в продължение на 30 минути през 4-5 дни от седмицата. Превърнете това в забавление и го приемайте като награда, а не само като физическо натоварване и наистина ще се чувствате добре.

Вашите добри шансове не са изчезнали, продължавайте да ги преследвате

Убеден съм, че най-важната част от деня е начинът, по който започвате деня си. Вместо да гледате на деня с всичките му трудности и задачи, мислете за предстоящите часове като на дар от Бога. Какви изненади ви очакват? Какви неочаквани възможности ви очакват, за да ги откриете? Погледнете следващия списък и вижте дали ще намерите нещo, което е характерно за всеки човек, независимо от неговия пол или възраст.

Пианистът и държавникът Игнаций Падаревски пътувал по целия свят и изнасял концерти, приходите от които дарявал на жертвите от войните. Той бил на 62 години, когато започнал тази дейност и продължил да я върши, докато станал на 79 години.

Голда Мейер помогнала за създаването на съвременната държава Израел и след това изпълнявала различни роли в управлението на държавата. Тя станала министър-председател, когато била на 71 години и служила в продължение на 5 години на тази длъжност, а след това продължила да работи в правителството до смъртта си на 80-годишна възраст. Чак след смъртта ѝ обществеността научила, че тя е боледувала от левкемия през последните 12 години от живота си.

Джордж Бернард Шоу продължавал да пише и да създава пиеси до края на своя 94-годишен живот. Малцина са хората, които не признават гения на този носител на Нобеловата награда за изкуство и драматургия, който е постигнал това, без да притежава литературно образование. Той е получил своето познание и критериите си за оценка на изкуството, на философията, на музиката и на литературата в читалнята на Британския музей и чрез посещенията си в Националната галерия на Ирландия.

Бенджамин Франклин станал основният архитект на Конституцията на САЩ, когато бил на 81 години. Въпреки че бил считан за последният от хората на Ренесанса (**Мой коментар:** хората на Ренесанса са се отличавали с универсални познания за различните области на науката), неговото формално обучение завършило, когато той бил едва на 10 години. Всичко, което научил, подобно на Абрахам Линкълн, той натрупал чрез самостоятелно, задълбочено и обширно четене.

Изобретенията на Томас Едисон са легендарни. Той продължил да работи със своя екип от помощници, за да изобретява и да усъвършенства технологията до смъртта си на 84-години. Мнозинството от хората не знаят, че слухът му започнал да се влошава още докато бил млад и през по-голямата част от живота си той бил почти глух.

Артуро Тосканини продължил да работи като диригент на оркестър докато станал на 87 години. Много лошото му зрение го принудило да дирижира всяка симфония и всяко музикално произведение чрез култивирането в себе си на феноменална памет.

Видяхте ли тенденцията? Убеден съм, че активността и дългият живот на тези велики хора съвсем не са случайност. Всеки от тях се е борил упорито с трудностите. Те не са позволили на техните спънки да отнемат от тях позитивния им манталитет. Вследствие на това, всеки един от тях бил добре трениран, за да извършва велики неща в напредналата си възраст. Като отбор от съпруг и съпруга, продължавайте да търсите нови шансове!

Вашият Бог не е мъртъв, продължавайте да Го търсите

Нашият Господ е вечен. Той бленува да се среща с нас, да ни учи и да ни дава енергия; Той ни кани да го търсим. Започвайте всеки от дните си с Него. През всеки от дните си оставайте с Него. Четете и запомняйте текстовете от Библията, вярвайте в нея и в обещанията Му. Сигурно ще има изпитания в живота ви, но също толкова сигурно е, че вашият Бог ще бъде с вас.

Житейските трудности – а да бъдем стари е само една от тях – са неща, в които не трябва да се фокусираме. Не искам да омаловажавам унищожителните последици от някоя трагедия. Самият аз съм преживял много трагедии, както и повечето от приятелите ми. Но нищо не трае вечно, включително и трудностите – освен ако ние не им позволим. След като най-лошото вече е минало, ние имаме избор. За забележителните хора, които са включени в горния списък, техните трудности се превърнали в стъпало за достигане до величието. Цялата разлика се дължи на техния избор какъв манталитет да имат!

Едно предизвикателство за вас

Какво ще направите вие? Как правите вие и брачния ви партньор относно ентузиазма? Позволявате ли на обстоятелствата и на трудностите да ограбват от брака ви радостта, която сте имали в миналото? Дали двамата с партньора си вместо да живеете пълноценно живота си заедно, просто съществувате през времето? Не чакайте да дойдат по-добри дни; вие трябва да ги направите те да са по-добри! Ако не направите това, краят на живота ще дойде по-скоро отколкото си мислите – по повече от един начини.

Сестра ми Луси ми каза за едно прекрасна малка поема на Херман Хезе, наречена „Последното лято на Клингсор.“ Ето само няколко реда от нея, които са като предупреждение към онези от вас, които ще позволят на живота да премине покрай тях, без да поискат да участват в него:

Животът премина като светкавица,
чиято светлина продължи само за да можем да я видим.
Докаато земята и небето остават вечно неподвижни,
как бързо променящото се време прелита пред лицето на човека?
О, вие, които седите пред пълната си чаша и не пиете от нея,
кажете ми, кого все още продължавате да чакате?

Призовавам ви да започнете да гледате по различен начин към брака си, започвайки от сега. Призовавам ви да се противопоставите на трудностите, каквито и да са те, не чрез прибързана небомисленост, а със свеж ентузиазъм и пълна зависимост от вашия Бог. (**Мой коментар:** Чърчил е казал: „Успехът – това е способността да преминаваме с ентузиазъм от един провал към следващия.“) Ангажирайте ума и силата си в стремежа за по-близка връзка с Него. Ежедневно четете Библията си. Откривайте Неговите обещания. Страстно се молете. Търсете Неговата воля заедно с други мъдри и зрели вярващи хора на Бога. Искайте да имате надеждата, която Той ви е дал в Личността на Своя Син Исус Христос.

Тогава, докато самия вие правите това, споделяйте това, което сте научили с вашия партньор в живота. Не очаквайте и не чакайте, че той или тя ще мислят като вас. Той или тя може да не са все още готови. Това е нещо, което вие трябва да направите като част от вашата връзка с Господа, което ще има дълбоко отражение върху брака ви...даже и ако вашия партньор не направи нищо. Въпреки това, споделяйте със съпруга или съпругата си как вие израствате и се променяте, докато придобивате сила от общуването си с Бога. Да се надяваме, че и двамата ще започнете да гледате на планините с висок дух.

Там където няма надежда, животът е предупреждение,
което единствено служи, за да ни направи огорчени,
когато остареем!